verū etiam in p̄ſēti. Loq̄re illi di
uiti ⁊ de vinea tua que melior ē
cū vinea illiꝰ cōcābiū facies. Ip
ſe aūt libēter ānuet vbis tuis.
Habita ergo illiꝰ vinea ī medio
illius aceruū fodiens ī ꝓfūdū
⁊ ſub eo reperies qḋ rōnis copi
is eſt iuiſum. Ad hāc igitur vo
cem cum nō homo ꝑtinus obedi
ret. ſecūdo quoqꝫ et tercio idem
quod primo vox diuina p̄cepit.
Tūc homo ad diuitem veniens
obtulit cōcambium vinearum.
Cui diues. Libenter inq̄t ⁊ quo
melior tua vinea mea tibi ſoluā.
Cui pauper nolo ait. ſed equo
valore cōcambium fiat. ⁊ factū
eſt ſic. Mox pauper cōicato ſe
crete ꝯſilio filio quem habebat
et duabus pariter filiabus ad
aceruum cum eis ſupradictum
accedit in vineam ⁊ īcipiunt fo
dere cum ſpe magna. Cūqꝫ diu
fodiſſent nec adhuc effectꝰ ſui
ſignum aliquod inueniſſent ce
perunt patri ſuo filius cū ſoro
ribus inſultare. Quibꝰ pater.
Nullo ait modo poſſum crede
re q̄ fruſtrabor aceruo. Pater
igitur cum filijs viriliter inſiſtē
tes tandem ī profundum inter
ingentes lapides vas marmore
um plenum aqua. et in ore ipſi
us vaſis ollam vitream plenam
balſamo ⁊ ī orificio olle vas par
uum fictile ⁊ in eo tres lapides
precioſos ſmaragdum ſaphirū ⁊
carbunculum quantitatis non
modice repperierunt. Nichil er
go aquam in vaſe marmoreo re
putantes eam effuderūt. quorū
mox eſt effuſa inſtrumēta cetera
in quibus laborauerant perfuſi
one contingens colorem eris in
pulcherrimi auri ſpeciē cōmuta
uit. Erat enim aqua ex ſangui
ne ⁊ carnibus baſiliſci in modū
aque roſacee per eleuacōem fa
cta qua ſolꝫ ab alchamiſtis au
rum fieri ſophiſticatum. ſed hac
aqua deus noluit dici vi ino
cēciam maculari et ideo effuſa
diſparuit. Balſamo vero cum
dictus homo debilitatus viſu
viſus fuiſſet neſcius q̄ſi cōi oleo
per dies aliquot recuperauit in
tegerrime viſum ⁊ poſt cognito
per p̄ſbiterū ſuū quod eſſet bal
ſamū vendidit illud īeſtimabi
li precio ⁊ ꝓ lapidibꝰ q̄s inuene
rat precioſis pecunias copioſiſſi
mās ⁊ multas accepit. Factꝰ qꝫ
diues ⁊ īclitꝰ glorificauit deū ⁊
poſt ſe filios et nepotes ſuos in
multis copijs dereliq̄t. Stude
ant ergo apes fideliū hoſpitali
tatis grā paupes et pegrinos et
maxime ꝓbatos vita ſecū recipe
⁊ neceſſaria miſtrare.

¶ De auaricia cauēda. Ca. xxi.

QVm plura aīalium gn̄a
cupida ſint et auara. a
pum gen⁹ nullis auari
cie ſpurcicijs ſcatet. ſ; ſup bene
ficiū ſtulaſ̄. Et digne q̄dem q̄a
auaro ſm verbū ſapientis nich
il eſt ſceleſti⁹. ⁊ h̄ ſuppleas xp̄i
ano. Eſt enī ſm apoſtolu; aua
ricia ydolorū ſuitus q̄d eſt pec
catum maximū et xp̄ianis fini
bus ꝓpulſandū. Hanc auarici
am ⁊ phi deteſtant̄. dicit enim
ſeneca in ꝓūbijs. In nullo aua
rus bon⁹ eſt. ī ſe peſſim⁹. Cupi
ditatem effugere regnū eſt vin
cere. Regādi cauſa auaro nūq̄
deeſt. Pecunia ſi vti ſcias ē an
cilla. ſi neſcis dn̄a. Pecunia nō
ſaciat auarum ſ; irritat. Quid
hac re ſtulci⁹ reputam⁹. Nich
il ſatis ē moriturus. q̄ diu ſatis
nichil tibi fuerit ipſe alijs ſa
tis non eris. Reſiſtend; eſt ocai
ſionib⁹ cupiditatū nec explicā
de ſ; ſubmouende ſūt. ſi ſemel i
trauerit locum ſuū alias inſtitu
et. p̄ncipijs illarū obſtem⁹. Me
lius nō incipiēt q̄ deſinēt. nos
ceca cupiditas in nocitura nō ſa
ciatā precipitat. q̄b; ſi inq̄t ſa
tis eſſe fuiſſet q̄ non cogitam⁹
q̄ iocūdum ſit nichil habere. q̄
magnificū plenū nec ex fortūa
pendere. Diſcedāt aliq̄n iſta in
ſidioſa bō ⁊ ſperantib; melioā.

ſi quid in ill̄ eſſet ſolidi aliq̄n
impleſſēt. nūc haurientiū ſitim
cōcitant non extinguūt. Cum
dyogeī a capite de nocte fur ſac
culū cū nūmis trahere conaret̄
⁊ ille ſentiret. Trahe inq̄t infe
lix vt facias vtrumq; dormire.
Docuerunt ergo mobilia eſſe q̄
dedit caſus ⁊ maiore curſu fuge
re q̄ venire. nec hijs porcionibus
q̄bus ad ſūmam ꝑuentū ē retro
ire. ſ; ſepe inter fortunā; maxi
mā ⁊ vltimā nichil penit⁹ iter
eſſe. Vn̄ cōtigit vt didici frē
minore referēte ī porta frontis
ecc̄ie cathedralis in gallia yma
go vſurarij ſculpta deſup de la
pide quaſi cum ſacculo pecūie
euidēci⁹ preminēt. vt aūt q̄daz
maxim⁹ ⁊ ditiſſim⁹ vſurarius ci
uitatis eccleſiā; debuit intrare
per portā. ymago vſurarij deſup
cadens. capiti intrare conantis
illiſit. ⁊ repente ꝯtrit⁹ turpiter
exſpiāuit. Vidi et ego ipſe in
brabancie ꝑtibus vſurariū neq̄
valde q̄ multos nobiles ⁊ potē
tes exheredaueāt et pauperes
ſpoliauerāt ſup̄ modū. Hic fre
quēter occurrēs religioſ. roga
bat q̄ſi cum lacrimis ꝓ ſe ora
ri. ſ; in nullo ſe penitus correxit.
Cūq; ſup hoc eū frequētius ar
guiſſem. nec tn̄ ī aliq̄ ꝓfeciſſe;.
accidit vt repentina īfirmitate

corrept⁹ ad exitū ꝓpinquaret.
Et ecce ſubito duo in gentes te
nebrarū canes lectū iacētis cir
cuitibꝫ ābigebāt. Ipſe vero pro
tracta lingua ꝓpe ad longitudi
nē pedis dehiſcēs horribilit̃ ex
ſpirauit. Vos igit̃ apes fideliū
exhorreſcite que audiſtis nolite
auaricie ſordibꝫ inq̄nari. ſꝫ ſicut
a deo beneficium hilariter acce
piſtis. ita hilariter non haben
tibus concedatis.

¶ De laude et cōmendacōe vir tutis. Capitulū. xxij.

IN apibꝫ quaſi habitua
liter totius v̄tutis ſig
ne reperies et q̄ in alijs
animalibꝫ ſingillatim ſparſa vi
dent̃ in iſtis natuā mīe ꝯpēdioſi
bn̄ficio ꝯgregauit. Ex hijs illa
q̄dem ſi fas ē dicere felix caſti
mē macia ſignificat̃. cui veraciter
et elegāter ſapiēs dicit. Multe
filie cōgregauerūt diuicias tu
ſupgreſſa es vniu̇ſas. Hanc et
tu fidel' anima ꝓ captu tuo ſtu
deas imitari. Si vere conaris nō
fruſtraberis in longinquū. Quā
te aūt quales et q̄ v̄tutes ſint
omnis ſacra ſcriptura teſtatur.
Sꝫ ⁊ has p diuerſa capitula ſu
pradicta ſcripſimus. Ait enim
pħoꝝ maxim⁹ aug⁹. Iniciū v̄tu
tis eſt ymmo maxima v̄t⁹ ama
re v̄tutem. Et ſeneca i prouērbijs.
Scias eum multis virtutibus
habūdare q̄ alienas amat. Vir
tutem veram itelligo aīcſam ex
celſam quā ītitat q̄cq̄d īfeſtat.
Nō dat natura v̄tutem. ars ē
bonū fieri. Si poteſt virt⁹ effice
re ne aliq̄s miſer ſit. facilius ef
ficiet vt bonus ſit. Minimus enim
interuallum a bono ad beatiſſi
mum reſtat. q̄ꝫ a miſero ad bea
tum. Omnium honeſtaꝝ rerum
ſemina aī gerūt q̄ ām̄onicōe ex
citant̃. non aliter q̄ꝫ ſintilla fla
tu leui adiuta ignē ſuum expli
cat. Erigit̃ enim virtus cum ta
cta ē et inpulſa virtus ⁊ alioꝝ
ſciencia eſt ⁊ ſui. diſcendum eſt
de ipſa vt ipſa diſcat̃. Non con
tingit tr̄quillitas niſi inmutabi
le q̄d cuiuſcumqꝫ adipiſcaris et
hoc eſt de⁹. ex animo illum nō
quia neceſſe eſt ſequere. vnde ho
minis bonum ipſa virt⁹ eſt. q̄ in
ter hanc fortunā ⁊ illā ideſt i
ter aduerſa et ꝓſpera ſupba ice
dit cuꝫ magno vtriuſqꝫ contēp
tu. Neminem eſtimamus eo q̄ꝫ
eſt. ſꝫ addicim⁹ illi et a quibus
ornatus eſt. Atqꝫ cum voles ve
ram hominis eſtimacionem in
ire ⁊ ſcire qualis q̄ntuſqꝫ ſit. nu
dū īſpice. Ponat p̄mōniū po
nat honores ⁊ alia fortune mē
dacia corpus ipſum exuat. Ani
mum intuere qualis quāt⁹ ſit.

alieno an ſuo magn⁹. Corpus
multis eget vt valeat. animus
ex ſe creſcit ſeipm alit. ſe exer
cet. Quid tibi opus ē vt ſis bo
nus? Velle. Tunc te ſcito in ōni
v̓tute pfectū. cū eo perueneris vt
nichil deum roges ṅ qđ rogare
palā poſſis. Sic ergo cū hoībꝫ
viue tamq̄ deus videat. Sic lo
quere cum deo tāq̄ hoīnes audi
ant. Nullo honeſtamento eget
virtus. Ipſa ſui magnū dec⁹ ē.
virtuti detrahere non licꝫ. q̄cq̄d
attigit in ſui ſimilitudinē addu
cit. q̄cq̄d tractat id amabile cō
ſpicuum mirabile facit. Omnis
v̓tus ī modo ē. Mod⁹ certa men
ſura. Virtutꝫ materia nō īterat
nec peiorē facit. dura nec facil'
nec melior eſt hylaris aut leta.
Queadmodū minora lumina cla
ritas ſol' obſcurāt. ſic dolores mo
leſtias iniurias v̓t⁹ magnitudīe
ſua elidit et opprimit. Nec ma
gis vllā porcionē habent īcōmo
da cū in v̓tutem inciderūt. q̄ in
mari nimb⁹. Virt⁹ nō poteſt ma
ior fieri. vnius ſtature ē. Catho
qua die repulſus ē luſit q̄ nocte
occidēdus legit. eodem loco ha
buit gratulari et vita excedere.
Magnus et v̓tuoſus aīmus deo
pareat. ⁊ q̄cūqꝫ fortuna īpulerit
ſine cunctacōne patiatur. Non
mirū ē ī trāquillitate nō concuti.

Illō mirari ibi extolli aliquem.
vbi omnes dep̄merēt. ibi ſtare
vbi ōnes iacerēt. Sapiēti mich
il horū diſplicꝫ que ferēda ſūt.
nam quicq̄d in hoīnem cadere
poteſt in ſe cecidiſſe nō q̄ritur.
Sapiens michil ſe minoris vite
cōq̄tatur. q̄ꝙ v̓tutes eius ſpacio
breuiore clauduntur. Perfecta
v̓tus ē eq̄litas ⁊ tenor vite per
omnia cōſonās ſibi. Vbiqꝫ idem
eris et prout rerū varietas exi
git ita te accōmodes tpi. nec te
in aliq̄bꝫ mutes ſꝫ pocī⁹ aptes.
ſicut man⁹ que eadē eſt et cū in
palmā extendit̄ ⁊ cū in pugillū
cōſtringit̄. De dubijs non diffi
nias. ſꝫ ſuſpenſam tene ſentenci
am. Que poſſūt cōtingere aīmo
tuo cūcta pone. nichil tibi ſubi
tum ſꝫ totū ante cōſpicies. Cogi
tacōnes vagas et inutiles et q̄ſi
ſomno ſimiles non recipies. Co
gitacio tua ſtabilis et certa ſit.
ſiue deliberet. ſiue q̄rat ſiue cōtē
plet̄ nō recedat a vero. Non ex
tollas quēq̄ nec deicias. Nobi
lis eſto non leuis. Conſtās non
pertinax. paucis familiaris oībꝫ
equ⁹. Omnes tibi pares facies.
ſi inferiores ſupbiēdo nō cōtem
nas. ſupiores recte viuendo nō
metuas. cunctis eſto benign⁹.
nemini bląd⁹. ſeuerior eſto iudi
cio q̄ ſermōe. vita q̄ vultu. tam

ſermones q̄ ipſe ꝫ ⁊ loquētem
paciens ſeuer⁹ ac ſeren⁹ hilaris
nō aſpernās. Que noſti ſine ar
rogācia iparcies. q̄ neſcis ſine
occultacōe ignorācie tibi poſtu
les impartiri. Velis oibꝫ ꝓdeſ
ſe. nulli nocere. Menſura magna
nimitatis ē nec timidū eſſe ho
minē nec audacē. Nulli preclu
ſa virt⁹ ē. omnibꝫ patet. oēs ad
mittit oēs īuitat īgenuos liber
tinos ſeruos reges ⁊ exules. nō
eligit dñium nec ſenſū. ꝫ nudo
hoīe contenta ē. Corpora obnoxia
ſūt ⁊ aſſcripta dñis. Mens qui
dem ſui iuris q̄ a deo ē vaga vt
nec ab hoc q̄dem carcere cui in
cluſa ē teneri q̄at quo min⁹ ipe
tu ſuo vtat̄ et ingencia agat et
in īfinitū comes exeat. Tutum
iter eſt iocundū iter ē ad qđ na
tura te inſtituit. dedit tibi illa q̄
ſi nō deſerueris par deo conſur
ges. Subſilire enim ī celū ex an
gelis licet. nec ad hec efficaci⁹
vehiculum q̄ virt⁹ eſt. Poſtre
mo quidem exemplum virtutis
omnimode poſuiſſem ſi non de
fectum virtutis in omni hoīe re
periſſem. Nemo eni bon⁹ niſi ſo
lus deus. ¶ Scio tū perſonam
in brabancie partib⁹ adhuc in
carne viuentem quā ⁊ conuſacō
ne ⁊ vita annis triginta famili
ariſſime noui. de qua qui cū illa
annis. lx. fuerunt fideliſſime te
ſtati ſunt q̄ nūq̄ in factis eius
aut dictis aliquid aduertrūt qđ
ſaltem veniale peccatū indicari
ab ullo poſſet hoīe. Mores iaſ
ſus et vba tā compoſita tā ſince
ra tā āgelica ſunt vt modus ei⁹
vite ſuper hoīes credi poſſet.
vult⁹ eius tāte maieſtatis ⁊ glo
rie vel gr̄cie apparuit vt oim ī ſe
contuēciū vult⁹ pre nimio ſtupo
re et ādmiracōe cōutat. Satagāt
ergo apes fideliū ſꝫm datā ſibi
graciam habitualiter inſigniri.
Qđ enim ſine habitu multamo
di exercicij ingenijs nr̄is adhe
ſerit ſicut artes diuerſe ſūt. vel
cordis intimis vt virtutes. faci
lima diſſimulacōe abolebit ob
liuio. qđ vero habitudinaliter ē
infixum per manet inconcuſſū.

¶ De racione reddēda in omiſſis officijs. Capitulū. xxiiij.

Sunt et īter apes diuer
ſa quidem officia. Alie
ſtruunt alie poliūt.
Alie ſuggerūt alie diſtribuunt
ex eo qđ allatū ē. Hic notare po
tes diuſa officia clauſtralium.
Ad litteram ſtruere dicuntur q̄
monaſticis inſtitutis prouidēt
inſtructuris vt prepoſiti. Poli
re vero dicuntur qui eccleſiaſti
cis operibꝫ preſunt vt ſacriſte.

Suggerē vero diamꝰ illoꝝ qui
ꝯſilio regit̄ mōſteriū m·vt ſunt
maiores ſeniores atq; pruden
tes. Diſtribuere aūt cellāriorū
eſt·qui cibū alijs tribuunt in tē
pore opꝑtuno. Horum officia
in regula beati auguſtini et in
regula beati benedicti ſingulari
ter diſtingunt̄·⁊ ex eoꝝ tradicō
nibꝰ etiā inter canonicos ſecula
res eorūdem officioꝝ noīa ſorci
unt̄. Hijs ꝯpetit q̄ſi ſūmo iudi
ci deo racōez de ſuis officijs red
dituris ita dn̄o deſuire·vt inter
bonos ⁊ fideles ſuos euge mere
antur audire·⁊ intrātes domini
gaudium ſup oīa bona illiꝰ cōſti
tui mereātur.

De diuerſitate et certamine
virtutū. Capi.xxiiij.

Videres ōnes certare de
munere. Lucidiſſime ve
rum ē. Nunꝰ apud fide
les opus eſſe v̄tutis. Sicut au
tem non ōnium eſt v̄tus ita non
oīs virtꝰ eſt ōnium. Nemo eſt
bonꝰ n̄ ſolus deꝰ·et dicit̄ bōitas
eſſencialis que ſoli cōpetit deo
nō accidental̄. Sicut enī ōnis
creaturā ex nichilo fcā eſt·ita te
ſte beato augꝰ. ad nichilum tē
dit ſi ſibimet relinquat̄. ⁊ non
ꝓuidencia diuina in ſuo mobili
teneat̄. nō ergo ōnis virtus eſt
ōnium·q̄a ſoliꝰ dei eſt. Certes

ergo fidelis aīa de munere vir
tutis alicuius·⁊ ſi nō de v̄tute oī
moda. Certes deo tuo offerre
aliq̄d·qđ in ꝯſpectu eiꝰ g̅tificet̄
oblatū. Alij aut̄ in ꝑſo dei·alij
argētū. alij gēmas. alij purpu
ram. alij coccū biſtinctū atq; alij
alia offerebant. Secū bn̄ agit̄
ſi pilos capraꝝ ā minutū cum vi
dua in gazophilaciū dn̄i poſue
ro. Primo cornelius. poſtea ro
mā obtulit petrꝰ. Maria mag
dalena p̄ciosum vnguentū. pau
lus fere totū mūdū. apoſtoli ce
teri ſingulas regiones·vt pote
Andreas achayā. Jacobꝰ maior
hyſpaniā. Johes aſyam. Tho
mas īdiam. Jacobꝰ minor iude
am. Philippꝰ pſydem. Bartho
lomeꝰ indiam minorem. Mathe
us ethiopiam. Symon ⁊ thadeꝰ
meſopotamiā. Mathias paleſti
nam. Martires gn̄aliter ſang
uinem. cōfeſſores linguā. virgi
nes ſāmoniam. Nec defuit ſan
ctoꝝ aliquis qui nō de xp̄o cer
taret munere·ne in cōſpectu ſū
mi vacuꝰ appareret. Sed et nēm
certare q̄libet certare de mune
re geſtiat·ne lāpade vacua cū fa
tuis v̄gib; excludat̄. Palmes
q̄dem cū lignis ⁊ folijs grauidꝰ
cultui q̄ſi filo tenuiſſimo ī ſtipi
te pendet vt vix poſſet auelli.
Quātulacūq; virtus ſit compa

ge caritatis te tenebit in custo
dū modo oīno non cadas. v̄tute
enī nemo male vtit̄. Nullū di
em penitus pretermictas nulla
te ſollicitudo nullus labor excuſ;
quī boni aliq̄d operis facias. Et
vide cauſam. In libro de natura
rerū plinius autor ē q̄ dicit. ꝙ
gallina a ſerpēte non poteſt iſi
ci ea die q̄ ouū ediderit. Quid
in ouo ī q̄ ſpes eſt pulli niſi fru
ctus boni operis p quem ſpes vi
te perpetue deſignat̄. Quale
aūt debeat eſſe opus illō ꝓpha
yſayas oſtēdit dicēs. Frange eſu
riēti panē tuū. egenos vagoſq;
induc ī domū tuā. Cum videris
nudū operi eū ⁊ carnē tuam ne
deſpexeris. Quatuor ponit h̄
bare panē eſuriēti. hoſpitez ſuſ
cipere. nudū veſtire. nō deſpicere
ꝓximū ſ; fouere. de hiis quatu
or exēpla ponem⁹. ¶ De p̄mo
ꝙ ſubueniendū ē pauperi. No
ſtro tpe āno ab īcarnacōe dn̄i.
M. cc. xxij. Quidaz abbas wil
helm⁹ noīe mōſterio vilarienſi
ī brabācie partib⁹ fuit q̄ ī pau
peres larg⁹ valde ⁊ pius talioc
caſiōe miraculi extitit. ſicut fra
tri waltero quōdam p̄ori fratꝝ
predicatoꝝ ī treueri a q̄ ⁊ ipē ac
cepi idē abbas ſecretius enarra
uit. Curia erat cenobio vilariēſi
in locenſi vel laucenſi comitatu
ſalbadie q̄ heyx dicitur attinet.
in qua bos conuſ fr̄ib; fuit ele
gans forma pīguedine ⁊ v̄tute.
de cuius carnib; paupercula ꝓ g
nās comedere irremediabili deſi
derio concupiuit. Flebat aūt cō
die et quaſi cū vite periculo tor
quebatur. dabantur illi bouine
carnes pulcherrime. ſ; ad reſtī
gendu; eius concupiſcēciā non va
lebant. Veniente ergo abbate
wilhelmo ad curiam ⁊ narrante
cōuerſo fratre periculum mulie
ris. reſpondit abbas. Melius ē
occidi bouem ꝙ̄ hominem. ſed
ſecrete hoc facias ⁊ comple deſi
derium mulieris. Induxit ergo
frater conuerſus bouem reſpere
ſecretius in conclaui et occiſum
excoriatūq; membratī diuiſit ⁊
repoſuit. Particulā vero quam
mulier concupieāt ī boue mox tūſ
miſit. qua comeſta mulier ex to
to conualuit. Mira res. hor̄edū
ſpectaculū. Mane facto cum fr̄
conuſus famulos ſuos ad aratꝝ
ſequeret̄ vidit bouez occiſū arā
tem in aratro et extra ꝙ̄ credi
poteſt terribiliter ſtupefactus
recurrit ad domū itrat thala
mum requirit carnes repoſitas.
nichil de boue ꝓrſus iuenit nec
carnes nec pellem nec ſaltem
ſanguinē quem effudit. Huius
rei tres fr̄es cōuſi ī domo teſtes

ydonei pro veritate fuerūt. Sꝫ
ipſe carnifex vir fidelis et bonus
necnō ſuper ōnes ipſa mulier
q̄ in ſola bovis occiſi carne cōva
luit cōmeſta et non in alijs po
tuit q̄a ī eis quodā occulto ſꝫ tn̄
naturali īſtinctu cū violenta de
ſiderij v̄tute decrevit. Familiaꝫ
autē ciuie res penit⁹ latuit q̄a
eā divulgari abbas ſtricte ꝓhi
buit. Apō ipſū abbatē res adeo
valuit vt ſicut ipſe dicebat qui
ante naturaliter parcus fuit lar
gus ſuper omnes abbates ordi
nis et pius ī pauperes extitit.
Hic poſtmodū ī clarevalleñ mo
naſterio abbas electus ⁊ tn̄ſla
tus cū multis valde archiepiſ
epis abbatibꝫ ⁊ prelatis ad ge
nerale ꝯſiliū rome a domino pa
pa gregorio nono vocat⁹ a Frede
rico īpatore in lumbardie ptibꝫ
capt⁹ eſt. Et poſt triennium ab
ipſo impatore pro vite meritis
ſpecialiter eſt dimiſſus et poſt
pauca reb⁹ hūanis ē exempt⁹.
Hunc ſpecialiſſime deditum la
crimis vidim⁹ vt illi dixerūt q̄
hoīem ſecrecius cognoverūt itē
divine ꝯtemplacōnis aſſiduita
te vacabat. vt ei dominus mul
ta in viſione mōſtraret de q̄bus
nōnulla ſcripta vidim⁹ et ꝓba
ta. ¶ Sꝫ hinc poci⁹ ſpecialiter
videam⁹ de eo q̄ panis eſt dan

dus pauperi et q̄ ī exēplū hui⁹
rei anno ab incarnacōne dñi
ni. Millesimo cētesimo nonage
ſimoquinto multa per gallias ⁊
theutonie ptes miracula cōtige
rūt. Ex q̄bꝫ vnum referā qd̄ cui
dam matrone ī brabācie ptib⁹
ꝯtigit quā optie novi. Erat in
illo tpe citra mōtes alpiū ⁊ an
gliam mare fames ꝓvalida ita
vt ꝯmunis multitudo populi p
maxima morerei̅. tunc illa quā
diximus matrona genere clara
et opibꝫ egenis cepit ſine pon
dere menſura et numero liberāli
ter erogare. Qd̄ cernens vir
eius miles arguit eam et ei fa
rine mēſuram certā p ſingulas
ebdomadas dari fecit. Quam
vbi die quadā totā expenderat
inſtante paupe ⁊ petente pre ce
pit ancille domina vt diligēter
ſcopata ciſta in q̄ farina fuerat
repoſita pauperi ſi qd̄ īveniret
afferret. ⁊ fecit ancilla vt iuſſit
domina. Poſt hunc venit et al
ter qui ſe nichil ꝯmediſſe infra
biduū deplorabat. qd̄ vbi audi
vit domina fleuit. ⁊ iterato iubꝫ
ancille ſcopare ciſtā et pauperi
aliq̄d ipartiri. iurat ancilla nich
il penitus in ciſta remāſiſſe. Sꝫ
īſtāte dñā cū lacrimis vt attēp
tet currens ipacīcius ⁊ ciſtam
aperiens plenam floretiſſima

ij

ſimilia mox inueīt. Ad cuiꝰ ītu
itum ācilla clamans horrifice ce
cidit in extaſi reſupina. Clamo
re audito occurrit dn̄a. occurrit
dn̄s. occurrūt famuli. ⁊ viſo mi
raculo in cōmune dn̄m bn̄dicūt.
Mox vir ipſe horreū letꝰ aperi
ens oībꝰ ex illa die cōuenientibꝫ
dedit. Nec defuit ānona cuſtar
cijs donec ſupueniēte auguſto
ꝓpiciaret̄ dn̄s populo quem af
flixit. Dixit aūt m̄ dictꝰ miles
maritꝰ dn̄e. ꝙ n̄ fuiſſet miraculū
neq̄ꝗ̄ ſibi terra vl̄ quiq₃ horrea
ſuffeciſſent. Sꝫ ⁊ ipſa venerabil̄
⁊ nobil̄ femīa ſicut cōfeſſori ſuo m̄
ſincero amico ⁊ cū gaudio men
tis dixit. ꝙ ⁊ nocte et die ſeptē
horis q̄ canonice nūcupāt̄ auis
mire pulchritudīs ⁊ decoris cā
dulciſſimis ⁊ ineffabilibꝫ vocibus
ānis an̄ mortem plurimis cōſo
laret̄. elāguit enī multo tpe le
cto iacēs. Cūq₃ q̄ſiuiſſem ab ea
cuiꝰ auis vocem imitari illa volu
cris videret̄. Nichil ait ī terre
nis eſt qd̄ illiꝰ poſſet vocibꝰ cō
parari. Nec ſol̄ auribꝰ delector
in ill̄ verūetiam ad cor interius
trāſfundit̄ modulamen. ⁊ ex eo
ſpūs meꝰ ad delicias eternales
deſiderantius excitat̄. Hic eidē
btiſſime mulieri vt m̄ ipſa cum
lacrimis reuelauit. temptacōne
q̄dam. xvi. annis q̄ſi cotidie la
borāti. in vigilia ſolēnitatis ſue
btūs martinꝰ ī eccleſia cūcti ap
paruit. q̄ q̄ſi viueret pōtificali
ter īſulatꝰ altaria ſingula cum
thuribulo circuiuit. ideq₃ ad eā
veniēs eā ab illa temptacōe di
uina liberauit. Quid mirū. Oē
aīal diligit ſibi ſimile. Marti
nus adhuc cathecuminꝰ xp̄m in
paupe veſte cōtexit. Iſtā aūt nū
ꝗ̄ letā vidimꝰ nūꝗ̄ ridentem n̄
cū manꝰ liberas ad egenos extē
dere potuiſſet. Et vere bn̄ ⁊ dig
ne. q̄a hoīez cui deꝰ cor bn̄ficum
tribuit. ⁊ elemoſinis dādis hy
lariter delcāri. michil ī terrenis
credo dulcius experiri. Dixero ta
liū q̄s non ſufficeret dare qd̄ vo
luit vt frequēter ⁊ ſepe viſū ē.
eidē benignitas dn̄i qd̄ nō habu
it miniſtrabat. Vn̄ mihi res mira
ſatis cōtigit. quā et ſi factā tege
re voluiſſem nō potui. eo ꝙ mul
tis innotuit. Menſe auguſto
familia circa meſſem inſtancius
occupata. facto mane prandio i
ter me ⁊ dyaconum qui mecum
religioſe degebat. rethe ſumpſi
mus et vt tempꝰ deduceremus
ad piſcinā late diffuſam acceſſi
mꝰ ad piſcādum. Remiſſo ergo
dyacono in cuſtodiā domꝰ intra
ui ſolus nauiculam piſcaturus.
Multo ergo niſu capere aliquid
lōga die fruſtra ſum conatus.

Et circa occaſum ſolis cū exire
temptarē· ecce predictus dyaco
nus cum tribus fratribus mino
ribꝫ hoſpicio receptis veiebat·
Quos vt vidi gauiſus ſū· ⁊ ob
miſſa ſalutacōe ꝑ gaudio dixi·
Per totā diē laborās nichil prē
didi in vbo autem veſtro laxabo
rethe· Et accepta corda q̄ vn⁹
cinctus erat· rethis funiculo alli
gaui· Prima ergo vice iactato
rethi in terram· traxi octoginta
piſces talis q̄litatis ſaporis et
eſus· q̄lis nūq̄ ante vel poſt ī ea
dē piſcina vel alia eiuſdē ſpeciei
viderim vl̄ guſtaui·· Leti ergo
in facto mirabili domū perreximꝰ·
cenauimꝰ· ⁊ reuerſa familia q̄tq̄t
erant in domo ſaciati ſunt· miſ
ſiſq; patribꝫ hijs qui non ſibi ſꝑa
uerāt· grās domino retulimꝰ
largitori· ¶ Narrauerūt michi
fratres ordinis predicatorꝫ ī tra
iecto q̄ prior eorꝫ frater guiardꝰ
vl̄ guinardꝰ quē ipſe cognoui·
domū hoſpitū poſt prādiū ītro
iuit dicens· Vade īq̄t cellārie et
affer fratribꝫ et michi ciphū vi
ni ſi potes· Et ille· vere inquit
tres dies ſunt q̄ eleuato dolio
vinū totaliter ē extractū· Quid
plura? Iubēte priore redit ad doli
um cellārius repletū īueīt· et vl
tra ſpem fratribꝫ diu poſtea ad
augmentū miraculi miniſtrauit·

Nec ab re vidi quēdā iordanū
virū· in rebus tenuē ſꝫ elemoſi
nis deditū ſupra vires· ¶ Anno
aūt ab incarnacōne dn̄i· M·cc·
xxxi· ſup renū· ⁊ moſellā ī theu
tonia vinorum careſtia habeba
tur· ⁊ accidit vt duo fratres or
dinis predicatorū ad dicti viri
hoſpiciū declinarēt· q̄bꝫ hylari
ter introductis filiū cum lagū
cula pro vino miſit· q̄ reuerſo·
dixit filio mater· Defectuꝫ cor
dis frequēter ī mane pacior· tu
aūt michi nocte hac hauſtū vi
ni reſerues de lagunucula· q̄a ni
mis tarde ſolꝫ pater tuus ante
prandiū vinū demandare· His
dictis omnes ɔſederūt ad men
ſam q̄ erant in domo· Ebibito
aūt fere de lagūcula vino· filius
in aure patris matris verba ſu
ſurrat· Que ille quaſi cū indig
nacione diſſimulans· lagūculā
in magna quātitate cū hoſpiti
bus exhauſit· Mane ergo illis
recedētibꝫ ⁊ eos hoſpite deducē
te· cepit mulier ſcḋm cōſuetū mo
dum cordis defectū pati· ⁊ vocato
filio q̄ſiuit ſi aliq̄d eſſet ī vaſcu
lo· ⁊ ille īq̄t nichil· Cui anxia
mater· verſa inq̄t vt intincta
buccella panis· cordis mei debi
litas releuet̄· Acceſſit puer le
uauit vaſculum inuenit plenū·
Quod vt vidit mulier exclamās

cecidit ⁊ fere pre amore defecit.
Currẽs aũt filius poſt patrẽ et
frẽs q̃d factũ ſit recitat q̃b⁹ in
laudem caſti cũ lacrimis reſolu
tis. orat hoſpes redire frẽs bñ
dictõnez recipe quã dedit oĩpo
tens. Negãt illi. comẽdant illũ
deo ⁊ cũ bñdctõne remittũt ad
ꝓpa ꝯgulãtem. Poſt multos ve
ro ãnos cũ hoc a frãb; treuerẽ
ſib⁹ audiuiſſem ⁊ ꝑ deſcẽſũ mo
ſelle fluminis domui dicti viri ĩ
nauigio ꝓximaſſẽ. exiui nauẽ ⁊
iui pedes ibi videre virũ vxorẽ il
lius ⁊ filiũ. ⁊ rediĳ edificatus nõ
modicum ĩ modo et verbis eius
Erãt enĩ tot⁹ extra modũ vite v̓
boꝝ ⁊ geſtuũ habitatorũ illi⁹ ter
re. q̃ in vineis montiũ et deſer
tis agreſtes morib; ꝯuerſantur.
¶ Ad ſecũdũ q̃z articulũ ꝙ egeni
ſũt hoſpicĳs ĩducẽdi. venerabili
ade de belomẽ tale miraculũ ꝯti
git. Recedẽte viro ſuo nobiliſſi
mo milite ⁊ nõ q̃ſi dieb; plurib;
redituro. petẽte leproſo hoſpiti
um recept⁹ ẽ. Illo ergo gemẽte
et cauſante debilitatem corpis
fatigati petit ĩ lectum ſuauiſſi
mũ ſe deponi. Dña aũt credẽs
nullũ lectũ dñi ſui meliorẽ. ĩ eo
leproſũ hoĩez mox depoĩt. Nec
mora. ex ĩſperato dñs rediẽs pe
tit ĩ thalamũ intromitti. Diſ
ſimulante ergo dña conicit ille
aliquẽ eſſe in thalamo ⁊ irrup
cione facta. hyemali tpe lectum
ſuum roſis fraglãtiſſimis coop
tum inuenit. Admiratus igitur
q̃rit q̃d factũ ſit. indicat vxor.
nec mora ĩ laudem xp̄i ambo cũ
lacrimis reſoluũtur. ¶ Ad terci
um articulũ ꝙ veſtiendũ eſt nu
dus. Illuſtris dña alexdis car
notẽſiũ ac bleſenſiũ comitiſſa
michi de auo ſuo retulit dicẽs.
Nobiliſſim⁹ ac potentiſſim⁹ in
baronib⁹ gallie comes carnotẽ
ſium ac bleſenſium pariter the
obald⁹ liberaliſſim⁹ õni ſuo tem
pore extitit in donãdo. Iſte hye
me media que tũc ſolito magis
ĩhorruit per viã cũ multitudine
trãſeũte obuiam habuit paupe
rem nudũ. Quo clamãte reſpõ
dit comes, quid petis. Cui pau
per. Da inq̃t cappã quã habes
indutã. Nec mora. comes extra
ctam cappam paupi dedit dicẽs
Si q̃d vis ãplius pete. Et pau
per. Da et ſupertunicale quod
habes q̃ habito ſtatim tunicã pe
tiuit quã vt comes dedit remã
ſit in lineis. Qui pauper. vides
inq̃t comes ꝙ caput habeã raſũ
et nudũ da et pilleũ. Tunc co
mes paululum erubeſcẽs, calu⁹
enĩ erãt. nunc inq̃t kariſſime ni
mis ĩſtis q̃a hoc ipſe carere nõ
poſſũ. Hoc dicto relictis veſtib;

pauper euanuit· comes vero de
equo cadens fecit lamentabilē
planctū· ꝛ ōni tpe poſtea tale
q̄d cauēs ōni ſe peccata tribuit·
¶ In quarto autē articulo q̄d
ꝑrimū nō oportet deſpicere ſꝫ
fouere· criſtꝰ eūdem de quo dixi
mus comitem cōſolatꝰ ē tali mo
do· Leproſus q̄dam quaſi in me
diullio vie inter carnotū et ble
ſum mēbris deformatus ꝛ fedꝰ
valde manebat· quem comes
theobaldus pro ſanctitate vite
plurimū diligebat· ꝛ ſemp per
eandē viam tranſiens viſitauit·
Contigit aūt comitē alias mo
ras facere fere per annū· et me
dio tpe leproſū mori· Reūſꝰ au
tem comes p locū tranſijt· relictiſ
qꝫ omnibꝫ ſolus caſam intrauit·
ꝛ hominem quē tabefactū lepra
reliq̄rat· aute nitētem ꝛ integer
rimū mēbris inuenit· Stupefa
ctus comes et diu ſecū heſitans
q̄ſnam eſſet· Ego ſum inq̄t le
proſus ille amicus tuus ꝛ nunc
per manū dei ſanus effectꝰ ſū·
ſupereſt qꝫ michi corona iuſti
cie· tibi vero vicē rependet dile
ctōnis in illū diem iuſtꝰ iudex·
quā michi ꝛ alijs paupibꝫ exhi
bere dignātiſſime voluiſti· Hoc
dicto comes cū magno gaudio
et lacrimis ſicut ante ſemper in
ipſo ꝛ ī alijs leproſis ꝯſueuerāt
oſculabatꝰ manꝰ eius· et valedi
cens ei ſuos ꝓſeq̄batꝰ· Referente
aūt comiti q̄dam ex militibus
accidēdo dixit· Credebatis mo
re ſolito leproſū aīam veſtꝛ q̄ſi
adhuc viueret viſitare· ſꝫ fruſtra
q̄a iam diu carnis viā ingreſſꝰ ē
vniūſe· Tunc comes primo ſci
ens leproſū eſſe defūctū caute
diſſimulauit· et vere recolēs q̄d
vidiſſet reſpondit· Anime eius
miſereatꝰ omnipotens ꝛ clemēs
deus· ¶ Quid aūt pꝫi de miſeri
cordia in paupes ſentiant vide
amus· Homo q̄ in hoīē miſeri
cors ē meīnit ſui· Et q̄dem aua
rus ſibi peſſimꝰ eſt et in nullo
bonus· Inopi q̄ beneficium datꝰ
bis dat ſi celeriter dat· Qui ſuc
currere poteſt morituro et non
ſuccurrit occidit· Quid ē dare
beneficiū? Imitari dn̄m· Succur
re paupi ymmo potiꝰ occurre·
Eo aīmo q̄ accipere debes da
re· ſi vero non eguiſti accipe co
lecius dare debes q̄ minꝰ eges·
Errat ergo ſi q̄s beneficiū libē
cius accipit q̄ reddit· Sepe q̄d
datur exiguū eſt q̄d aūt ſequitur
magnū ē· Nichil carius eſtima
mꝰ q̄ beneficiū q̄ diu petimus
nichil vilius q̄ cū accipimꝰ·
Queris q̄d ſit q̄d obliuionē no
bis faciat acceptor· Cupiditas
accipiendorum· Sic debemus

erogare quomodo vellemus acci
pere āñ ōnia libenter cito ſine
vlla dilacōne. Ingratum eſt qđ
diu inter manus dantis heſit.
Gratiſſima ſunt bñficia parata
facilia occurētia vbi nulla mora
fuerit in accipientis verecūdia.
Qui hoc tormētū remittit mul
tiplicat mun⁹ ſuum. Non tulit
gratis q̄ cum rogaſſet accepit.
Nulla res cari⁹ cōſtat q̄ que pre
cibus empta eſt. Optia res ad
dicere verba bona reb⁹ bonis et
predicacōne hūana cōmēdare q̄
ꝑſtas. nōnū q̄ magis obligat
q̄ dedit parua q̄ q̄ magnifica.
Opes equit aīo qui exiguū tri
buit vel ſi libenter q̄ paupertatis
ſue oblit⁹ eſt dū meā reſpicit.
Nichil eque vitādū i bñficio q̄
iactātia. res loquūť nob tacen
tib; Nō eſt bñficiū niſi qđ a bona
volūtate ꝓcedit. Nō eſt bñficiū
niſi qđ racōne datť. q̄a racio oīs
honeſti comes eſt. Videto ergo
qñ dem. cui dem. quēadmodū.
quare. Des igiť tpe neceſſita
tis pauperi large ꝓpter deum.
Primo dem⁹ neceſſaria. deīde
vtilia. poſtmodū iocūda. Et in
hijs que ſunt neceſſaria q̄dam
ꝑmū obtinent locum ſine q̄bus
non poſſum⁹ viuere. quedā; ſe
cundum obtinēt locum ſine qui
bus nō debem⁹ viuere. q̄dā tercia
um ſine quib; volumus viuere.
Sūt q̄dam nocitura impetran
tib; q̄ nō dare ſ; negare bñficiū
eſt. Eſtimabim⁹ ergo vtilitatē
poci⁹ q̄ volūtatē poſcenciū. Se
pe enim noxia cōcupiſcim⁹ nec
reſpicere q̄ pernicioſe ſūt licet.
q̄a iudiciū interpellat affcūs.
Vñ ea dem⁹ que non tm̄ accipe
ſ; etiā accepiſſe delectet. Exoā
ti i perniciem rogantium ſeua bo
nitas eſt. Turpiſſimum dandi
gen⁹ eſt incōſulta donacio. Viro
bono dabo. erit enim i ſūma in
opia gratus et cū ōnia illi nō de
erūt. nō deerit aīm⁹ bonus. Eli
gam viriū integrū ſimplicem me
morem ꝯtum alieni. abſtinentē
ſui. non amarum non tenacem
beniuolum. Anim⁹ totus quicq̄d
cōmiſeris illi ad on⁹ ſuum ⁊ per
niciem ⁊ occaſionē miſerie facit.
Nichil eni poteſt ad malos ꝑ
uenire qđ ꝓſit ymmo nichil qđ
nō noceat. Tu ergo lector ſm
iſta q̄ legis exerce virtutem et oī
tpe certare de munere videaris
quo deum places ⁊ proximū et
copioſius meritis augearis.

¶ De vigili cura officiatorū. Ca
pitulū viceſimūquintū.

Videres alias iuigilac̄ q̄
rēdo victualia. alias de
cuſtodia eſſe ſollicitas

et diligētem custodiā adhibere· Certare de munere dici poſſūt qui ſm lrālem ſenſū i aliq̄ ɔmune negociū ſtuduerunt cotidie ꝓmouē· Inuigilare aūt q̄rēdis victualibꝫ rez venaliū mercationes exercere ⁊ ɔmutacōe nō neceſſariaꝫ rerū cotidiana ſollicitudie ꝓuidere· et hij mercatores in cyſtreciēſi ordie nūcupant· Hijs q̄ſi i egipto iter mūdi tenebras ꝓficiſcētib⁹ valde neccāriū eſt· vt cū ioſeph puerū iheſū ſecum tollāt· Hijs vigilātiſſime cauendū ē ne aliq̄ p talem modū exerceāt p que ſanct⁹ ordo inter illos q̄ religioſorum actus fraudulenter obſeruāt ſcādalū īfamie patiat· Ve eni illi p quē ſcandalū venit· ¶ Hinc accidit q̄ in vaccelleñ mōſterio q̄ddam noſtro tpe molendinū factū ē· qd̄ ſtramina et paleas q̄ſi in farinam ɔtricione pualida cōuterebat· Tali autem farina porci admixtis furfurib; īpinguebātur· vendebātiſq; eis i ꝓximam cameracēſem ciuitatē· cū pulmoſa et nō ſolida caro inueiretur in illis· ⁊ ex hoc graue ſcandalum oriretur· q̄dam ipſius mōſterij ſanctiſſim⁹ frater lambert⁹ nomine cognomēto pater noſter· audito qd̄ actū eſt man⁹ et oculos eleuauit ad celū et dixit· Rumq̄ȝ āplius dñe deus huius molendini mola v̄tat· Nec mora· dicto cicius machina totaliter corruit· et ſimpliciores frēs et mōchos ſui miāculo a ſcāda lo liberāuit Proīde de caſtris ſollicitos dicim⁹ et eis cuſtodiam adhibere ꝑlatos vt priores et ſupiores in clauſtris vel illos q̄ dicunt officio curatores· Iſtis maxime vigilāter incumbit ne ſeſſiones īordinate et ītra et extra ſuſpecta colloq̄a teneant· p que pax domeſtica vel regularis diſciplina negligencius ſubruatur· Iſtis etiam inter ceteā ꝯſtanter incūbit ne fratres minus timorati aliq̄ per vſuras vł iniuſte acq̄ſita vbi certe perſone inueniri poſſūt q̄bus debet reſtitui mōſterijs attrahant et ex hijs diuine vindicte piaculum nō ſolum ɔſcijs ſꝫ etiam generaliter fiat ex peccato achor populo iſrahel cūctis incumbat· ¶ Hinc accidit noſtro tpe vt certiſſima relacōe didiam⁹ in ꝑdicto vaccelleñ mōſterio vt cōgeſta cuiuſdā defuncti feneratoris de actrabaco pecunia in ipo cenobio ſeruaret· Igit̄ die quadam cū ille famoſiſſime ſanctitatis frater walterus mōchus ſcilicꝫ de bramont iuxta ſcriniū in q̄ pecunia ſuabat̄ oraret

deſup dyabolū ſedere videret · tre
nt⁹ aūt ad horā ſꝫ ſigno crucis
munit⁹ interrogat q̄d hꝫ ſedes.
Quid hꝫ expectas neq̄ſſime hu
mani gn̄is inimice. Cui ille. bn̄
inq̄t et iuſte hꝫ ſedeo hoc qđ me
um ē ꝯſuādo. Nec mora. mona
chus ad abbatem currēs q̄d vi
diſſet exponit. Abbas vero in
attrebato pecuniā cū oī velocita
te remiſit. ¶ Sꝫ et hinc qđ nr̄o
fere tp̄e ſub q̄dā religioſo abba
te in vilarēſi mōſterio i brabā
cia ꝯtigerit audiam⁹. Maxima
pecūie ſūma librarū forte mil
le ſexcentaꝝ mortuo q̄dam vſuā
rio in namurco in dictuꝫ mōſte
rium ē delata. Ex quo cū multe
poſſeſſiones empte eſſēt q̄daꝫ
vir arte ꝯſciencie abbas mōſte
rij eſt elect⁹. Qđ vbi ꝯperit fa
ctū ꝯdoluit et venditis ovibꝫ at
qꝫ pecudibꝫ rebuſqꝫ mobilibꝫ pe
cuniā i namurco remiſit vt ſpo
liatis ſingul̄ redderet̄. nemine
aūt aſſumere volente reſtitutio
nis negocia pecūia iteꝝ ad mo
naſteriū eſt delata. Pius ergo
abbas reportātibꝫ idigē. Juſſit
eni iterato referri et i foro corā
ciuibꝫ et oī plebe deponi dicēs.
pecūiaꝫ q̄ velit accipiat noſtrā
eſſe cēnuo. quā iniuſte acq̄ſitam
non dubito. Qđ vbi viderūt ci
ues edificati nō modicū i hoc fa
cto cōi conſilio p man⁹ fideliū vi
roꝝ pecūiaꝫ ipſam iniuriatis ſin
gul̄ reddiderūt. Mōſterio aūt
deus nō multo poſt in decuplo
plura reſtituit et qđ añ tenuiſſi
mū ⁊ fere mendicū fuiſſe ꝓbat̄
modo elegans et multis copijs
opulētum vidim⁹ ⁊ āpliatū. In
hoc mōſterio multos vidim⁹ ſan
ctos ⁊ pleroſqꝫ q̄ ꝓphecie ſpū ⁊
miracul̄ claruerūt. Inter q̄s wal
terū quēdā dcīn vidim⁹ de traie
cto q̄ cū eſſet vir nobil̄ gn̄e di
ues ⁊ delicat⁹ i ſeculo optīe lr̄is
et marie q̄ꝯuiialibꝫ īſtitut⁹.
nūq̄ tñ adeo vil̄e i ocul̄ ſuis vi
bi et vere hūilē. De eo q̄dā rob
tus abbas vaucellēſ me corā ꝓ
ſito referebat ꝙ ab ore illius au
diſſet frequēter eū p dimidiaꝫ
vel totā fere diē dū meditaret̄ ā
crarꝫ i tāta mētis ſinceritate ⁊
trāquillitate fuiſſe vt nec vna
ſaltē tenuiſſima cogitacōe ei⁹
aīmus alterūſec⁹ pulſaret̄ et hoc
ſup hominē fuiſſe nō ambigo.
¶ Eſt et aliud malū qđ cauere
debent prelati in hijs qui nego
ciantur exterius. Quidam eni
vt veraciter expt⁹ ſū cauſa ꝓmo
cionis domus ſue mētiri hoīb⁹
nō verēt̄ p̄ro cimiū mendacij ab
abraham ſara et yſaac et iacob
et cōſimilibꝫ de ſcriptis veterū
ꝓferētes. q̄ſi hoc iſtis modo ſub

nouo teſtamēto facere liceat qđ olim fieri ſub veteri teſtamento licebat· nō attendētes ꝙ in euangelio dominꝰ dixit· Niſi abundauerit iuſticia veſtra plus ꝙ̄ ſcribarū et phariſeoꝝ nō intrabitis i regnū celorū· Veruṁetiā et ſi ſecularibꝫ vna occaſione liceret· religioſis tñ et clauſtralibus numꝙ̄· q̄ pfectionē vite et ſanctimoniā ſūt pfeſſi· Memor ſū ꝙ a layco vno ſimpliciſſimo in cameraco percepi· Religioſi quidam pmiſſū ei non ſeruauerāt veritate firmatū· Nō vidēs aūt q̄liter illos aliter excuſaret dixit· Iſti michi mēdaciter cotidie qđ pmittūt infringūt· ſꝫ credo ꝙ per abbatis ſui licēciā mentiant̄· qđ vſqꝫ hodie illuc quando aliq̄s religioſus minꝰ vere loquit̄ q̄ſi pro pverbio retinet̄· Salua res eſt· per abbatem ſuū licēcioſe mētit̄· ¶ De vicio falſitatis vt phus dicit· nichil ſimulacio pficit· tenue eſt mēdaciū pluceт ſi diligenter inſpexeris· veritas aūt i omni pte ſui eadē ē· Numꝙ̄ i faſtidiū veniet veritas· falſa ſaciabūt̄· Simulatore loq̄ et facere eiuſdē ē vicij q̄a qđ facere turpe eſt loq̄ inhoneſtū puta· Id agas vt omnia facta dictaqꝫ tua iter ſe ꝯgruāt ac ſibi reſpōdeāt· ⁊ vna forma excuſſa ſint· Non ē huius aīmꝰ in recto animus actꝰ diſcordant· Verbis turpibꝫ et mēdacibꝫ abſtineto· q̄a licēcia eoꝝ ĩpudēciā nutrit· Quātumcūqꝫ magnus et potens ſis ĩ ꝯtemptū venies ſi mēdax fueris· Concreabit̄ aūt ĩops· veritatis aīaīs· Viri boni eſt etiam nō pollicitā fidem ſeruare· Mōſtrabo tibi animus rei inopia laborent magna faſtigia· Quid oīa poſſidētibꝫ deſit ſcilicet ille q̄ verū dicat dū nemo ex aīmi ſui ſentēcia dicit ſuadetqꝫ ſꝫ adulādi certamē ē vnū aīoꝝ oīum officiū· vna cura· q̄s eoꝝ blandiſſime fallat· dic illis nō qđ audire nolunt ſꝫ qđ audiſſe ſemp nolent· Plenas aures adulacionibꝫ aliquādo vera vox intret· Qm̄ ſtricte aūt mēdaciū in libro de mēdacio ⁊ cōtra mendaciū ad ꝯſenciū ab auguſtino ſumat̄ legat clauſtralis ⁊ videat et excōmunicatū librum illū quē in patrociniū mēdacij quēdam maledictū feciſſe cognouimꝰ reſpuat nec attēdat·

¶ De ſubditis ſuſpectis diligencior ſit platoꝝ cuſtodia· Capitulum·xxvi·

Videres de cuſtris alias eſſe ſollicitas et diligētem cuſtodiā adhibere

Nos vtrāq; prelatos dicimus et priores. Istis maxime vigilanter incumbit vt si q̄ conuersacōe suspecti sūt ⁊ prelatos calliditate deludūt arceant̄ claustro vł ab alijs diligēcius obseruent̄. Qz si nec sic deprehendi possūt defacili. zelus in oracōne magis spirituales accendat vt diuino adiutorio fiat qd̄ humano non potest. ¶ Vidi fratrem in ordine regulari qui prelatis suspectus de incontinencia multa tamen sollicitudine callidissime latitabat ita q̄ in nullo penitus poterat deprehendi. Cuidā; autem de collegio visio talis apparuit. Vidit ipsum qui suspect⁹ erat et alium qui bone consciencie credebat̄ in claustro stātes. q̄ subito conuersi in arbores vt in somnis plerūq; fieri ɔsueuit et in terram ꝓstrati ipsarum arborū caude membro pudoris femineo ligabantur. Quod vt ille vidit abbati retulit. Qui at; merore respondit ambos illos finem vite i luxuria sortituros. Qd̄ nō multo post vidim⁹ nam vterq; frēis īfamis de mōsterio sūt ꝓiecti ꝑm⁹ tñ ꝑmo alius mł to post. Veridica enī dñi sentēcia ī talib; frequēter exꝑta est. Nichil optū qd̄ nō reuelet̄ neq; abscōditū qd̄ nō sciat̄.

¶ De iugo dñi ab adolescencia portando. Capitulum .xxvij.

Omnibus est earum adolescencia ad opa exeūt seniores ītus operantur. De operibus adolescencium vł manualib; vel spiritualib; satis diffuse dixisse superius estimamus. Nūc aūt exemplo euidentissimo doceam⁹ q̄ a seruicio cristi nulla ꝓrsus etas excipit̄. Cū ꝑfectissim⁹ ille ī regib; rex yosias octēnis cepit fiere deū et obseq̄ mādatis ei⁹. Cū beatissimo viro iob ab infancia creuit miseracio et ab vtero matris egressa est secum. ¶ Nec admiracione dissimili sub nostro nuper tempore ī thorouth opido flandrie puer achaz annorum quinq; honestis valde parentib; oriund⁹ fuit. q̄ ꝑmo visis minorib⁹ fratrib; a parentib; suis lacrimis multis obtinuit vt ipsorum habitu vestiretur. Sz cū hoc illi primum q̄si puerile videret̄. credebantq; ꝑm q̄ in alijs pueris videri solet obliuione tp̄is similiter ī illo aboleri. aīadūtūt parētes et vicini eo⁊ oēs q̄ seniose puer cepit consuetudīes ordinis modis minimis obseruare. incedere nudipes. nudata ⁊ dura corda precingi. argentum et aurum

ſūmope vitabat attingere. ⁊ in
hoc articulo caſus accidit mir⁹
valde. Negociatores qͣdam ad
hoſpitiū patris eius hoſpitādi
gracia declinarūt. q̄ viſo in tali
puero habitu mirati ſunt. et cū
intellexiſſent puerū ōnem vita
re pecuniā. nūmum ī vaſis ſūdo
quo bibebāt latenter īmittunt.
et cū modico vini puero porrex
erunt. Qui vbi exhauſto vino
nūmū vidit exclamās horrifice.
vas ꝓiecit tentiſq; in celū ocu
lis et manib⁹ cū lacrimis dixit.
Tu deus noſti omnipotens ꝙ
inſcius meū ordinē violaui. hic
tremebūd⁹ expalluit. et q̄ſi ad
mortem tendēs nigredo eius fa
ciem occupauit. Q̄d vidēs eius
pater expauit. et currēs ꝓpere
ſacerdotem adduxit. qui puero
abſoluto manū īponēs. eū a do
lore et egritudīe mitigauit. In
platea puer ſedēs pueros vici
norū dieb; ſolemnibus conuoca
bat. et eos ſi diſtorti eſſent in
moribus. ſi ſupbi. ſi ornati veſti
bus arguebat. penas īferni ꝓ
eorū exceſſib; ꝓponebat. bonis
vero pueris celoꝝ gloriā ꝓmit
tebat. Interdū eos docebat ora
cōnē dominicā ſcilic; pater no
ſter. et ꝙ bonū eſſet matri cri
ſti in ſalutacōe āgelica et genu
flexioīb; deſuire. Ad has pueri
cōuocacōnes et exhortacōnes.
ſenes etiam ipi cū iunioꝛib⁹ cō
currebāt. et miro modo delecta
banť in prudēcia ⁊ reſponſ ei⁹.
patrem ꝓpriū iratum vel leuē
in geſtib⁹ aut ebrioſū ſi quādo
viderꝫ ei ꝯpaciēdo ⁊ q̄ſi cū lacri
mis arguebat dicens. Pater
kariſſime nūq̄d preſbiter nr̄ i
eccleſia dicit q̄a q̄ talia agunt
regnū dei nō poſſidebunt. Ma
trem q̄ꝫ cū in ſolēnitate quadā
optimis ſcarletis et rubicun
dis veſtib; vteretur. cū q̄ui me
rore corripuit ī eccleſia corā cōſe
dentib; dicēs. digitoq; demon
ſtrans ymaginē crucifixi. Intu
ere mater. intuere ⁊ videas dn̄m
noſtrū ihesū criſtū in cruce nu
dum pendētem ſanguine rubri
catum. et tu te in ꝯtumeliā eius
veſtibus ſcarleticis ad ornaſti.
Caue mater. caue kariſſima ne
pro rubore veſtiū penas eterna
lis ignis incurras. Nec mora. ma
ter v̇bum filij nō modicū exhor
reſcēs veſtes depoſuit. et eis vl̕
talib; vti vlterius penit⁹ abne
gauit. Sꝫ q̄d moror. Impoſſi
bile q̄dē eſſet verbis vnq̄ atti
gere. q̄nta dignitas moꝝ eius.
q̄nta in oracōne ſedulitas. q̄nta
oculorum grauitas. q̄nta incedē
tis humilitas. q̄nta in loquen
te congruitas. Et hoc quidem

mirabilius omnib; excedebat ꝙ
etas tm̄ et vmbra exiľ corporis
puerū oſtēdebāt. mores vero ⁊
geſtꝰ eius pfectiſſimū v̓tutis vi
rū i oib; predicabāt. Hic nōdū
ſeptēnem ipleuerat etatem ⁊ cō
ſūmatꝰ in breui expleuit tempo
ra multa. Placita eni erat deo
anima eiꝰ. raptus ē ne malicia
mutaret intellectū eiꝰ aut fictio
deciperet aiam eiꝰ. Appropiquās
eni morti ꝯfeſſus eſt ſacerdoti.
ſacramētum criſti corporis po
ſtulauit. Sz cum hoc propter
gnāľ conſilij vetitum ne in eta
te tali puero ꝯferret̄ ſacerdos fa
cere nō auderet. puer cū mirā ora
cōis gr̄a extenſ in celū manibꝰ
dixit. Tu noſti dn̄e ihū criſte
ꝙ ſummū deſideriū meū ē te ha
bere. Petiui te feciq; qđ debui
et ſpero ꝯfidenter ꝙ tui pñcia
nō fruſtrabor. hiis dictis pētes
circūſedētes ⁊ flētes ꝯſolatꝰ eſt.
et ad meliora ꝓuocās. īter v̓ba
exhortacōis orōis ⁊ laudis ſpiri
tū deo reddidit ipollutū. Nec
mora. ſine vllo interſticio habi
tus ordinis fratrū minoꝝ tunica
ſcilic; cū aſſuto capucio q̄ ſuper
eū extenta iacebat repēte diſpa
ruit. et nūꝗ̄ poſtea fuit viſa.
Igitur poſt mortem eiꝰ cum ad
ſepulchrum illius ſtantes q̄daꝫ
de fratrib; pſalmū deprofūdis
dicere voluiſſent. nullo conatu
nulla itercacōne hūc finire vel di
cere potuerūt. videl; vt hoc da
retur itelligi nullis illam ſanctā
animā oracionum ſuffragiis in
digere. Credo ꝙ ⁊ idē michi ad
ſepulchꝝ illiꝰ ꝯtigerit cogitāti.
Parētes vero pueri poſt mortē
eius in tm̄ exēplo filij ꝓfecerūt
vt oīa oblectamēta ſeculi deſeren
tes. pr̄ ordiē; ꝑdicatoꝝ mr̄ aūt
ciſterciēſ ordiē; ſiľ eiſdē tem
porib; itrauerūt. ¶ Simili deuo
cōne et ſi nō ſimili etate q̄ꝗ ab
ultus magis puer nobiliſſimus
ānoꝝ. xiij. i theutoīe ptib; fuit.
ſ; filius comitis de flankēberch a
matre miſſꝰ ē ad regē frācie cog
natū ſuū cū eius filiis educādꝰ.
At qm̄ mos ē maxie in alienis
partib; ꝯpatriotas ſibi iuicē cō
gaudere accidit vt dictꝰ puer al
bertꝰ noīe btīſſime mēorie frē;
iordanū magiſtrū ordīs ꝑdica
toꝝ nacōne theutoniacum eo tpe
pariſius ꝯmorātē et alios frēs
theutoīcos viſitaret. Cumq; ib ſe
pius ⁊ diuciꝰ facer; ex collacōe
ſcā viri puero cepert terrena vi
leſcere ⁊ placē celeſtia. ꝯcepit
q; itrare ordiē; et apđ magiſtꝝ
iordanū occulte pro ordine pe
tere. Erāt enim puer parūp iłu
tus litteris, ſ; magiſter icōſtātē
ducēs affcm̄ pueri eū ad regimē

coītatus ſui. atius ſolus puer le
gitim⁹ heres eāt. vt māſuetudi
ne ſubditos gubernarz. pocius
hortabatꝰ. fact⁹ ergo puer anno
rum. xvi. p ſolēnes nūcios a ma
tre mandat⁹ eſt. q̄ſi ductur⁹ vx
orē nobiliſſimā ⁊ coītatus gub
naacula ſuſceptur⁹. Pater enī
eius iam longa etate ſenuerat.
Dicit ergo puer militibꝫ ⁊ ſer
uis ſuis. Iam⁹ videre cōpatrio
tas noſtros fratres ordīs predi
catoꝝ piſius anteq̄ꝫ recedam⁹.
Veniens ergo cū ſuis ōībꝫ ad
domū fratrū. in ꝯclaui ſeorſum
magiſtrū vocauit et fratres. q̄ꝝ
pedibꝫ ꝓuolut⁹ dixit. Cōteſtoꝛ
deū corā vobis q̄ hodie pat⁹ ſiū
mūdū deſerere. et vobiſcū ī ordie
cuſto domino deſuire. Quoꝫ ſi vo
lētem reſpuitis videat ⁊ iudicꝫ
ipſe de⁹. ⁊ nō iultū ira a vobꝫ me
um ſanguinē patiatur. Hec vt
dixit puer magiſter fleuit. et
fratres attoniti in v̄bis ei⁹ ac
tati ſūt ſpiritu. ⁊ ſoli domino ne
gociū cōmiſerūt. Conuocato ꝯuē
tu cauſam et v̄ba pueri diligen
ter expoſuerūt. et receptū ſtatī
habitū ordinis īduerūt. Quod
vbi ſuis īnotuit planxerūt val
de. ⁊ ad patriam reūſi rumores
triſtiſſimos pentibꝫ detulerūt.
Cui⁹ pater ſenex aſſumpta copi
oſa multitudie venit pariſius ⁊

cū filiū violēter extrahere cona
retur. fere a nouiciis fratribꝫ la
cerat⁹ mēbratim ad patriā infe
cto negocio ē reūſus. Erat au
tem ea tempeſtate piſius archi
diacon⁹ q̄dam theutonie ſpecio
ſus forma pre ōībꝫ clericis ci
uitatis theoderic⁹ nomine. nec
ab re pulcher theutoic⁹ cogno
mēto Hic q̄dē ex mr̄e dicti ado
leſcētis auūcul⁹ eāt ⁊ ſbat⁹ gra
uiter cōſobrino. diu diſtulit vi
dere illū. Tandē aūt cū rexria
re deberet mādauit ei p cleri cū
ſuū q̄ ad vidēdū eū ſequenti
die veniret. Qđ vt audiuit puer
frater albert⁹ curreret ad magi
ſtrū. curreret etiam ad fratres
magis ſpūales. ſupplicat ōni
bus. vt pro auūculi ſalute quē
ſincerius diligebat dn̄m exora
rent. Quo facto venit archidia
con⁹ auūcul⁹ eius. et in capella
ad colloq̄um cōſederūt. Et mox
obortis lacrimis dixit puero.
Quomodo hoc kariſſime facere
potuiſti vt matrē tuam ſororez
meam. que te ſolū in filiis ſup
ſtitem habuit et me auūculum
tuū q̄ te p̄ ōībꝫ diligo deſerere
potuiſti; ⁊ nūc vt audio mater
tua pre triſticia moꝛitꝰ. Ego au
tem poſt ingreſſū tuū fere mo
riturus elāgui. nec vnq̄ꝫ vllo ſo
lacio releuabor ni vidēā te infra

ānū ꝑbacōnis licite ad ſeculum
redeūtem· Cui paup cum mira
cōis grā ridens q̄rit· Ecce triū
ymaginū figure picte ī feneſtra
vitrea corā nobis; q̄nā ſunt illi
kariſſime, q̄rū memoriā repre
ſentāt. Nā xpi ⁊ mr̄is ſue ⁊ io
hānis cōſobrini ei⁹ in ceteris pre
dilecti· Ex hiis vere conicias q̄
⁊ ſi xp̄s dilexerāt mr̄ē ⁊ in tm̄
ex paſſione cerneret crucian̄ vt
aīam ei⁹ doloris gladius ꝑtrāſi
ret· conſobrinū vero dilectū iohā
nē euāgeliſtā ꝗuatū vltra q̄ cre
di poteſt doloris anxietate vide
bat tā cū potens eſſet de cruce
deſcēdere noluit ꝓpter illos ſꝫ in
cruce ꝑſtitit moriturus. Simi
li me ſcias kariſſime hui⁹ religi
onis ſancte crucē cū xp̄o ⁊ ꝑ ip
ſo xp̄o dn̄o cōſcendiſſe· Et licet
mr̄ē meā videā pre dolore ⁊ te
kariſſime piclitari in cruce tn̄
vſq; ad mortē immobil̄ ꝑmane
bo· Et hāc q̄dē ſi credis nō aſcē
des ⁊ tu ne te mundi hui⁹ vt ce
pit dānabil̄ laborint⁹ inuoluat·
Quid plura? Reſolutus archidy
acon⁹ ī maximas lacrimas cor
de cōpūgit̄ ⁊ ſacre ſtimul̄ āgi
tur ⁊ non valebat reſiſtere ſpiri
tui q̄ ī puero loq̄bat̄· Sup hoc
īſtitit oracōib; iuuenis ⁊ tādem
ī paucis dieb⁹ archidyaconum
flexit ad ordinē mināc clero ⁊
populo ciuitatis· q̄ tā ſubito leo
minū aīm ad tātā hūilitatē ver
ba pueri domuiſſent· Creuit au
tem puer fr̄ Albert⁹ ī vir ꝑfectū
⁊ bonū ⁊ vſq; hodie predicator
nobiliſſim⁹ declarat̄· Hūc dn̄s
papa epiſcopū maxime ciuitatis
preficere voluit· ſꝫ vir ſcūs reſti
tit mēorabili v̄bo dicens· Sera
r⁹ ⁊ let⁹ moriar fr̄ ordis q̄ vllo
epiſcopi honore ſblimat⁹· Bo
nū ē ergo hōi cū portauerit iugū
domini ab adoleſcētia ſua ⁊ cer
uicem ſubdere leui ſarcine Ihu
xp̄i·

¶ De v̄tute caſtitatis· Capitu
lū viceſimūoctauū·

Ntegritas ē cūctis api
bus corpis virginalis·
Neq; eni vllo inter ſe
coitu miſcent̄ nec ī libidinē
reſoluūt̄· Et tn̄ maximū filiorū
examen emittunt· Et hoc max
ime mirū ſcdm lrām videri poteſt
⁊ vnum ex abditiſſimis vacare
ſecretis· Si hoc ergo ī minimis
aīalib; repitur q̄d caluniaris iu
dee vnā apd̄ criſtianos v̄ginē pe
periſſe ⁊ hoc nō quēlibet hoiē;
ſed criſtū quē meſſiā venire cre
dim⁹ ⁊ vos dicitis eſſe venturū;
Videas iudee criſtū natū ⁊ non
mireris v̄ginis partum· Obſer
ua lector q̄ nōbiliter dicit· integ
tas cūctis ē corpis virginalis·

quare ergo de⁹ eas ſicut et alia
animalia non ſtatuit ɔmiſceri·
Abſolute credo nō ambigo q̄a ꝛ
hominibꝫ dare voluit virginita
tis exemplū· et reſolui in libidi
nem extraordinarie euidenter
oſtēdere q̄ꝫ ſit nociuū· Queri au
tem poteſt· cur in ātiquo popu
lo dei nō cōmendabat̄ integritas
v̓ginal̄· et nūc poſt aduentū cri
ſti deſerta heremi v̓ginitatis li
lijs decorāt̄· Vna racio fuit ꝓpa
gatio generis hūani ꝛ maxime
populi dei· Secūda q̄a iudꝫ ille
popul⁹ ad lrāꝫ maledictā ſteri
lem metuebat· Vnde filia iepte
v̓ginē ſe moriturā expauit· et a
patre deflēdi v̓ginitatem ſuam
tp̄s tm̄ trium menſium poſtula
uit· Beatiſſima vero virgo ma
ria ſup quā req̄euit ſpiritus ſa
piencie ꝛ ītellectus v̓ginitatem
deo prima ōniū vouit· et ſterilē
a fructu bonorū opeꝝ legis ma
ledicōne plectendum oſtendit·
In cuius rei figura caſt⁹ poſtea
ficui nō habēti fructus maledixit
et aruit· Sꝫ ꝛ diſcipulis plane
dixit· Omnis arbor que non fa
cit fructū bonū excidet̄· et in ig
nem mittet̄· ¶ Proinde nota q̄ꝫ
v̓ginitatis dec⁹ cōtra illos q̄ pre
ferunt nuptias v̓ginitati virgi
nis matris necnon et eius filij
virginis q̄ōnis v̓tutis exēplar
eſt glorioſiſſime ɔmendat̄· Et
ad exemplū· baptiſtā vide quo
maior inter natos mulierū non
ſurrexit· Sꝫ ꝛ apoſtolū ꝛ euan
geliſtā iohannem q̄ de nupcijs
ſpecialiter vocat̄ a domino· cui
in cruce v̓go virgini cōmenda
tur· vt liliū lilioꝝ criſtus noſtri
amore languidus ex vtraqꝫ pte
fulciret̄· Et beata q̄dem virgini
tas lilio compat̄· tū ꝓpter cādo
rem niueū· tū q̄a ex ſex folijs re
pandis conſtat· vt cordi primo·
deinde quinqꝫ ſenſibꝫ corpis ab
omni ɔtagio illibatiſſime caue
atur· Et bene folia iſta repāda
diximus q̄ꝺ ꝓminēs et aper
tum ſignificat· q̄a licꝫ ōnis glo
ria filie regis abint⁹ q̄ntum ad
ſcienciam exigatur· tn̄ q̄a domi
nus ī euāgelio iubet vt opa no
ſtra ad exemplū luceāt ꝓximo
rum neceſſe eſt vt cōpoſitio fo
rīſeca ſenſuū ad ɔmēdacōnē vir
ginee dignitatis ordinatiſſime
famulet̄· Quod vtiqꝫ de regina
v̓ginū ſanctus q̄dam elegāter
aſſerit dicēs· Licꝫ maria etiam
in corpe mulierū pulcherrima
fuerit vtpote que cōcepit ſine
admixtiōe virili ꝛ peperit ſpe
cioſum forma pre filijs hoīnū·
tn̄ ita ordinatiſſima fuit in mo
ribus vt numq̄ꝫ eius decentiſ
ſima pulchritudo quēq̄ꝫ etiam

facinoriſſimū luxu ad ꝯcupiſcē
tiā ſaltē tenuiſſima temptacōe
cōmouit et hoc p ſpūm ſanctū
coopeřátem ī ea credim⁹ et fate
mur. quō eni aliter fieri potue
rit nō videm⁹. Igit̄ lectoꝛē no
ſtrū vt plene cōfidim⁹ non pige
bit de glorioſa v̄gine aliq̄d inſe
rere lcōi. per qđ et ad amoꝛē ip
ſius ⁊ dignam veneracōnez eius
ſincerius accendamur. ¶ Iuue
nē fuiſſe ꝓpe noſtra tpa in ger
manie partib⁹ certa relacōe di
dicim⁹. Hic moꝛtuis parētibus
p̄uoꝝ cōſilio dep̄uatus heredita
tem preclaram ī ludo teſſeroꝝ
et tabernis tōliter diſſipauit.
Hic vagabund⁹ ⁊ miſer p p̄riāz
ferebat. q̄ et ſi alias ſtultus. ca
ſtitatē tñ coꝛpoꝛis cōſeruabat.
Quem q̄dā miles patruus ei⁹
nōmodice miſerat. obuium die
q̄dam alloq̄tur dicēs. Male te
compeꝛit conſobrine kariſſime
taliter oberrāre. q̄ clarus genere
probum virum et magnum effi
cere potuiſſes. niſi te tal̄ inſania
rapuiſſet. Cuius verba cum qua
ſi muliebria iuuenis derideret.
ſubiunxit miles. Eſtne aliquid
care meus quod ꝓ me facere cu
rares. Cui ille. Eſt vtiq̄z. Cui
miles. Volo ergo vt glorioſam
dei genitricem mariam ſalutes
quinquaginta vicibus ōni die.

Cui cum cachinnādo reſpōderz
Hoc ſemel faciā ⁊ nō oī die. pa
truus inſiſtit dicēs. Hoc te fa
cere omnib⁹ modis opoꝛtebit.
ſi quando te oculis miſericoꝛdie
ſue glorioſa virgo reſpiciat. et
pro tua miſeria ſuum filium īter
pellet. Ad huiuſmodi verba ānu
it iuuenis. et receſſit īde. Poſt
annū contigit patruum videre
iuuenem. quem ⁊ ſi p̄romiſſum
ſuaſſet īterrogat. Et ille. Ser
uaui inq̄t. et nollem me nullate
nus non obſeruaſſe. remiſſius
enim michi eſt. q̄ ante ī vanita
te mūdana. Cui patru⁹ cū gau
dio dixit. Ergo in ꝯſequēti an
no ſeruiciū tuū caſti matri ī ſa
lutacōibus duplicabis. Et iuue
nis. Fiat inquit. Exacto aūt ſe
cundo anno reuerſus eſt ad pa
truum dicēs. Iam ſuffragante
matre xp̄i ōnis vecoꝛdia miſer
rimi mei ſtat⁹ euanuit. ⁊ firmo
benefaciēdi ꝓpoſito voluntatis
mee conſtancia ſtabilit̄. Cui pa
truus cum lacrimis dixit. bene
dicta ſit pietatis mater. et tibi
quoq̄z kariſſime gracias refero.
q̄ ſalubri cōſilio credidiſti. Ni
chil ergo reſtat niſi vt āno pre
ſenti ꝓpoſitum tuū fixū expiar.
et ſi dignū inuenero cōdignas
tibi nuptias procurabo. tu autē
medio tpe auxiliatricem tuā in

ſalutacōib; quinq̄geſime tercie
ſedul⁹ honorab. Cōſentit iuue
nis ꝯſtabil' iūctus eſt. Et euolu
to anno patruus qd̓ ꝓmiſit iu
ueni cōq̄ſiuit nuptias. Et iſtau
rato cōuiuio ex vtraq; pte conue
niunt pentele poſitiſq; mēſis ꝛ
locis maībus cū iam ſponſus ꝛ
ſpōſa ꝯmeſſura pit̄r ꝯſediſſent
ex inopinato memor ſpōſus nō
dum ſe ſponſionis debite ſaluta
tiones illa die glorioſe virgini
occupat⁹ alias pſoluiſſe: ſiepē
te ſurgens ſuſurrat patruo vt
paululū iduciet fercula miſtrā
da; quo ānuente ſol⁹ iuuenis in
trat thalamū ſoluit mētī caſti
qd̓ voueāt tanto deuocius q̄nto
ſe clemencius ꝓbaueāt exaudi
tū. Nec mora vbi extremā ſalu
tacōnē tercie quinq̄geſime iam
compleuit apparuit illi glorioſa
virgo. lucidior ſup ſolem tres to
gas in ſua tunica. iuueni vnam
anteriorē et duas laterāles oſtē
dens. Ecce inq̄t ſalutacōnes tue
lr̄is aureis ſcripte q̄bus me in
trib⁹ quinq̄genis ſedul⁹ hono
raſti ꝛ q̄niā in tuo corpe lic; va
nus et vagus v̓ginitatem cōſer
uaſti. ꝛ mox te febris lenta cor
ripiet ꝛ ad me die tercia ſine vl
la carnis corruptione peruenies.
Hoc dcō glorioſa virgo diſpa
ruit. Iuueis aūt egreſſus horta

tur ōnes letari epulari ꝛ gaude
re. Se vero appetitu comedēdi de
ſtitutū et ad pn̄s cū eis eſſe nō
poſſe. Singul' ergo ad mēſam
cōſedētib; et comedētib; iuueis
interī lectū aſcēdit ꝛ et facto pn̄
dio ſpōſam ſuam patruū et ai
cos in thalamū cōuocauit ꝛ eis
q̄d ſibi ꝯtigerat vl' dictū fuerat
intimauit. Mortuus ē ergo iuue
nis tercia die vt predixit. ꝛ ſpon
ſa vero eius nulli poſtea nubere
volens in ſancta v̓ginitate per
māſit. Nec mir ſi i trib; quinq̄
genis beatiſſima v̓go a p̄dicto
iuuene ſe dixit p ſalutacōnē an
gelicā honoratā ꝛ cum in tpe gra
cie q̄ſi anno iubileo electa ſit ꝛ
effecta nobile triclinium trinita
tis. Unde venerabilis magiſter
adā canōicus ſancti victoris pi
ſius cū in dictāda ſequētia. Sal
ue mater ſaluatoris aliū digni
v̓ſiculū edidiſſet. Salue mater
pietatis et tocius trinitatis no
bile triclinium ꝛ glorioſa virgo ap
parens ei ꝛ q̄ſi pro honoris lau
de ſatiſfaciēs cogitāti eidē ſup
plex et altiſſime humilitatis cer
uicem inclinauit. Quid iteāto
de triplici quinq̄geſima ī ſaluta
tione v̓ſus āgelica aue maria an
no ab incarnacōis dn̄i. M. cc.
li. ꝯtigerit referam⁹. ¶ Vidi et
cognoui iuuenem in brabancie

partibus gñosum q̄ q̄uis eſſet tōliter ſeculo dedit⁹ btē tñ vir gini marie deuot⁹ cotidie tres dictas quīq̄genas ī ſalutacōib; exſoluebat. Infirmatus aūt ad extrema pduct⁹ ē. Cūq; per horas diei plurimas mortuus iacuiſſet reuixit ſubito. et ſorori momiali q̄ iuxͣ ſedebat īclinauit dicēs. Soror ecce redijcito aduocari facias ſacdotē. Qui cū rb; omnib; preſbiter aduēit. ī maxia cordis leticia palā oib; cōfiteē dicens. Ad tribunal criſti iudicis rapt⁹ cū ī trib; maxie a demonib; accuſarer ferreq; deberet ſentencia contra me. pijſſia mē criſti rogauit filiū vt ad corp⁹ reducerer locū pnie ſuſceptur⁹. Nec mora factū ē vt rogauit. Unū de pccīs erāt p q̄ damnād⁹ erā. decime. q̄s de bonis ⁊ agris meis ſubtraxerā ſacdoti. ſecūdū erat q̄ cū ſodalib⁹ meis piſces q̄rdā religioſoꝝ furtiue ſubtraxerā. terciū erat q̄ ſegetes et fruges pauperū cū canib; venaticis vagabūd⁹ deſtruxerā. hec cū coram omnib⁹ loq̄ret. q̄dam ex manſionarijs dixit. Et cur iq̄t p damno iſto extremo damnādus erāt. cū nos oēs illud vob puro corde remiſerim⁹. Et ille. Michi q̄dem veſtra remiſſio ne q̄q̄ ſuffecerat ad ſalutem. cū copioſior eſſem vobis ī iniurijs refundendis: q̄ vos michi in iniurijs dimittendis. Et hec dicēs reſtituenda damna xtin⁹ aſſignauit. ſicq; diſponēs reb; et domui in ſpe ⁊ pace mirabili ſpirtū exalauit. Hinc de ipſo verſiculo ſalutacionis angelice aliquid ſpecialius attollam⁹. Potiſſimum enim laudis eius illō euangelium reputamus in quo eam decentiſſime paraniphus gabriel honorauit. Et hoc quod dam a ciſterciēſib⁹ mirum plane miraculum recitatur. Erat q̄dam emerite milicie veteran⁹. q̄ ſeculo et ſi tarde renūciās ſanctum ciſterciēſ. ordinem intrauit. Queſit⁹ autem a magiſtro nouiciorum ſi ſciret oracionem dominicam ſcilicet pater noſter. negauit ſe nunq̄ ſcire potuiſſe conteſtans. Quid plura. Fit labor inanis vt diſcat. Et cum nō poſſet. precepit abbas vt ſaltē illi breuem angelice ſalutacōis verſiculum inculcarent. Quod et ſi multo diutino labore factū eſt tamen. Cum enim ad exhortacionem magiſtri ſui ipſū verſiculum iter prandendū ad vnā quāq; buccellaꝫ ferre ne obliuioni traderet ruminarꝫ. ex frequēti et longo vſu tantā ī ipſa ſalutacōe mētis dulcedinē cōcepit.

vt cordi eius et ori ſola memo
ria matris criſti tāq̄ alias ad
uocat⁹ indelebiliter adhereret·
Contigit ergo vt poſt aliq̄n̄ta
ānoꝝ curricula veteranus ille de
uotiſſime moreret᷑· et ſepeliret᷑
in cymiterio īter fratres· Mira
res· De tumulo eius nō multo
poſt a parte capitis arbor naſci
ignoti generis viſa eſt· cuius fo
lijs lr̄is aureis īſignita· aue ma
ria gratia plena notabiliter ſin
gula continebāt· Quod vbi notum
ſit dyoceſano pontifici ad locū
venit miraculi· radicem arboris
per effoſſionē diligētem ſcru
tatus eſt· et eam de ore vetrāni
illius ortum habere probauit·
Nō mora· vbi diuine oñſionis
arbuſtula debitum officium ex
ſecuta ē īm oculis ōmiū aruit et
defecit· ¶ Quicūq; ergo matri
criſti cupis eſſe deuot⁹ ſalutati
onem iſtā frequēs et deuot⁹ in
gemines· nec credo q̄cq̄ gratius
illi vocalis laudis offerri· Pro
inde fateor a me q̄ſitum q̄d ī ip
ſo verſu ſalutacōnis āgelice au
diret letius m̄r criſti· Ego autē
nichil ambigēs mox reſpondi·
letāter q̄dem audiſſe v̄ginē gra
cia ſe plenā· ſecū dominū maie
ſtatis et ſe in mulierib; idest pre
cunctis mulierib; bn̄dictā· ſ; in
eo mariā gratulātius exultaſſe
cōſiderās· in q̄ audit fructū ventris
ſui ſingulariter bn̄dici· Quid
mirū· Ipſa dilecto ſuo et ad eā
cōuerſio eius· Benedictū autē
idest bono addictū · vel bn̄dictū
idest digne dictū dicim⁹ fructū
eius· q̄a ipſe malo pene crudel
mortis addict⁹· bono addicitur
ſedens ī potiorib; patris· Inde
per ꝓphetā dicit᷑· Maledictus
omnis q̄ pependit in ligno· qui
vtiq; criſt⁹ fuit· ꝓpter qd̄ et de⁹
exaltauit eū ſup omne qd̄ ē· et
donauit ei nomē qd̄ eſt ſup om
ne nomē· Benedict⁹ etiā dicit᷑
q̄ſi bonus dict⁹ q̄a nemo bonus
niſi ſolus deus· et hoc eſſenciali
ter vt in nomine eius ōne genu
flectat᷑ celeſtiū terreſtriū et in
fernoꝝ· Quociēs ergo criſtum
bn̄dicimus fructū vteri v̄gina
lis bonū ſimpliciter vel bono ad
dictū dicim⁹ et in hoc mariā po
tiſſīe credim⁹ gratulari· Preter
ea remiſcor me adoleſcētulū ad
huc vidiſſe pariter et audiſſe pie
temerariū quēdam ī hac ſenten
cia ſ; nō per eadē v̄ba de maria
criſti matre loqutū· ¶ Erāt aūt
inter religioſos quoſdā ſpiritu
mire feruētes ſermo mutuus de
maria· Alius ſm̄ euāgeliū luce
ſpecialiter extollebat pudoroſi
tatem eius vbi in ſermone āge
li ſit turbata· Alius prudēciam

ei⁹ et cōſtāciā vbi ſecūdandā ſe
audiēs modū cōcepcōis inquit·
atq; alius hūilitatē· vbi ancil
lā ſe vocās cū tn̄ eſſet dn̄a āge
lorum gabriel aſſertionibȝ obe
diuit· Tunc ille pie temerarius
obortis lacrimis cū applauſu·
Et ego inquit meā dicā ſentēciā
de dulci maria· Nichil illa ſtul
cius in creaturis īuenit· Cūq; ī
hoc oēs pariter attoniti ſtupe
mus· an ignoratis inquit q̄ oēs fe
re totaliter peccatores vbi poſt
lapſum ſurgere ceperint deum
vltionum ꝛ vniuſitatis dominū
formidantes ad matrem eius
quaſi propiciatorium pietatis
confugiunt et eam vt vere recon
ciliatricem carius amplectun
tur· Nec mirū q̄a circa frequēs
miniſteriū ſatagere nō deſiſtit·
donec ꝓdigos filios reconſiliet
vite patri· At illi clemētiſſimū
patrē ſup ſe peñitentes cū āgel
vt videāt exultātem· ſere poſt
modū reconſiliatricis oblita te
nerrime nimiū ī pij patris oſcu
la p dulces lacrimas reſoluūt·
Audias lector ſi miraris· auſcul
ta· Veriſſime ꝛ expertiſſime didi
ci· Quid mirū mr̄· Quid mirū o
bona dn̄a p oīa· ſ; ꝓpriū⁹ eſt
ille· Dulcis per oīa tu· ſ; ventris
tui fruct⁹ oī ſuauitate iocūdior·
Q̄nto enim alcior· tanto ſuauior
fruct⁹· Plane et ſi pie temera
rius ille· tn̄ veriſſie dixit· mich
ī creaturis ſtultius maria poſ
ſe īueniri· O benigniſſima mr̄
ne viro illi vel m̄ ī tuo aſſultu q̄i
temerarijs īdigneris Hec dicēs
o dn̄a ſtult⁹ fact⁹ ſū· ſ; me coegi
ſti· qui ymmo vehemēcior amor
tui· Verū vt ſerioſe loquar de te
inq̄ ſancta virgo nō te minus
decuit in reconſiliacōē; peñitenci
um ſtultā dici q̄ filiū tuū vt ſal
uos faceret credētes· quē paul⁹
ſtulteſcere patris ſapiēciā ꝑdi
cauit· Cert⁹ ſū pia mr̄ et dn̄a q̄
nullū ī recōſiliatis amicicie pa
ternis detrimentum cum erga fa
uorem tui remiſſiores exiſtūt·
vt in amorē filij tui plenius tn̄
fundātur· quin pocius omnimo
de tibi dulciores ſunt· q̄nto illi
fuerant graciores· ¶ Sed et il
lud referamus quod certa valde
et indubitabili relacione didici
mus· In partibȝ lumbardie in
domo quadam fratrum predica
torum apud granum ciuitatem
de glorioſa matre criſti miracu
lum accidiſſe· Deuotiſſimi fra
tres ſub ſinceriſſimo priore er
ga beatam virginem erāt in ora
cionibus deuoti· et inſuſi ſepius
lacrimis diuine cōtemplacōi va
cabāt· Accidit aūt vt q̄dam ma
gis ſedulus ſecedentibus alijs

vel ab ſtudiū vl' ad q̄etem dies
q̄ſq; noctes cōtinuaret in preci
bus. Hic glorioſe v̄gīni ſpecialiſ
ſime deuot⁹ et ſupplex ſpeciale
ab ea meruit ſolaciū obtinere
et ↄtigit vt eo ſolo ī eccleſia re
manente altaris circuitū luce io
cūdiſſima circūſidi. et ei ſuper
altare glorioſam v̄ginē cū ipſa
ſua nobiliſſima prole īauditis
vultuū et formarū ſcematibus
apparere. Sup eos aūt in mod
ſtellarū ſeptē globi ignei radia
bāt. Hec vt vidit frater timuit
fantaſma. q̄ꝑ̄ ī ſignū veriſſime
viſionis ſolacio mirābili ꝛ intel
lectuali lumine repleret̃. Dixit
ergo cū magna reuerētia cordis
et lacrimis. O glorioſa mater
et domina nō ſū dign⁹ ſolus vi
dere que video. Rogo ſupplicit̃
vt ſi es vere mr̄ criſti vt ſentio
appareas ꝑori noſtro appareas
et toti ↄuētui q̄ vici ſunt ſerui
tui et tue ḡcie feruētiſſimi dile
ctores. Hec vt dixit mr̄ pieta
tis ānuit et toto ↄuētui ſcema ꝛ
formā ꝑorem aperuit. Et vide
lectꝫ miraculū cūctis ſecularis īau
dituum. Referebāt fratres q̄ hoc
viderūt q̄ illa viſio imagiaria
q̄dem fuit. ſꝫ ex certis groſſis ꝛ
circumſcriptibilib⁹ lineamētis
corpis non cōſtabat. Vt autem
compacōne aliq̄ ꝛ ſi ꝓꝓa nō vera
mur. corpus illud apparēs dya
phanū videbat. et tamē tā pro
pria tā excellēter egregiā īgere
bat formā ocul' īntuēciū. vt mich
il iocūdius michil capabilius vi
dere poſſe a mortalib; videretur.
Hec vidētes fratres crebrius ſo
lito precib; et fletib; īſiſtebāt.
et orabāt benigniſſimā matrē
vt ſecūdo ꝛ tercio fratrib; appa
reret vt ſi forte ꝑmo dyabolica
fuit illuſio. in nōie ſancte et idi
uidue trinitatis fratꝝ preciū in
ſtancia fugaret̃. At q̄mā nulla
criſti ↄuēcio vl' matris eius ad
belial. ſecūdo ꝛ tercio ſꝫm formā
prius dictā toto ſe ↄuētui glori
oſa dei genitrix demonſtrauit.
Facta aūt ſunt hec in īicio fere
ordinis p̄dicatorū. vt in tali et
tam ſpeciali miraculo regina mi
ſericordie ſibiipſi deditum ordi
nē ↄprobaret. ¶ Vidi in braba
cie ptib; ciſterſieñ. ordinis mo
nialē in qua cōuſa de iudayſmo
opus digne marie matris criſti
glorioſius excellebat. Annoꝝ nō
plene q̄ſq; in domo parentū iude
orū aduertere cepit aīmo. circ
diſtinctio nominū fieret iudeoꝝ
pariter ꝛ criſtianoꝝ cū vnius vul
tus atq; loq̄le homines eſſent
vtriuſq; gentis. Cum talis pu
elle diſcretio īherebat. tamē vt
poſtmodū retulit auidi⁹ audiēti

cordi eiꝰ magis cristianū q̄ iu
dayců nomē. et specialiter btē
marie nomē letabať audire. cū
cristiani aliq̄d inuicē petere vel
iurare solebāt. ffurabať aūt sib
vtraq; asella panem de mensa
parētū ⁊ pueris occulte mendi
cis partiebať. vt reg̃aādo sibi
marie nomem audiret. In hijs
ergo de tēpore i tempꝰ mire pfi
ciēs ita sagaciter latitabat. vt
neuter parētū aliq̄d sup cogita
tu filie adūtere poterāt l' audire.
Cōtigit aūt vt parētes eiꝰ a co
lonia i louaniū brabācie opidū
cū filia deueīrent. vbi cit; succes
su temporis in domū cuiusdam
preclari presbiteri magistri rey
neri noīe cum cristianis pueris
aduenisset et eā ex noīe nouis
set presbiter eamq; venire libē
cius ad se frequētius adūtasset.
īterrogauit eam dicēs. Vis ne
rachel karissima fieri xpiana.
Et illa volo iq̄t. dūmodo erudi
as me q̄d sit fieri xpianā. Tūc
presbiter vt vir sciēs mire gaui
sus. in spiritu sentiebat de puel
la futurū nescio q̄d diuinū. Et i
cipiēs a cōstitucōe mūdi cepit il
li scripturas exponē p q̄s fides
cristi vel ipse cristꝰ significari pote
rat vel ōndi. Quaꝝ exposicōnes
vt ipsa met dixit ita itegro sen
su in illa etate sex ānoꝝ tūc ⁊ di

midij. discrecione spiritꝰ itellex
it. vt raro oporteret presbiterū
racionem aliquam iterare. Hec
erudicio fere per annū dimidi
ū pdurauit occulto abitu p quē
furtiue et oportune rapta; puel
lulā edocebat. Et vide ammiracio
nis insigne pdigiū. Nūq̄ rach
el auditu verbi dei saciari pote
rat vel lassari. cū tū presbiter ⁊
martha ministra eiꝰ mulier religi
osa et prudens valde ambo fre
quenter lassati sibi inuicem suc
cederēt in docendo. Quid plura.
Hoc vt parentes i filia ceperūt
aduertere cogitatum. conuenien
tibus iudeis pluribus conuene
runt in hoc vt missam filiam de
louanio vltra renū sponso trade
derēt arcius conseruandā. Qd
vbi puella cognouit presbitero
cum lacrimis idicauit vt si illā
eadem nocte non raperet et cri
stianam efficeret. perdita esset
in perpetuum ⁊ confusa. Quod
audiens presbiter puelle prece
pit vt ad solitū auditum sūmo
mane veniret. Quod cum iam
ctanter ānueret de vespere ma
tri eiꝰ dixit. Per me mater vo
lo ista nocte iacere. Quod dum
simplex puella dixisset et diuci
us renuisset mr̄. consensit tādē
eidē super ceruical ad pedes su
os lectulū precipiēs preparari.

Jacente ergo puellula vſq; ad
mane et obliuiſcēte penitus qđ
preſbitero ꝑcc dcā nocte ꝓmiſe
rat. aſtitit illa glorioſa mr̄ ma
ria in habitu cādido ſup niuem
et offerēs illi vgā ſplēdidā quā
geſtabat dixit, ſurge katheria
⁊ iter arripe. grādis enī tibi re
ſtat via. Hec illa dicēte rachel
vgam apprehēdere credēs de le
cto cecidit ⁊ exclamauit. cuius
clamore excitata matre et q̄ren
te clamoris cauſā filiaq; cauci⁹
diſſimulāte mater ꝑtin⁹ obdor
miuit. Et rachel ſurgēs ad cōdi
ctū locū preſbiteꝝ mox īuenit.
Qui letus aſſūpſit eā et venit
ad mōſteriū qđ pratū dominaꝝ
dicit̄ qđ erat ad leucā dimidiā
dicte ville. et gaudētib; cunctis
baptizauit eā nomē katherine
imponēs ei. q̄ vocata ꝑus fuerāt
a criſti matre. Statiq; habitū
ordinis induit baptizatā. Nec
mora vt audiuit pater ⁊ amici
eius qđ geſtū ē cōſternati ſūt.
Et ꝑ ducē dominū terre ⁊ ꝑ epiſ
copū leodieñ. tādem ꝑ papā ho
noriū datis maximis pecunijs
laborabāt vt īfra etatem legiti
mam filia ablata pntib; redde
retur. Que ſi ī domo pntū vſq;
ad duodennē etatē pſeuerāret in
fide ſuſcepta tūc iuſte criſtiano
nomini reddi poſſet. cogitātes
neq̄ſſimi medio tp̄e īfantulem
aīmū faciliter deflectere poſſe
vt ad natiua parentū vota redi
ret. Horū fraudulēta conamina
prochdolor multi magni et lr̄a
ti viri pecunia ſuſcepta fouebāt.
pro quo preſbiter ſupradict⁹ nō
modicū tribulat⁹ ſolū criſtū et
mr̄ez ei⁹ que auctrix fuerāt hui⁹
facti multis lacrimis īuocabat.
Mira res ⁊ vſq; in preſens cun
ctis ſcilꝫ inaudita. Petijt a preſ
bitero ad ōnem citacōnē ⁊ iudi
cē ſe puella deduci. forſan inq̄t
iudices flectent̄ etate ⁊ ad mei
piaculū mouebūt̄. et factū ē vt
petiuit ⁊ dixit. Ut enim q̄dam
die apud leodiū venit corā epiſ
copo clericis et magnatib; diu̇
ſis aduocatos ⁊ iudices tā cōſtā
ti q̄ꝫ veridica racione confudit ⁊
mouit vt voces vlulancū ⁊ cla
māciū cū lacrimis pre ſtupore
in ecclīa ſancti lambti a locis di
ſtātiſſimis audirēt̄ ita vt om
nes mairēſtiſſime diſcerēt ⁊ vi
derēt in tā exili etate diuini ſpi
ritus ſapientiā ꝓualere. Hinc
poſt ānos duos ceſſatū ē a lite
iurgis ⁊ aliud decepcōis tendicu
lum preparatum. iuuenis elegan
tis forme iude⁹ cōduct⁹ ad hoc
venit ad mōſteriū ſupradictū in
q̄ puella erāt ſimlato aīo baptiſ
ma ſuſcepit. Qui cū ſe fingeret

miro modo vt puelle q̄ſi cognate
ſue gracia erudicōis loq̄ poſſet·
dicebat enim plus ſup oim ſer
monibꝫ michi cognate verbum
ſalubrius imprimere, Illa tñ vt
michi retulit iterius diſcerne
bat fictū ad fidem iuuenē acceſ
ſiſſe· ⁊ ideo nec prece nec precio
nec vlla obediētia flecti potuit·
vt ſolū v̄bum iuueni loq̄retur·
Hec vt viderūt iudei miſeri ceſ
ſauerūt ab illa· Iuuenis aūt ad
vomitū ē reuſus· Hanc poſtea
tāta ḡra potui vidim⁹ vt mich
il ea ſerenius videri poſſet· Cū
qꝫ nobiliū parētes cū multa am
bicōne venirent videre filias et
cognatas· hec corā ymagine btē
virginis veniebat et gracioſo
vultu dicebat· Alie ſorores nr̄e
moniales a matribꝫ et amicas
ſolatiū habēt ⁊ gaudiū· ego au
tem paupercula pupilla et idigna
ad te dn̄am ⁊ cognatā meā fidē
ter accedo· tu ſola pre oibꝫ eſto
m̄ refugium et ſolamen, Et hec
dicērem q̄s dubitet eā a miſeri
cordiſſima pietatis matre ſola
tio defraudari· Nō te decꝫ o do
mina tuā carnē tuū ſanguinem
ſpernere· de cui⁹ gr̄ie vt roſa de
ſpinis orta eſt· liliū de tribulis
gn̄atū· Et q̄m de iudeis ſermo
exortus ē· de cōuerſione cuiuſdā
iudee alterius rem nup geſtam
mirabilem referam⁹· ¶ Erāt i par
tibꝫ theutonie mōſteriū v̄ginū
quo bellorū euentu funditus de
ſtructo ad dom⁹ parentum moni
ales redire cōpulſe ſūt· Quarū
vna pulcherrima agnes nomi
ne vbi ad patrē militē redijt·
ab eo violēter opp̄ſſa mox ipreg
nata fuit· Ad partū ergo appro
pinquās anxia fugit ad deuia
et partu edito adē dyabolus in
ſpecie mōchi q̄ ſe ei⁹ cōſobrinum
cōteſtās et cōſciū facti ei⁹· dixit
ad eiulātem et q̄ſi pre triſticia
deſperātem· Ne tu kariſſima p
partū editū cū patre ⁊ parētibꝫ
confundaris paruulū i ſtagnū
primū proice· ſi enim vixerit la
tere non poteſt· Tūc mr̄ miro
certaminis pōdere fatigata tādē
poſt lacrimas poſt dolorē vicit
erubeſcēcia mērū pect⁹ et mox
paruulū ſubmiſit i ſtagnū· ⁊ ſta
tī dyabolus ad mire tabeſcētē
dolore cōiecit· O inq̄t oim femi
narū miſerrima q̄d nūc reſtat?
Melius eſt vt ſine ſcandalo tui
et tuorū in grauiori mortis peri
culo· facta michi confeſſione in
aquā cū filio te ſubmergas· Hoc
audito iclamans mulier exhor
reſcat ⁊ glorioſā v̄ginē mrē cri
ſti iuocat cōtra dyabolū adiutri
cē· Nec mora· vidit demonē cū fu
mo et fetore teterrimo diſparētē·

et mox effuſa ī laudem matris
caſti ad ſpem meliorē in prece
et lacrimis cōfortat᷑. Venit er
go in p̄ximā ciuitatem et hoſpi
cio ſuſcepto ab honeſta matro
na locata eſt ab eadē cū quadā
iudea ſarra noīe vt eius paruulū
enutriret. Manſit ergo annis
q̄nqꜫ cū eadē iudea in tanta cor
dis caſticia vt vir eam q̄s poſ
ſet videre ridētem. bis ī pane ⁊
aqua per ebdomadā ieiunabat.
Interī domine ſue iudee de fide
caſti et bonitate ac pietate ma
tris eius vt erāt femina prudēs
et eloquēs predicabat ⁊ ſenſim
cor illius v̓ba edificātia ⁊ effica
cia penetrabāt. Cuius hortatu
orationē dominicā ⁊ angelicam
ſalutationē addiſcēs. caſtū et
matrem eius cotidianis precibꝫ
inuocabat. Hinc factū ē vt nu
tu ipſa quidam fratri ordinis
predicatorꝫ nomine conrado con
feſſa mitteret᷑ ad papā. Obten
ta ergo abſolucōne ad patriam
eſt reuerſa. et accelerauit viſitare
iudeā dudū dominā ſuam. Quā
illa gratulabūde valde ſuſcipiēs
rogauit feſſam q̄eſcere ſuper le
ctū. At vbi veſpere iudeus venit
et cognouit hāc eſſe nutricem.
q̄ſi in furiā raptus ſuſpectā eam
quaſi perūtacē ſue vxoris ha
bebat. Certe inq̄t male venit
huc inſidiator. iſta iā occidam
eam. et mox extracto cāpulo
inuadit dormiētē. et tria dedit
ei vulnerā citra vel itra cor. Hoc
viſo iudea horruit et īrans tha
lamum obſerauit. Hinc noctis
medio facto ſigno iudeus ſyna
gogā cū viciniis intrauit. iudea
autem poſt luctū obdormiēs in
ſomnis vidit glorioſiſſimā do
minā cū duabus puellis ad occi
ſam mulierē intrātem et ex tri
bus pixidibꝫ quas ferebat vnā
quāqꜫ vnguine ſalutari. i. rediui
uū ſtatū mortis vulnera reducē
tem. Intuere lector. mirāre mira
culū. Iudeus mane rediens oc
ciſam feminā non īuenit. crede
batꜫ ꝙ vxor ſua cadauer mor
tuū ſubterraſſet. hoc idem de vi
ro vxor illuceſcēte die credebat.
et ſuper hac re nec q̄s alterꝫ re
quiſiuit. Vix dies. xl. comple
ta ſunt ⁊ ecce venit mulier per
egrina iudeamqꜫ et virū ei⁹ ex
parte agnetis occiſe officioſiſſi
me ſalutauit ⁊ abiit. Tunc iude
us vxori ait. Quid eſt ꝙ illa vi
uit? Nūq̄d occidi eam. Cui vx
or. Potens eſt inq̄t caſti⁹ domi
nus eius mortuā ſuſcitare. Et iu
deus. hoc eſt ait qđ ſemꝑ timui.
ꝙ te apoſtatā duceret in erro
rem. Nec mora. hec dicēs ꝯpre
hēdit vxorē ⁊ ī thalamo duobꝫ

annis recluſit obſtructā. Hinc
accidit vt ab remotiora recedēte
iudeo vxore euaſit ⁊ cum duob⁹
paruul' tercium gerens in vte
ro ad eccleſiam fugit ⁊ cū gau
dio fideliū qui eam ditiſſimam
⁊ honeſtiſſimā nouerāt baptiſ
ma ſuſcepit. Hanc poſtea duo
filij eius adoleſcentes et vna fi
liarum ſecuti ſunt et fidem ala
criter ſuſceperunt. Manſit aūt
poſt baptiſma cum filijs dicta
dudum iudea ī colonieñ dioceſi
mutato nomine vōta gertrudis
⁊ inuenit agnem quondam nu
tricem ſuam ibidē manētē et de
conuerſione ei⁹ ineſtimabili gau
dio gratulātem. Queſiuit ergo
ab agnete gertrudis. quō reuix
iſſet. Et illa mirata ſubriſit di
cens. Quare nūq̄ mortua ſuſci
tarer. Ad hec ſtupefacta gertru
dis. Vere inq̄t vidi ꝙ te vir me
us tribꝫ vulneribꝫ cultro ꝯfodit
occidēs. Et ait. Nouerit criſt⁹
oīpotens ꝙ ī ſomnis tm̄ me vi
diſſe ⁊ nō ſenſiſſe videbar occi
di. Mane vero offenſam viā cui
ſi māſiſſē precogitās. oīb⁹ inſa
lutatis recedere feſtinaui. Nec
mora. gtrudis apprehenſa veſte
circa collū agnetis lacerauit eā
ſimulqꝫ cilicium quo īduebatur
ad carnē vſqꝫ ad pect⁹ mediū. ⁊
inuenit maīfeſtiſſimas triū vul
nerū cicatrices. Maīfeſtata ſūt
hec archiepō colonieñ. dño con
rado. Mortua ē enī ī maxia pei
tencia et feruore ſpiritus. Ann⁹
ſecūd⁹. M.cc.lxv. eo tp̄e vol
uebatur quo ipſa agnes a iudeo
occiſa ē ⁊ p̄ glorioſam criſti ma
trem et virginē ſuſcitata. Ger
trudis vero ſup̄ſtes ē miro fidei
colore ſuccenſa. ¶ Nunc q̄a de
iudeis mentio facta ē miraculum
celeberrimū referā qḋ āno p̄ſiti
ab incarnacōne dñi. M.cc.lxi.
factuꝫ eſt in villa theutonie for
chē nomine. Contigit aūt vt q̄
daꝫ maligniſſima vetula iudeis
familiaris effecta puellā eis an
noꝝ. vij. orbatā parētib⁹ vende
ret occidendam. Hanc igitur in
ſecreto ſup plura pacia linthea
mina obſtructo ore eius in oībꝫ
fere iūcturis membroꝝ īciſioibꝫ
vulnerauerūt maximo conamīe
ſanguinem exprimentes et ī ip
ſis lintheaminibus diligētiſſie
receptātes. Hanc aūt poſt tor
mēta defunctā iudei ī aquā flui
dam ꝓpe opidū ꝓiecerūt et ſu
per eam cōgeriem lapidum po
ſuerunt. tercia aūt vel q̄rta die
per manū erectaꝫ ad celū a piſ
catoribꝫ eſt īuenta ⁊ ī opidū de
portata. horrentibꝫ ⁊ clamātibꝫ
popul' ab impijs iudeis tātum
flagitiū perpetratū. Cāt aūt in

vicino marchio de badē q̄ mox audito tāto piaculo puerit ad corpus. statimq; erectū reſidens tetendit man⁹ ad pricipem q̄ſi vindictā ſanḡnis vł forte miſe ricordiam imploraret· Poſt ho ram vero dīmidiā iterū ſe depo ſuit defūcti more ſupinā· Addu ctis ad hoc ſpectaculū ipſis iu deis ſtatim irrupserūt ōnia vul nera corporis et in teſtimoniū nephande necis copioſū ſangui nem effuderūt· Mox clamor vul gi ad ſydera tolliẽ ꝛ in vindictā zeli totaliter aiatur· Ex q̄bus i dicijs capta eſt vetula ꝛ cōuicta· maxime cū filia ei⁹ paruula om nia prodiderit. quia a puero et ebrio extorq̄ta erat veritas· Iudei q̄ q; capti ſūt q̄ in puellam man⁹ nephandas extēderūt· tortiq; ꝛ ſuſpenſi ſūt cum vetula. duo ve ro ſe mutuo iugulauerunt· Hec nob ordinis fratres predicatoꝝ reyner⁹ ꝛ egidi⁹ ſicut illi q̄ i vil la fuerūt poſt triduū quo hec geſta ſūt veraciter retulerunt·

¶ Hinc igiẽ videndū eſt cur iu dei ſm cōſuetudinē in ōni puin cia quā ihabitāt xp̄ianū ſang uinē fūdant· Certiſſime enī re pertum ē q̄ ōni āno in q̄libꝫ p uincia ſortes mittunt. que ciuitas vel opidū xp̄ianū ſanḡnē alijs ciuitatib⁹ tradat· Conſtat q̄dē

ex ſancto euāgelio q̄ pylato la uante man⁹ ꝛ dicēte· mund⁹ ſū ego a ſanḡne iuſti huius. iudei impijſſimi clamauerūt· Sāg uis ei⁹ ſup nos ꝛ ſuper filios no ſtros· Sup q̄ btiſſimus aug⁹· in ſmone quodam q̄ īcipit· in cruce· inuere videtur· q̄ ex ma ledictōne parētū currat adhuc i filios vena facinoris p maculam ſanḡnis vt per hanc fluidam i portune ples impia inexpiabi liter cruciet. donec quiſq; ſe reā ſang uinis xp̄i recognoſcat penitens et ſanet· Preterea audiui quē dam litteratiſſimū iudeoꝝ nr̄is tē poribꝫ cōuerſū ad fidem. dixiſſe quēdā q̄ſi ꝓphetā eorū in extre mo vite ꝓphetaſſe iudeis· Cer tiſſime nos inq̄t ſcim⁹ nullo mo do ſanari nos poſſe ab illo q̄ pu nimur verecūdiſſimo cruciatu· niſi ſolo ſanḡne xp̄iano Quod v̄bū ceci ſupbi iudei ꝛ impij ra piētes induxerūt in ōni āno· in ōni puīcia fūdendum ſanguinē xp̄ianum· vt tali ſanḡne cōua leſcāt· Et addidit· male inq̄t i tellexerūt verbū ſanguinē intel ligentes cuſtiani cuiuſlibꝫ· ſed prorſus illū ſanguinē qui in ſa lutem peccaminū cotidie fūdiẽ i altari· quē q̄cūq; verē cōuerſus ad fidē xp̄i ſuſpſerit vt decuit. mox ſanaẽ ab illa maledictōne

paterna· ¶ Magiſtro richardo
normāno viro ꝑ omnia lr̄ato ⁊
pio narrāte cognoui· ſ; ⁊ i ſcrip
tis cuiuſdā frīs ordis predicato
rū in beluaco legiſſe me meīmi·
Quēdā; i normānie partibꝫ vi
rū flagicioſū valde ⁊ īpiū fuiſſe
ſuis temporibꝫ rapīnis ⁊ cedibꝫ
hoīm debachātem· quē inimici
ſui i decliuo mōtis cuiuſdā deꝑ
hendētes āputato capite peme
rūt· Cuiꝰ caput abſciſū trūco cor
poris i loco manēte in vallē ſb
iacentem deuolutū eſt clamans
horribiliter ꝑ hec verba· Virgo
ſancta maria da verā ꝯfeſſionē·
hoc nō paucis horis īceſſanter
capite clamāte vnꝰ īimicoꝝ pro
ſacrdote curreret in villā· Venit
ille· ſ; appropinquare nō audēs
niſi relatū caput ſuo corpori cō
paginaret· Qđ vbi factū ē ad
ueīt preſbiter· ſedit· et loquēte
capite compaginato cōfeſſionē
illius audiuit· In fine ergo con
feſſiōis preſbiter inq̄t dicēs·
Miror in miraculo de te fcō ſup
ōne miraculū qđ audiui· Et ille·
cauſa inq̄t miraculi hec ē· Audi
ui adhuc iuueīs ꝙ q̄cūq; quar
ta; feriā ā ſabbatū i honore glo
rioſe v̇ginis marie ieiunaret ve
ram ꝯfeſſionē añq̄ ab hac vita
diſcederet matris criſti precibꝫ
obtineret· hoc vt audiui i omni
ſceleſtiſſima vita mea dictū ie
iuniū obſeruaui· alterius boni
nichil aliud feci· hoc ſacrdos au
dito miratus eſt et ſtatī vbi hoc
dicētem et confitentē; abſoluit
ſpiritū defunctꝰ efflauit· Nota
ergo lector me nō credere eſſe re
gulā neceſſariā ſup hoc ⁊ in di
ctis ferijs ieiunijs efficacem ꝗ
ꝗ glorioſa v̇go in iſto peccatorē
tale voluerit miraculū demōſtra
re vt ſedulos dilectores ſuos in
uādos a ſe et honorādos alicus
cōprobarꝫ· Scio tñ ⁊ certꝰ ſum
ꝙ in multis dictum ieiuniū effi
caciā habuerit ſalutarē vt ī fine
confeſſionē verā haberent ⁊ ar
cius peniterēt· ¶ In germanie
partibꝫ circa annū ab incarna
cione domini· M·cc·xxix· glori
oſe v̇ginis marie aſſumptio ſo
lemnis inſtabat· Miſſus ergo
frater ordis predicatorū religi
oſus et feruens valde ad ſtacio
nem quādam indictā ſolēnitē
predicare· venit mane ad fluuiū
q̄ medius erāt loco ſtacōis ⁊ loco
fratꝝ ⁊ nō inueīt aliquē q̄ eū in
naui trāſponeret vt ſolebat· An
guſtiatꝰ ergo non modice pre
dicandi tempore iam inſtante
nec locus erat tranſire per pon
tem eo ꝙ ſinū amnis extende
rat· in criſtū et matrē eius fido
corde ꝯſiſus cū ꝓce ſupplici cāpā

ordinis expoſitā ſuper vndas
liq̄das explicauit ſigno crucis
edito reſedit deſuper et ſiccis
omnimode veſtib⁹ ptranſiuit.
frater vero ſocius eius tm̄ mira
culū āmiratus nec ſeq̄ auſus na
uem ad trāſeūdū diu poſtmodū
expectauit ⁊ tranſiuit. ¶ Simi
li modo frater eiuſdem ordinis
predicatorū vir deuot⁹ et bonus
in angliā tranſiturus rogauit
in portu dominū nauis vt ſe et
ſociū in naui locū reciperet prop
ter deū. Sȝ ille nec deū timuit
nec fratrem reuerit⁹ eſt. ſȝ ſubla
to velo nauigauit a portu. Tūc
frater anguſtiat⁹ ꝯ̄uiter. vrgēs
eni erat negociū trāſeūdi. poſt
oracōnes et lacrimas fiduciam
mente concepit et ad ſequendum
fratrē ſociū exhortatus īter vn
das ꝓfundi maris tinctis tantū
in ſūma extremitate veſtigiis
ambulauit. Nec mora. vbi nau
ta retroſpexit exhorruit et fra
tres mox cum velocitate naui re
flexa ſuſcepit. veniāq; petens
cū lacrimis indulgēciā impetra
uit. Vidi hominē fide digniſſi
mū q̄ fratrē eūdem ābulantem
in fluctibȝ vidit ⁊ michi i mag
na deuocione obortis lacrimis
enarrauit. In ordie cyſtercien̄.
ſpecialiter deuoto v̉gini glorio
ſe multa valde facta mirabilia re

ferūt q̄ nōnulli ex eis p ſcrip
ta digna memorie tradiderūt.
nos tamen vnū qđ noſtro cōti
git tpe licet forte cōſcriptū ſit
referam⁹. ¶ Fontij clauſtꝝ ipſ⁹ Nota
eſt nobiliſſimū atq; ditiſſimū.
Contigit aūt vt ī obnubilacio
ne celū tempeſtatem aeris gra
uiſſimā minaret̄. que ⁊ facta ē.
Sparſis ergo choruſcacōibus
vndeq̄q; per aera ſequūt̄ et ful
gura. q̄ vt viderūt mōchi certa
tim ad eccleſiam fugerūt vbi
cōuentu totaliter ī choro ꝯgre
gato videt̄ patre ⁊ ſpecialiter
clauſtro periculū imminē. inchoāt
altiſſimis vocibȝ. Salue regina
miſericordie. ⁊c̄. Et cū veniſſent
ad illū locū antiphone. Eya er
go aduocata nr̄a illos tuos miſe
ricordes oculos ad nos ꝯuerte.
ſubito vehemētiſſim⁹ ventus ab
occidēte veniēs cū horribili fra
gore tonitrui feneſtras eccleſie
vitreas cū tanto īpetu totaliter
diſſipauit vt eccleſia firmiſſie
ſolida corruere videretur. Nec
mora. vbi ī tanto diſcrimine ſa
tis pterrit⁹ ꝯuēt⁹ flexit genua
et illa v̉ba antiphone cātauit.
Et iheſū benedictū fructū ven
tris tui nobis poſt hoc exilium
oſtēde. Statī ymago crucifixi q̄
media ſtabat īter chorū mona
chorū ⁊ ꝯuerſoꝝ fratrū ꝯuerſa

ad oriētem v̉ſus chorū mōchoꝝ
reflexa eſt. Et vt michi a mona
chis dictū eſt ꝯtra naturā pictu
re oculos aperuit et mox oīs ti
mor ſublata tēpeſtate ceſſauit.
Quis ergo ī tāto miraculo non
obſtupeſcat. Quis non videat
⁊ plene collaudet illā miſericor
die patronā et mrēm q̄ ſpeciali
ꝑuilegio cristo poteſt impare ⁊
filio reconſiliare miſeros quos
noxa ꝓſcripſerat vt bn̄dictum
Ihesū fructū ventris ſui ill̄ ī ſa
lutem oſ̄dat q̄ ventureꝰ eſt repro
bis incōdēnacōnem. huius fru
ctꝰ gracia mirū accidit qd̉ ſub
iūgo. ¶ Erat frater wolterꝰ no
mine ordinis predicatoꝝ de mey
ſenborch vir nobil̄ et religioſus
valde q̄ ꝑbēda cathedral̄ ecc̄ie
ī treuerē derelicta necnō ⁊ aliis
poſſeſſionib; magnis ſub ān̄is
etatis ſue .xvi. predicatorū ordi
nē ītrauit et ītm̄ ſciētia ⁊ religi
one ꝓfecit vt ꝑor in multis domi
bus et lector ī ordine magnifi
cus haberet. hic a quodā prīci
pe īperii vocatus multa īſtācia
venit vt ei ad ſalutem ꝯſuleret
et eiꝰ cōfeſſionē audiret. Prece
dēti aūt nocte q̄ principē de ma
ne auditurus erat mecū ī thala
mo vno ī domo iacebat. In tem
peſte aūt noctis ſilēcio clama
re valide cepit q̄ſi ī ſomnis. bn̄
dictꝰ ihesus fructus ventris tui.
quo mirati ſumus pariter et ga
uiſi. Mane facto conueni ſecreci
us dictum fratrem quid ſic cla
mans valide ſompniaſſet. Qui
reſpondit. In conſuetudine in
quit duxi multis annis vt ī ſa
lutacione angelica nomen ihe
ſus addam dicens. Et benedi
ctus ihesus fructus ventris tui.
Hinc nocte iſta factū eſt vt ne
quā ille hūani generis inimicꝰ
inuidens ſaluti principis quem
auditurus ſum ſtrangulare me
voluit ⁊ ego in ſolitam ſalutaci
onis vocem pauidꝰ exclamaui.
et hec dicēs abceſſit. ¶ Simile
q̄ꝫ accidit michi circa illam nobi
lem iuuenculam relictam fri de
rici filii comitis de vienna a ſecu
lo reuocaſſem et ad ciſterciēn̄. or
dinē adduxiſſem illaq; primo
grauiſſimis demonum īſultibꝰ
pulſaretur vidi ꝙ dyabolus a
dextris eius ſtabat et eam ad
ſe fortiter trahere conabatur.
Ego autem ex aduerſo ſtans et
eam a contra retrahere non va
lens clamaui audientibus fra
tribus qui mecum erāt. benedi
ctus ihesus fructus vētris tui.
¶ Nec mora. iuuencula liberata
eſt et in ordine ꝑſtitit. tantūq;
profecit ꝙ abbatiſſa effecta eſt
et cuſtos collegii virginalis.

Hic idem frater eſt qui nobiliſ
ſimã illam puellã comitis de vi
enna vt poſtea dicem⁹ ⁊ ad ſta
tũ vite pfectiſſimũ adduxit ⁊ in
micis et ĩauditis tribulacioĩbꝫ
lacrimis ⁊ precibꝫ ↄtinuis ↄſtã
tiſſimã ↄſeruauit. ¶ Retulit q̊ꝫ
michi frater ordĩnis predicato
rum de cuius veritate et ſinceri
tate non dubito miraculũ de glo
rioſa xp̄i mr̃e maria plane piſſ
ſimũ. Vir quidam lõgo tp̄e deuo
tus deo ordinẽ ciſtercien̄. intra
uit. in quo ⁊ ſi diu ſancte vixit.
tamẽ tandem dyabolo temptãte
deuict⁹ in peccatũ cecidit et mł
tis per hoc occaſionẽ ſcandali
dedit. Pro quo vt in illo ordĩe
ↄſuetũ eſt grauiſſime tribulatus
ad cor tñ cum amariſſima peni
tencia redijt et ſe ad glorioſam
caſti matrem in precibꝫ ⁊ lacri
mis ↄtulit. In magno igitur lu
ctu per tp̄s nõ modicũ poſitus
tandẽ die quadam orauit ⁊ rap
tus in exceſſũ mẽtis glorioſam
v̾ginẽ vidit et ĩ brachio ei⁹ qua
ſi lactẽtem puerũ paruulũ ſup
omnẽ pulchritudinẽ ſpecioſũ.
Cumqꝫ videret ꝓ ſe matrẽ ſup
plicãtem inſtabat ille ſe a pec
cato et tribulacõibꝫ liberari et
ad graciã p̄oris vite reſtitui. Sꝫ
cũ puer q̃ſi renitens vultũ auer
teret et mater ecõtra puerũ ĩ al
tera brachij pte transferret vt
cõmodius vultui eius vultum
ſue benignitatis ĩgereret illeqꝫ
iterꝫ vultum auerteret ⁊ auerſũ
mater frequẽtius regiraret. tan
dem poſt mirã et piam ſupplica
cionẽ euicit mater in filio ⁊ vul
tum eius ad piaculũ ſerenauit
vt peccatũ hoĩ ad ĩdulgẽciam
et ſtatũ prioris vite ad grãciam
condonaret. Quid mirũ. Marie
enim ſpeciali priuilegio ↄceſſũ ẽ
vt ſc̄m ꝓphetã vtrũqꝫ arguere
poſſet et manum ponere in am
bobus. Quod in libro de naturã re
rum apte valde ſignatũ eſt vbi
dicitur ꝙ in deſerto vbi vnicor
nus illud ferociſſimũ animal in
mortem hominũ graſſatur atqꝫ
ſeuiciũ. puella v̾go relinquatur.
qui adueniens õni ferocitate de
poſita caſti corporis pudiciciam
in v̾gĩe veneratur. qd̾ reclinãs ca
put ĩ ſinu v̾ginis ſoporatur. Cui⁹
cornu vt vidim⁹ in brugenſi ec
cleſia flãdrie .vij. pedũ in lon
gitudĩe v̾go manibꝫ apprehẽſo
flexibilẽ reddit ⁊ animo mode
ratũ. ita ꝙ quiſqꝫ capit̃ ⁊ occidit̃
vel ad ſpectaculum exhibetur.
Quid in vnicornu ferociſſimo
aĩmali niſi criſtũ ſignatũ acci
pimus: q̃ vnice poteſtatis ẽ q̃a
non eſt poteſtas que ↄparet̃ ei
et ptãs eterna q̃ non auferet̃.

q̄ ante icarnacōez puniendi in
celo i angelos ꝓpter ſupbiā in
terra i hoīes ꝓpter iobediētiā.
i ſodoītas ꝓpter luxuriā. i filios
iſrahel ꝓpter murmur ſiue cra
pulam ſeuiebat. Huic nullo au
dēte ɔtradicere ſeuienti clamās
cōqueritꝰ yſayas. Nō eſt inq̄t q̄
ɔſurgat ꝛ teneat te. Et vide q̄
vere ꝛ q̄ recte cōq̄ritꝰ. Neqꝫ eni
hoc āgelus in celo nec ſanctus
in terra preſumpſit. ſed illa pul
cherrima mulierū maria virgo
ſtirpis dauitice i deſerto mūdi
a filio dei mediāte angelo para
nipho inuēta ē. cuius pulchritu
dinem v̄tutum ꝛ ſapientiā ꝛ pu
dicitiā caſti corpis venerat9 ele
ct9 ꝛ in ſinu v̄ginal' vteri caput
altiſſime diuinitatis ſue humi
liter iclinauit. in q̊ nouem mē
ſibus ſopoīatus i tātū a ſua fero
citate deflexus eſt ꝛ aīm9 mode
ratus vt ſe capi permitteret ꝛ oc
cidi maīb9 iudeoꝝ. indeqꝫ reſur
gēs ꝛ aſcēdens i celū ante cōſpe
ctum paterni vultus ꝛ ciuiū ſup
norum in gloriam ſolēnis victo
rie qua cōtra demones triūpha
uit ad ammirābile voluit ſpecta
culum exhiberi. Et inde eſt q̄ nō
modo ſeuit vnicorn9 noſter ihe
ſus. ſicut ātiq̄tus ſeuiebat. q̄uis
et peccatores maiores nūc ſīt
q̄ tunc fuiſſe ꝓbantꝰ. eo q̄ ſalu
tis veritas magis innotuit et fo
mes peccati p mortem eius mi
noratus ſit i peccātes. Sꝫ virgo
materqꝫ ꝓpter nos materno iu
re ꝛ fiducia patronali cornu illō
vnite poteſtatis obſeruat vt ip
ſos q̊ſqꝫ lōganimitate ſua paci
enter exſpectꝫ ꝛ nō vt olim mox
i ſcelere feriat deliquētes. Sed
q̄d conor florentiſſima v̄go pia
mr̄ et dn̄a q̄d conor ꝓſeq̄ virtu
tes tuas. Si cuncta mei corpis
mēbra ꝛ oēs gutte vitalis ſang
uinis mei verterentur in līguas
pocius tamen michi laudis tue
v̄ba deficerent q̄ exempla. Hic
de clariſſima in perſonis virgi
nitatis dignitate ſm textus cō
ſequentiam aliqua videamus.

¶ Item in eodem capitulo.

Integritas eſt cunctis api
b9 corpis virginal'. Dicā
ergo illud ꝛ ſi a multis odioſ9
audiatur. Multoꝝ hactenus fu
it opinio vt ſi in mulieribus pu
doris ſigillum integrum perſeue
ret. habita contactōne ꝛ penitē
tia iam pacta. dici tamē debēt
et credi incorrupte etiam ſi ali
as corrupte ſint et virginitatis
aureolā promereri. Qd ille incō
parabil' ſcientie magiſter alber
t9 frater ordis predicatoꝝ ꝛ dix
it ꝛ ſcripſit. nullo mō debere vir
ginē reputari quā ſopita ſenſuū

racōe in carnali delectacōe flux
us ↄcupiſcēcie polluiſſet etiā ſi
ſigillū pudoris intactū īcorru p
tum ⁊ integrū ↄſeruet̄. Alioquī
in ſexu virili q̄ illo ſigillo caret
neq̄q̄ v̄ginitatis dignitas ha
beret̄. qd̄ vtiq3 dicere impium
et abſurdū. cū beatiſſimꝰ apo
ſtolus Johānes euāgeliſta vir
go ſit electꝰ a domino ⁊ pro eo
inter ceteros magis dilectus.
Teneamus ergo q̄a et in muli
erib3 ⁊ ī viris dignitas v̄ginal̄
eſt et in vtroq3 ſexu ſancti aure
olam merebūt̄. In mulierib3 ve
ro ⁊ ſi verecūdiꝰ p fluxū cōcupiſ
cencie carnal̄ aliq̄ in mēte cor
rupte ſūt dū tamē ſigillū pudo
ris a coitu viri ītegrū pſeueret
habita ↄtricione et penitencia
de peccatis ↄſecrari ⁊ velari ab
ep̄is q̄ſi v̄gines iure poſſūt. et
hoc q̄dē ſit ad īdulgēciā pie ma
tris eccleſie q̄ in caſu verecūdie
humane cōſulit ⁊ pudori. Hinc
preterea v̄ginitatis exempla q̄
noſtris temporib3 euenerūt ad
exhortacionē v̄ginū diſſeamꝰ.
De v̄gitate aūt loq̄tur beatus
auguſtinꝰ dicens. Multe q̄dem
ↄtrarios conatus parētum ſuoꝝ
ignite ardore ſupni amoris ſup
auerūt. Iratus eſt pater plora
uit mater nō curauit illa cui an
te oculos v̄ſabat̄ ſpecioſus for

ma pre filijs hominū. Cuiꝰ rei
exempla q̄ꝙ plurima ſ̄cꝫ vnum
ſub noſtro tp̄e qd̄ a nobili de go
melin ꝓpe cameracum accepi vt
pote q̄ pſonā nouit ⁊ vidit glo
rioſiſſimū referamꝰ. ¶ In rema
q̄dam ſanctiſſima virgo fuit no
mine iakelina. Hec ſoror nobi
liſſimi ⁊ ditiſſimi comitis apu
lie ſapiētia ac decore preſtātiſ
ſima fuit. que cū a fratre comite
tradi nupcijs conaret̄ aſſūpto
virili habitu clā aufugit. dictūs
ergo nūcijs per oēs vias frater
comes eam īſeq̄tur via q̄ fugie
bat. Nullū aūt effugiū ſoror vi
dens ad obuiū mare ſe cōtulit ⁊
crucis ſigno ſe ſignās ī mari ſe
ex alta rupe ꝓiecit. Quod vbi fra
ter vidit eiulatu magno ſorori
de rupe clamauit. Super ōnia
michi ſoror kariſſima reūtaris
ad me cōſtruā tibi mōſterū di
tatū copijs ī quo libere ſeruias
ſoli deo. Cuius clamores v̄go ſan
cta quaſi ſurda aure ptrāſiens
per āpla maris ſpacia procede
bat. Et vide q̄nta v̄tus diuini
miraculi. Nimirū natādi artis
ignara. ocul̄ ac manibus in celū
extenſis quaſi per aridū ābula
ret maris ꝓfūda trāſibat. Quo
trāſito in deſertiſſimis grecie ſi
luis tribꝰ ānis ſub virili habi
tu ſanctiſſimo cuidā ſeni h̄emite

ſeruiuit vt ſibi ſpiritualem viuē di modū plenius īformarꝫ. In de verens aſtutias inimici et ne quicias ne ſe proderet feminam q̄a heremitaꝫ erga ſe affici ſoli to āplius aduertebat. fugit cō tra mare ī propinquis ſicilie de ſertis et ibi ſuper arborem ad iutorio cuiuſdam fidelis viri ar to valde conſtructo tugurio per nouenniū latitauit. eodem ſibi viro ita elemoſinam miniſtrāte vt nūq̄ propter victum deſcē dere cogeretur. Hec poſtea ī ro mam ſpiritu cogente peruenit et īnocentium papā tercium cuꝫ oī clero et populo ciuitatis ſeuera ꝛ audaci redargucōne pmouit. Hic vict⁹ ei⁹ longiſſimo tpe fu it. ter in ebdomada nullo adie cto panem cuꝫ aq̄ comedit et ſu per nudam penit⁹ terram eq̄ta ceruice pedib⁹ requeuit. Talia et hijs ſimilia de v̄ginibꝫ facta et geſta meo tpe ſi referrē po cius me tp̄s deſererꝫ q̄ exēpla.

¶ Vidim⁹ enī plures filias comi tum ꝛ baronū q̄ ſpretis nupcijs in mōſterio vel congregacōīb⁹ virginum vitaꝫ celibē elegerīt. quaꝝ inter ceteras vnā filiā vi enſis comitis vidi que ad predi dicacionē cuiuſdam frīs ordinis predicatorū walteri nomine cu ius ſupra fecimus mencionem ī audita cōſtancia parētes euicit vt ſpōſo ſuo caſto iheſu cū ſoro ribus ordinis predicatorū ī val le beate marie in dyoceſi treue renſi libere deſeruiret. Hec enī romanorū moderatoris neptis et imperatoris grecie conſobrina et achaie principis ſoror a pa rentib⁹ ꝛ amicis p̄parabatᷣ nobi liſſimis nupcijs copulari p quā poſſet earū poſteritas ſublima ri. Illa aūt alias intendens ſol licitauit aīo matrem dicti loci ſorores iuiſere. Quo vbi veīt ali as cum militibꝫ et familia mr̄e intenta filia vt prius ordina uerat vocatis in capitulum ſoro ribus votum religionis fecit ha bitum induit et impoſitum reſ ponſorium. regnum mundi ip̄a met inchoauit. qd̄ conuētū letiſ ſimis vocibꝫ pſequētē audit ma ter mirarᷣ concētum repētine le ticie. Mittit vnū ex ſuis videre q̄d eſſet. renunciat ille beatiſſi mā yoleydaꝫ habitu ſacri ordi nis inſignitā. Quo audito mr̄ attonita. accurrit rapēe filiā furi būda. Nec cuictata emunitatem loci violēter īfugē raptā ſecū ad duxit ꝛ ī palacio viēnēſi artiſſi me cuſtodie mācipauit. Et vide quali conſtancia vicerit. Cibis tantum regularibꝫ ſcd̄m ordinē contenta alios comedere nulla

cogi violēcia poteāt·alia q̄z ſta
tuta ordinis a q̄bus corpus vel
animus arceri non poteāt vigi
lantius obſeruabat· Detracto
tamē illi habitu ordinis violen
ter·coloratis eam veſtibus in
duebant· Nuditatem enī patri
ṽginalē pudiciciā nō decebat·
Quid moror verbis· Per ep̄os
abbates ⁊ prelatos ⁊ per alteri
us ꝓfeſſionis moniales et reli
gioſos diuerſi generis tempta
bat̄ nec tamen iſta tirociniū vel
ad reditum ſeculi vel ſaltem ad
laxioris vite ordinē·animū ei⁹
conuertere potuerūt· Dicebat
enim verbis īmitens apoſtoli·
In ea vocacione qua vocata ſum
immobilis ꝑmanebo· Parētes
igit̄ et amici a reuocacōe illius
finaliter deſperati eā redire ad
dictū locum ⁊ ordinē ꝑmiſerūt·
Ubi tantis exemplis vite fulgꝫ
vt nulla in ea deeſſe v̓tutis dig
nitas videat̄ ¶ Vidimus ⁊ illā
quā minus iuſte extremā poni
mus filiā ludowici regis frācoꝝ
ſororē ſcilicet deuotiſſimi regis
ludowici qui feliciſſime regnat
ad preſens· hec deſpōſata filio
frederici cōrado romanorū ipeā
toris in ṽginitate ꝑmanere in
nuba preelegit q̄ ſoli deo vacās
adeo cōtēplacōi data ⁊ v̓tuti vt
nulla ei cura in vllis trāſitorijs
videat̄· Sꝫ et ipſius frater quē
diximꝰ rex deuotiſſimus ludowi
cus itm̄ āplectit̄ virginee dig
nitatis pudiciciā ꝯſectantes vt
pariſius collegerit maximā mlt
titudinē beginaꝝ vt ſe ī hūilita
tis obſequijs exerceat ⁊ ſalute·

¶ De fuga peccati contra naturā· Capitulum·xxix·

Hōies inter ſe nullo cōcu
bitu miſcētur·nec ī libi
dinem reſoluūt̄· Sapiē
ter et bene ṽba diſtinxit· Coi
tus etſi eſt naturalis maris ⁊ fe
mine tamē ad fornicacōnis vel
adulterij ꝑtinet malū· Reſolu
cio vero in libidinem ināturał
vicij tāgit crimē· Et hoc fit du
pliciter vel per ſe vel per aliū
qđ ſcel dici poteſt omniū pecca
torū· Et q̄dem de demonijs incu
bis in diuerſ libris expoſitorū
legi vt ī libris auguſtini ſup ge
neſim cōtra manicheos et alijs
multis locis· De demonibꝫ vero
ſucubꝰ me nūq̄ legiſſe reperi·
Et in hoc notat̄ ꝙ viciū contra
naturam demonibꝫ eſt etiā vere
cūdum· Qđ gloſa velle videt̄
ſuper illū locum ezechieł·xix·
vbi dicitur· dabo te ī manibus
paleſtinorū ideſt demonū qui
etiā erubeſcāt de via tua ſceleā
ta·viciū ꝯtra naturā itelligēs·

¶ Michi per plures annos in
epiſcopatu cameracēſ̄· vices ge
rēti epiſcopi ī confeſſiōibꝫ au
endis· quedā mulier cū maxi
mo merore ⁊ pudore ē confeſſa
ſe aſſuefactā hoc ſcelere ī lcō laſ
ciuiſſe· demonēqꝫ inter ſe et pa
rietē cū cachino clamātē audiſ
ſe· hi· hi· hi· īteriectiōeꝫ ſignis īdig
nātis· Qua voce cōfuſa mulier
eadē hora currerat ad me ⁊ bn̄fi
cio abſolucōis accepto· penitēci
am etiā vltra q̄ꝫ ſtatui amariſſi
mā egit· ¶ Sꝫ et aliā p idē fere
tpꝯ audiui vocē q̄ cū m̄ltis lacri
mis m̄ cōfeſſa fere ſe ī cōſimili vi
cio polluētēꝫ audiſſe vocē demo
nis ⁊ dixiſſe· Age miſera age q̄d
agis bn̄ tibi ſoluet̄ in ꝑprio q̄d
nunc facis· Nec multo poſt vbi
mulier confeſſa eſt et a peccato
reſilijt ex tiore maxio mortem
īcurrat· ⁊ q̄d h̄ p penitenciā nō
expleuit ī purgatorio diris pe
nis exſoluit· ¶ Richarda q̄dā
huiꝰ vicij nephādiſſima vetula
fuit q̄ multis ānis in mōſterio
degēs michil tm̄ religiōis ī eo cō
ſecuta ē ā virtutis· ymmo tāto eāt
deterior q̄nto magis profeſſa
fuerat ſāctatem· Mortua ergo ī
clauſtro ſepulta ē· Nec mora· ſe
quēti nocte ſcropha in gāma cū
porcell· vij· coloris eiuſdē viſa
eſt maīfeſte ītrare clauſtrū rem

ſāqꝫ ſepulturā effodere ⁊ mēbratī
corpꝰ miſerabile laniare ⁊ viſce
ra eiꝰ lōgo tractatu p clauſtra
ābitū diſſipare· Quo fcō cū por
cell ſcropha diſparuit et poſt
ſe feda veſtigia dereliq̄t· Et no
tābū valde ac mirandū ē q nō
nulle ex moīalibꝰ clauſtra ſcro
phā cū porcell vidē nō potuerūt·
ſꝫ grūnitum eorū clarius audie
runt· Certū q̄dē ē q̄ꝗdam ocu
los eſſe minꝰ habiles demonū
fantaſmata cernere· aliq̄ꝓ vero na
tura plucidos vt eos poſſint de
mones aſſumptis corporibꝫ nō
latere· ¶ Venerabil bonifatius
quōdam lauſanēſ epiſcopꝰ nūc
rector in theologia pariſius m̄
tunc et multis alijs retulit quē
dā clericum ſe in confeſſione au
diſſe qui malo aſſuefāis vſu ſe
contrectationibus illicitis ad li
bidinē ꝓuocabat· Pro nephas
auditu· et vide q̄d ſequitur· Vbi
hoc ſemel vt erat ſolitus attēp
taret manu inter crura loco vi
talis membri colubrum apprehē
dit· quo in facto horrore percuſ
ſus ad cōfeſſionem mox perue
nit et in multis lacrimis peni
tenciā agit· ¶ Ariſtoteles in li
bro de aīalibꝫ autor ē q̄ dicat q
nullū aīal ciat extra ſemē niſi
homo ⁊ in hoc ordinacōi nature
contrarius plꝰ q̄ꝫ pecꝰ· Hoc tm̄

malū iheronimꝰ eſſe dixit vt ꝑ
eo filius dei multo tēpore diſtu
lerit incarnari. Hoc etiā tm̄ ē
vt auguſtinꝰ dicat. deo nature i
carne veniēte omnes hoſtes na
ture. ſodomitas itellige. morte re
proba et ſubita periſſe. ¶ Ado
leſcēs adhuc ſodalē habebā in
ſcol' parrhiſii ſtudiorū carū valde
pudicū ⁊ bonū ꝫ heu poſtmodū
a magiſtro quodā ſuo per huiꝰ
crimen vicij deprauatū. Admo
nitus aūt per me et alios ami
cos et familiares ſuos cur ipſe tā
te nobilitatis vir talis turpitu
dinis infamiam pateref. Ceſſa
uit ille plures ꝫ ſemper iterꝫ in
ꝓſtina labebaf. Ad hūc euentū
dampnabilē res miranda peruenit.
Venerūt ad eū in ciuitatem in
qua erāt canonicus viri nobiles
cōſanguinei eiꝰ et apud eum hoſ
picati ſūt cū multo ſeruientiū co
mitatu. facta aūt cena cū ſe loca
ris hoſpitibꝫ iuuenis ſopori de
diſſet clamare cepit et auxiliū
fortiter inuocare. Ad domini er
go ſui clamorem clientes turba
ti ſurgūt et racionē nullā in eiꝰ
clamoribꝫ iueniūt. Abūtentes
tū canonici decanū acceſſiunt.
Conatꝰ ille venit. ad lculū ceſi
dēt clamitātis. cōfiteri peccata
iuuenē adhortaf et diuinū non
hūanū cōſiliū inuocare. Hec cū

decanꝰ ei magnis vocibꝫ iclama
ret. tandē poſt diuturnam decani
clamātis vocē eū terribilibus
ocul' iſpexit dicens. Ve illi q̄ ſe
duxit me. Ad q̄d ſuper me diui
nū auxiliū inuocabo? Ecce iā vi
deo patulū iſernū. pñtes demo
nes et ad rapiendū me terribi
liter ihiantes. Cūq3 ōnes. ſe vt
poriꝰ ſignarēt cū lacrimis icla
marēt ille quaſi nichil adūtens
clauſ ocul' auertit faciē ⁊ cū di
ris clamoribꝫ animā exalauit.
¶ Simil' in vico q̄dā de exparti
camerācen. cum ſacerdote ſuo ac
cedens ad me rogabat vt eum
abſoluere. quē readiuantem ꝑ
annos plurimos abſolueram ⁊ pe
nitenciā ei iniunxeram ſalutarē.
Quem cum ad dyoceſanū exꝑm
mittere vellē quaſi grauius affli
gendū a ſacerdote rogatꝰ ſum
vt tali cōdicione abſoluerē peni
tentem. vt flexis genibꝫ coram
nob' rogaret dominū vt ſi poſt
modū readiuaret i ſcelere eum
mox diuina vindicta puniret.
Conſenſi ergo condicōni ⁊ heu
michi miſero q̄ cōſenſi. mox il
le flexit genua ⁊ vindictā in ſe
readiuātem precatus eſt. Abſol
ui eum. receſſit gaudēs. Sꝫ fe
ria tercia ā quarta poſt paſcha
iſtigante diabolo paſſus eſt re
adiuū. moxq3 horrifice clamās

vīdicta dei ſup me vt m̄ poſtea
ſacđos retulit amariſſima mor
te mulctat⁹ eſt· ¶ Vidi ⁊ quēdā
huius vicij nephādum virū de
q̄ michi vir boni teſtionij preſ
biter refferebat q̄a cum ille per
viride pratum ante ⁊ preſbiter
ſeq̄ret̄· inueīt veſtigia preeūtis
in gramine q̄ſi igne cōtacta ma
nifeſtiſſime palluiſſe· quē ⁊ nos
poſtea ꝑcepim⁹ ꝓ vita ſceleratiſ
ſima morte turpiſſima periiſſe·
Nullū eni peccatū tā ſepe dn̄s
reproba morte cōdēnat· Dicūt
nōnulli ⁊ vere credo ꝙ nullus ta
lis vicij poſtq̄ tp̄s vite mortal'
cristi qđ ad annos fere trigita
tres extendit̄ i ſcelere pſeuerās
excreſſerat· ni ſpeciali miraculo re
demptoris poterat liberari· quod
frequēter in eo ꝓbauim⁹ ꝙ in
octogenarios ⁊ cētenarios iſto
crimine pꝯfeſſionē īueīm⁹ irre
titos· Quid mir̄· Omne tēp⁹
quod criſtus vixit moꝝ diſcipli
na fuit· Qui ergo ſpreto tēpo
re qđ ad penitēciā abiliſſimū i
dicat aīc⁹ nature q̄ criſt⁹ eſt ab
hoſtilitate nature cōūta neglex
erit· vix vnq̄ poſtea ſine diffi
cultate p maxia ab hoc ſcelere cō
tinebit· Vnde mēorie magiſter
petrus quōdā cantor pariſieñ·
cuidā m̄ noto narrauit ſe vidiſſe
locū i g̃mine vbi de veſpere q̄dā
clerici hoc vicio īfecti ꝯſideārūt
de mane oībus circa locis abun
daſſime rore īfuſis· ſine vllo rore
q̄ſi ſcelera ſ ꝯſcāū ſiccaſſimū in
ueiſſe· Vñ i libro ſapiēcie a ꝑte
ſatis de ſodoma dicit̄· In teſtio
niū inq̄t neq̄cie fumigabunda
conſtat deſerta terra· et hoc iu
ſte i gente que ita exarſit· i ſic
citate etiam illa loca illius q̄ ex
pers manſit a rore ſterilitas de
ſignatur· que fit in tali vicio gē
tis īpie· Vnde pſalmiſta· Erra
uerunt ab vtero locuti ſunt fal
ſa· quia vix perfecte et integre
tales ꝯfitent̄· Vñ ille vir fortiſ
ſimus iudas q̄ tot victoriis fue
rat inſignit⁹ deuictis ad dexte
ram hoſtibꝫ· ſiniſtro cornu cui
bachides preerat ꝯtrit⁹ ē ⁊ occi
ſus· Sic multi confiteri volen
tes de peccatis oībus et aſſue
tis audacter ſe expediūt ꝯfiten
do· Et cū ad iuſitata peccata ſi
cut ſūt īnaturalia venerīt pudo
re erubeſcentie preuio ſegniter
obruūt̄· Vnde biū ſodoma īterꝑ
tatur muta· q̄ diu tales ſūt mu
ti ſpūs ſcūs ad eos īt rare non
poteſt· Quapropter Iob dicit·
Nō parcā ori meo ſꝫ loq̄r i tri
bulacōe ſpūs mei ⁊ ꝯfabulabor i
amaritudie aīe mee· Quid aūt
⁊ plis de ꝯfeſſiōe pecōꝝ videat̄
dicere in medium proferam⁹·

Proximũ ad innocẽtiam tenz
locum· verecũda peccati ꝯfeſſio
Sopniũ narrare· vigilãtis ibi
tum eſt· ⁊ vitia ſua ꝯfiteri· ſani
tatis indiciũ eſt· Non ꝓdeſt la
tere peccãtibꝰ· q̃a ſi latendi fa
cultatem hñt fiduciam nõ hñt·
tuta eſſe ſcelerã non pñt· Maxi
ma enim pena peĩtenciũ ẽ pec
caſſe· Nec ullũ ſcelꝰ licet illud
fortuna exornet· ſuis munerib;
impunitum ẽ· q̃nian ſcelus ĩ ſce
lere ſupplitiũ eſt· Aliquẽ ergo
habeat oĩs homo ſecretũ quem
vereat᷑· q̃ ꝯſcius ſui ſecreta ſit· cu
ius auctoritate ſecretũ corrigat
ſi errauit· Tales ꝯſolat᷑ ⁊ aĩat
ad audacã vir ille curialiſſimꝰ
⁊ hũaniſſimꝰ Augꝰ· Quid inq̃t
erubeſcas o homo cõfiteri pecca
tor· ſicut ⁊ tu ego ſum· Cõfitere
ergo homo hõi· pcc̃oꝛ homo ho
mini pcc̃oꝛi· Quid times cõfite
ri· homo ſũ· hũanũ a me nichil
alienũ puto· Quid times cõfite
ri· Id qđ per cõfeſſionẽ ſcio mi
nus ſcio ꝙ̃ qđ neſcio· Confiteri
times q̃ nõ ꝯfitendo potes eſſe
occultꝰ· Elige qđ vis ſi nõ ꝯfeſ
ſus lates· incõfeſſus dãnaberis
Ad hoc enĩ deꝰ exigit ꝯfeſſionẽ
vt liberẽ humilem· Ad hoc dãnat
nõ cõfitentem vt puniat ſupbũ
Ergo triſtis eſto añꝙ̃ confitea
ris· ꝯfeſſus exulta q̃a iam ſana

ris· Ipſe eſt iudex tuus ꝓtector
tuus· Preuidet enĩ ⁊ ꝑuenit fa
ciem eiꝰ in ꝯfeſſione ꝓpter quẽ
⁊ per quem ꝯfeſſus eſt ag; cau
ſam eiꝰ ⁊ defenſoꝛ eſt peĩtentis
et impetratoꝛ venie cõfitentis·
ꝯfeſſus ãbula ſecurus ⁊ exulta
iam ĩ via· Noli tĩere iudicẽ· ad
iutoꝛ tuus iudex tuus· Añꝙ̃ eſ
ſes ꝯfeſſus ĩueniſti ſaluatoꝛẽ·
Impiũ te q̃ſiuit vt redimeret· re
demptũ deſeret vt ꝑdat᷑· Aperi
as in cõfeſſione pcc̃oꝛ os tuũ ne
claudat ſup te puteus os ſuum
¶ Et nõ ꝙ puteũ dicat infernũ
hic· Quid hinc nr̃is tꝑib; acci
derit audiamꝰ· ¶ Erat in villa
bruccellẽſi brabãtie ſacerdos q̃
dã vita ⁊ moribꝰ plurimũ inho
neſtus· Hic gule ⁊ luxurie dedi
tꝰ nichil fere videbat᷑ aliud me
ditari· Poſt finẽ ãnoꝝ paucorũ
poſtꝙ̃ preſbiter fuerat ordiatꝰ
iuſto dei iudicio impremeditate
defunctꝰ eſt Nec multo poſt q̃dã
preſbiter ꝯmẽſalis eius ⁊ ſociꝰ
cum crepuſculo noctis viã ageret
extra villam audiuit miſerabili
lem vocẽ q̃ſi de ſub terra clamã
tis ⁊ plangentis· Cõſternatꝰ au
tẽ preſbiter q̃ſnam eſſet cuius
vocẽ audiret cruce ſe ꝯſignans
inq̃it Quis es tu· Et vox· ego
inq̃t ſum ĩfelix ille ſocius tuus·
Et rurſus preſbiter Quo inq̃t

tibi ē·q̄re de hūmo eloq̄ū tuū·
Cui ille dato rugitu magno ym
mo maxīo· Ve inq̄t michi ve ve
q̄ṁā clauſit ſup me puteus os
ſuum· Et cū q̄ſi pēnigero volatu
vox plangentis deferret̄ in lon
gū audita eſt· Mirabilius tñ in
telligas ipſū q̄ hoc audiuit preſ
biterū in nullo prorſus vitā mi
ſerā correxiſſe ſed obiiſſe morte
turpiſſima· ⁊ feda neq̄ſſime cō
uerſacōis veſtigia poſteris reli
quiſſe· Vidim⁹ quēdam tamē
multaꝝ deliciaꝝ et poſſeſſionū
preſbiterū q̄ ꝑoris audita dāna
cōne preſbiteri oia penit⁹ cadu
ca dimiſit ⁊ religionē ciſterciē·
intrās bñ vixit ⁊ obiit· ¶ Nō er
go q̄a illi ad cumulū dānacōis·
⁊ iſti ad vitā correctōis res iſta
ceſſit· Videāt itaq; fideliū ⁊ po
tiſſime clauſtraliū apes ne iter
ſe coitu miſceant̄· Inductū eni
gñale diluuiū tpe noe legit̄ ſu
per terrā eo ꝙ filii dei filiabus
hoim miſcebātur· Et ecce plus
modo fit vbi nō ſolū filii dei fili
ab; hoim ſ; etiā filiab⁹ dei q̄d
g̃uius ē· ſic religioſi fr̄is religi
oſ miſcent̄· Heu vidim⁹ ⁊ hoc
frequēt̄ ꝙ q̄daꝫ ſm̄ v̇bū apoſto
li ceperūt ſpū ⁊ carne ꝯſūmati
ſūt· Voluerūt q̄dem ⁊ vtriā bo
no modo filias facere ſpūales ⁊
eas fecerūt poſtea cōcubinas·

E cōuerſo nōnulle femine ex vi
ris ſpirituales filios facere volu
erūt· que poſtea carnales ma
tres effecte ex filiis ſpūalibus
carnales filios peperūt· ¶ De
cōcubitu ergo taliū michi narrā
te ſanctiſſima abbatiſſa ordis
ciſterciē· q̄d moderno tempore
in burgūdia accidit videam⁹·
Preſbiter q̄dam noie tm̄ ſan
ctus et caſt⁹ moialē quādā alci
oris ordis iuuēculā ſub religio
nis ſpecie ꝑcurabat· Facta er
go occaſione cū ſocia ſeniore iu
uēcula moiał preſbiteꝝ viſita
uit· Poſt lautos aūt cibos et
potū īmoderātū moniales ī loco
vno et preſbiter ī altero q̄eue
rūt· Mane facto vetula moiał
ſociā iuuenculā ad matutinorū
executionem officii miſa eſt ex
citare quā cū ſtrepitu primo q̄a
ſilēciū tenebat deinde pulſacio
nibus vt attemptaſſet nec ꝑfe
ciſſet· ſurgēs q̄ſiuit ſociā nec i
uenit· Turbata ergo cū tota fa
milia moiał· cū factum pre con
fuſione celare vellēt nec poſſēt·
cū horrore ⁊ ſcādalo multoꝝ· ſi
cut īuenta fuerāt āboꝝ ſił cada
uerā ſūt ſepulta· Sꝫ ⁊ hic poteſt
q̄ri ſi miraculoſe ā naturaliter fa
ctū ſit q̄d narrauit· Et rñdeo·
⁊ miraculoſe ⁊ naturalit̄· Mirācu
loſe ad exēpla ſcā deteſtabił vt

vitatetur. Naturaliter. q̄a pre ī
mio ardore libidinis ī ipſo luxu
et delectacōne coitus. nimie ex
hauriūtur ſpirit⁹ aīmales. ⁊ cor
nimie dilatatum. reclusionē nō
recipit ſubitis motib; intercep
tum. Quid aūt de luxuria ⁊ tur
pi amore ⁊ īpudicicia phi ſenti
ant audiamus. Luxurie hoīnes
dedita voluptatib; ſe īmergūt.
q̄bus in ɔſuetudinem adductis
carere non poſſūt. et ob hoc mi
ſerrimi ſūt q̄ eo puenerūt. vt
ill̄ que ſupuacua fuerant facta
ſūt neceſſaria. ſeruiūt volupta
tib⁹ non inuiti. et mala ſua q̄d
maloꝝ vltimū eſt diligūt. Tūc
aūt ɔſūmata eſt infelicitas. vbi
turpia non ſolū delectāt ſʒ etiā
placent. ⁊ deſinit eſſe remedio
locus vbi q̄ fuerant vicia mores
fiunt et non ſūt. Neceſſe eſt
eni vt in immenſū exeat cupidi
tas. que naturalē modū trāſilit.
Illa eni habet finem ſuū. inania
aūt et ex libidine orta fine ter
mino ſunt. Conſiliari niſi turpi
tacōne turpis amor nō poteſt.
Etſi fedum. delectacōis tamen
cōmodū luxuriātem ſeq̄tur. cōſi
liātem vero turpia nullū. ⁊ hoc
turpiſſimū iudico. Quāto eni in
honeſtior luxurie turpitudo pre
dicatur. tanto honorificēcior pu
dicicie caſtimonia cōprobatur. Eſt
aūt pudicicia virorū ac mulieꝝ
precipuū firmamētū. cuius no
minis reſpectus. ſincerus iuuē
tutis flos per manēs. qua cuſto
de matrimoīalis ſcola cenſetur.
Due voluptates ſunt guſtus et
tact⁹ hoībus ɔmunes ⁊ beſtijs.
et ideo ī peccatū numero haben
di ſūt q̄ hijs femininis volupta
tib; deſeruiūt. Dū q̄dā ſtolid⁹
audiret pictagora diceret. malle
ſe cū mulierib; q̄ cū p̄his cōūſa
ri. Et ſues iq̄t ī ceno q̄ in flori
b; volutari malūt. Et qm̄ ad oēꝫ
terminū ſemp via dirigit. de
vijs per q̄s ad fornicacōis lap
ſum īprobe puenitur laci⁹ diſ
ſerāmus. Et hec via ꝓxima ad
fornicacioneꝫ cogitaciones ma
las et turpes. ɔſenſū aut malā
volūtatem precedere certū eſt.
Has maxime polluētes vel pol
lucōnes. oracionis noſtre ſacri
ficiū. virga crucis qua deus pa
ter filiū liberauit vel verberauit
cum abraham abiga⁹. Unde yſa
yas. Auferte malū cogitacionū
veſtrarū ab ocul̄ meis. Peruſe
enim cogitaciones ſepant nos
a deo. ꝓbata aūt virt⁹ ſubaudi
crucis. corripit īſipiētes. demo
nes vtiq;. qui vexant nos in co
gitacione maligna. Quod in
libro de natura rerꝫ aptiſſime de
ſignatur. Ait enim perdixion.

Arbor eſt ī pſide et īterpretatᷣ
otra dexterā. In hac colūbe que
fugiūt ſerpentes volatiles. tum
ꝓpter tutelā. tū ꝓpter fructum
eius q̄ mirifice delectanᷣ. liben
cius requieſcūt. Nec mirū. nō ſo
lum eni odor eiꝰ ſꝫ et vmbra ſer
pentes vexat. ita vt eam vetent
attīgi. Quid ī iſta arbore niſi
crux xp̄i. quid ī dextera n̄ ma
ter eius q̄ iuxta crucem ſtetit.
et q̄d in ſerpentibꝫ n̄ demones
q̄ columbas ideſt ſanctas aīas
valide pſequūtᷣ. Huiꝰ non ſolū
odorē v̄tutis quā ī frōtē xp̄ūꝰ cō
trahit verēciā et vmbrā hoc ē
crucis ſignū fugiūt ⁊ abhorrēt.
q̄a teſte auguſtio. Vbicūqꝫ cru
cis xp̄i ſignū cū fide preceſſerit.
nichil ibi nocere poterit īimicꝰ.
De hac arbore ſcā ecclīa letabū
da cantat ī ymno. Crux fidelꝭ in
ter oēs. ⁊c̄. Huius fructū ī can
ticis ſponſa dicit dulcē gutturi
ſuo. Qr aūt accendꝰ ē aīmus a
cogitacōe oſ̄ndit pħs dicēs. Nō
cito ruinā patitᷣ n̄ q̄ ruinam ti
met. Nullꝰ maior eſt q̄ſtꝰ q̄̄ɋ q
coherceas aīm anteq̄̄ capiatᷣ.
Penes eni aīm effugere potes
ſiue capi. et hoc plane ꝓbatur
ſic. Omē pecatū actio. oīs aūt
actio volūtatis. ergo omē peca
tum volūtariū. Omitte igitᷣ ex
cuſacōez q̄a nemo pecat iuitꝰ.

Sūt q̄ꝝ corpꝰ ī noxiū ē et ī mil
le facinoꝝ fines mēs viciosa diſ
currit. Nichil peccāt oculi ſi nō
oculꝭ mēs īperꝫ. Q̄ntū aūt ma
lū ſit cogitacōes pūſas fouere ⁊
p eas allici ad oſenſū ſb exēplo
ponimꝰ euidēti. ¶ Vidi vir ī bra
bācie ptibꝫ decore v̄tutis et for
ma oſpicuū quē iuuenē puella
laſciuiēs īpetebat. Nephas au
tē ducēs iuueīs v̄ginē deflorare
ſtuprū renuit. ⁊ aufugit ⁊ ī con
ſpectu familie domꝰ tutꝰ a puella
recedit. Quē illa īcredibilis ī
ſecuta ſup eiꝰ genua ſe locauit.
et dato graui ſuſpirio animā mi
ſeram euerſ luminibꝫ exalauit.
Qui virum grauiter contriſta
tum quaſi reum mortis ſubite ī
puella prout potui cōfortaui. ⁊
eius conſtanciam ac rectum dei
iudicium ī defuncta ſicut debui
collaudaui. ¶ Secunda via ad
fornicacōez eſt luxus oculoꝝ in
viſu. Quod iob euidenter conq̄
ritur dicēs. Animā meā depda
tus ē oculus meꝰ. Qō vtiqꝫ pa
tuit ī dauid q̄ incaute viſa beth
ſabee captꝰ ē oculis ⁊ cū adulte
rio crimē ꝓdicōis et homicidiī
ppetrauit. Et ꝓpter hoc ſollici
tus orauit in pſalmo. Auerte ocu
los meos ne videant vanitatem.
¶ In ptibꝫ ſueuie q̄s alemānia
otinꝫ ſicut a frēwaltēo quē ſup

poſui nup audiui· Mulier que
dam deuotiſſima erāt et nobil'·
pulcherrima etiā ſcd'm carnē
inter oēs patrie feminas repu
tata· Ad hāc vidēdā cū m'lti no
biles et potētes ſepi⁹ cōuenirēt
et illa pro viſitatione huiuſmo
di grauius ſepi⁹ turbaret̄ ne ſci
licet curioſa vidētibꝫ occaſio ſcā
dali preberetur· q̄a ſcd'm ph'm
magno vel malo periculo cuſto
ditur qd' multis placet· Orato
rium ſola ſuum ſemel intrans fu
ſis ad deum lacrimis dixit· Vi
deo michi criſte iheſu ex carne
qua īduiſti me piculū īminere·
licꝫ enī aīm meū fortiter fixe
rim vt nulla ꝓrſus vanitate con
mouear· tñ non modicū ptimeſ
co dare me poſſe cām debilib⁹
vt teptacōnū cupidie aliq̄ten⁹
agitent̄· Rogo ergo te miſericor
diſſime pater et domine vt ſpe
ciē meā in tanta feditate cōmu
tes vt carnis miſere tpitudo i
horrore poci⁹ ſit q̄ pulchritudo
fuerit in honore· Hoc dicto ſta
tim fediſſima lepra ꝯtrabuit vul
tus eius· erupecūt puſtule· ocu
li tumuerūt· os lacerū ierpte pa
tuit naſuſqꝫ gibboſa deformita
te ꝯtortus alienā penit⁹ faciem
demōſtrauit· Nec mora Egredi
ente illa occurrit marit⁹· virqꝫ
eam tñ per habitū cognoſcēs

quereret que ipſa ſit· et ea dicen
te ego ſum· Morqꝫ ille tot⁹ in
horruit et vt vidit familia om
nes ſimul exclamāt in planctū
mirantes precipue q̄d tā ſubito
domine ſue contigiſſet· Turba
tis parētib⁹ illius notiſqꝫ ōni
bus et amicis conſulit̄ phiſicus·
reſpōdet īcurābilem leprā· nich
il aliud eſſe ꝯſilij niſi q̄ extra
habitacionē hominū colloceť·
Qd' vt factū eſt et audiuit fra
ter ordinis predicatorꝫ q̄ eius cō
feſſionem audire ſolebat venit
ad illam et mire gaudētem inue
niens quereret cauſam īopinati et
ſubiti morbi· quā vt illa p ordi
nem enarrauit· frater ipſe tur
batus et miratus non modice in
crepauit eaꝫ dicens· O miſera
ma et ſtultiſſima mulierū que
in ꝯtumeliā et in piculū viri tui
opus dei in te precū īſtancia de
ſtruxiſti· et parētes et amicos tu
os q̄ deū laudauerūt et venerati
ſūt in te ad blaſphemādū nūc
p tale īfortuniū coegiſti· Age
nūc kariſſima inſiſte precibꝫ et
ad cōtrariū dei geſte diuinā mi
ſericordiā interpelles· Hoc di
cto receſſit frater· Illa aūt tota
liter ī lacrimis reſoluta orauit
ad dominū dicens· Domine pa
ter et dominator vite mee vt li
beriori mente et puriori ſpiritu

ſeruitem tibi hoc ĩ me flagellũ lepre a tua bõitate expetiui· Sz quia audio a patre meo ſpiritua li cui tota deuocione cõmiſi me contra ſalutem meam a te oĩm domino petiuiſſe· rogo te p tu am benignissimã caritatem vt ĩ me tuũ plaſma reſtituas ſm q̄ tue placuerit optime voluntati· Mira res· Vix verba compleuit et in tanta claritate cutis ⁊ ele gantia forme ſubito fit facies reſtituta· vt nec in ea vnius ru ge veſtigium vel ſaltem tenuiſſi ma macula remaneret· Quo vi ſo gaudet miles ⁊ vxorem repu tat ſibi quaſi redditã rediuiuã· Exultat familia· fama rei ge ſte diffunditur· letantur amici applaudit et patria ⁊ inclita cri ſti pietas ore omnium collauda tur· Et vir quidem miles anno dimidio ſuperuixit· ⁊ iclita mu lier eius non immemor bonita tis criſti cũ filia vnica quã habe bat et poſſeſſionibz vniuerſis ad monaſterium ſororꝫ ordinis predicatorꝫ trãſijt q̄d heinberch dicitur et in eo auctore deo reli gioſiſſime conuerſať· Vide er go lector conſidera virtutem in femina que intm̄ horruit oculũ impudicũ vt in ſe precium inſtã cia lepre plagã acciperet· Quid nimirꝫ nequius oculo q̄d creatũ eſt· Ideo moyſes ĩ lege inhibz filijs iſrahel ne ſequantur cogi taciones ſuas et oculos per res varias fornicantes· Et eccleſi aſticus· Oculus malus ad mala non ſaciabiť ⁊ in triſticia erit ſemper· Non ab re dominus in euangelio dicit· Si oculus tuus ſcandalizat te erue eum et ꝓice abs te· Quã q̄ hoc ad litteram dictum ſit intelligere quiñ poci us per oculum nequã concupiſ cenciã male volũtatis ĩtelligas et hãc eiciẽdaz a capite cordis ꝓiciendamqꝫ mutato ꝓpoſito· ne in facto precdiẽs ꝓlabaris ⁊ ſic ſcãdalizeris a ꝓximo ⁊ p cõ ſequẽs ꝓximũ ſcãdalizes ¶ Vi di ſanctũ virũ magiſtꝫ guidõ nẽ p̄ſbiterũ beghinarũ ĩ niuella de q̄ certiſſime ferebať q̄ cũ in ſo negio opido hanonie ſcolas re geret adoleſcens incaute ſeľ fe minã cõtemplat⁹ p annos tres ipſa mortua intm̄ tẽptat⁹ ẽ vt excepto eo q̄d vigilans ſuſtine bat oĩ nocte in ſomnis crederet eſſe p̄ſitem· Sciẽs ergo ſm ſe dyabolũ nõ ceſſare de nocte clã tumulũ mortue mulieris aperu it et nares et faciẽ ĩ ceno putre facti corporis tam diu tenuit vt pene nimio fetore ſuffocat⁹ q̄ſi mortuus caderet reſupin⁹· Que res intantũ valuit ſancto viro

vt nullū poſtea ſtimulū in car
ne ſentiret. De hoc illud ſecre
tum accepi ꝙ ſtatī vbi dicti viri
beata anima pro condicione
carnis corpus exiuit cuidā ab
.xiiij. miliaria longe poſito per
viſionē apparuit et cuius eſſet
meriti. lapis preciosus quē ī pe
ctore portare videbatᷣ ad illuſtrā
dum totum orbem ydoneus et
clar⁹ oſtēdit. Nec mirꝫ vt q̄ mlᷣ
torū corda ad cognitionē verita
tis illuſtrauit dei verbo et virtu
tis exemplo felix ei⁹ aīma tan
to lumine potireᷣ. ¶ Sanctus
ludowicus cathalanenſiū eṗus
fuit vir corpe venuſtiſſimus et
pudic⁹. Quē vt vidit q̄dā gal
liarū regina oculos coniecit in
eū et oportuno loco vocatum ad
cubitū īuitauit. quā ille toruo
vultu et oculo īdignāti deſpici
ens verb̄ increpacionis ꝯſutauit. cui⁹
oculus poſt mortem etiā ī ſicco
cadauere extingui ⁊ caligari nō
poterat. vt michi ⁊ multis alijs
audientib3 magiſter iohānes de
firmitate abbas quondā regu
larium in eadem ciuitate qui ipſū
oculū quaſi criſtallinū lucidiſſi
mū vidit et poſtmodū enarra
uit. interfuit eleuacōni dicti ſan
cti corporis qđ ānis plus ꝗ̄ qua
drāgētis ī terra iacuerat. Et iu
ſte q̄dem oculus etiā in mortuo
corpore extingui non poterat.
q̄ contra mortificātem hoſtem ī
fragili vaſculo viuid⁹ permane
bat. Et vere merito extrīſecus
caligari non debuit q̄ venenum
corrupcionis īt̄īſice recipe nō
curauit. Quid aūt de oculo non
figendo plurib⁹ ſeneca ſentiat au
diam⁹. Qui deponere inq̄t vult
deſideria rerum ōmium quarum
cupiditate flagrauit ⁊ oculos ⁊
aures ab hijs que reliq̄t auertat.
Nichil enī facilius ꝗ̄ amor re
crudeſcit. Affect⁹ quocūq3 ſe ver
tet aliqđ p̄ńs ſue occupacionis
inueniet. Cogitacōnes vagas ⁊
inutiles ⁊ quaſi ſomno ſimiles
non recipies. Cogitacio ſtabilis
ſit et certa. ſiue deliberet ſiue
querat ſiue cōtempleᷣ non rece
dat a vero. Si continens es ⁊ ani
mi et corporis tui ſenſus ſingu
los motus obſerua ne indecori
ſint. Nec ideo cōtemnas q̄a la
tent. nā3 nichil differt ſi nemo
videat cum ipſe illos videas. Si
oculus concupiſcit auerte. ſi aures
heſerint fuge. ſi arſerit lingua
reſtrīge. ſi tactū man⁹ illexerit
retrahe. ſi curioſus odor irrepſe
rit nares ꝯtorq̄. Et hec q̄dē ſi
primo motu ī vſu duxeris abho
minabunᷣ ſenſus vicia et intro
ſedere cū aīmo ꝯdeſcet. Exclu
ditᷣ affect⁹ facilius ꝗ̄ expelliᷣ.

Quia ergo non eſt regredi faci le·optimū eſt omnino non pro gredi·Vire pulchritudinis ado leſcēs cernēs in ſua ſpecie ſolli citari plurimas illuſtriū feiarū vultū ſuū ↄfodit vulneribꝫ·ma lens deformitatem habere fedi tatis q̄ formā īcitamētū aliene libidinis·¶ Tercia via ad for nicacionem eſt conſiliatricū ab horrēda immaīitas·De hijs ec cleſiaſticus dicit·lingua tercia mulieres fortes deicit et ꝓua uit eas laboribꝫ ſuis·ligua ter cia ē turpitudinū mediatrix q̄ prime matris eue ſpciem gerit que virū in omni ſapiētia et de core pfectū ſeduxit ⁊ expulit a paradiſo·Que es igitur puella ſimplex expers fallacie q̄ taliū manus poſſis effugere ſi ſemel etiā tenuiſſime prebes auditū· ſolum tibi reſtat conſiliū vt ta lium cōſorcia tibi ſemper vites nec cū eis vadas aut ſedeas q̄a nil puelł pniciosius iſto malo· Viror certe et diu mirat⁹ ſum q̄ iura ciuilia tales nō puniūt quę ꝓ re modica furem iudicant et ſuſpendūt·lex moyſi ī leuiti co precepit ſi q̄s hominem fura tus fuerit ⁊ vendiderit ſine vlla miſericordia moriat·ſit furtū manu ſit furtū conſilio nec vllo mō differūt in peccato Qua er go pena plectenda eſt lamia q̄ puelle aīaꝫ quā ſeduxit tradit dyabolo et corpus lenocinijs defedandū·Preterea turpius dehoneſtare vel dānificare non poterit hominē q̄ ī filiarł vxo re·¶ Audi q̄d hinc noſtro tēpo re remis acciderit·Erāt homo vt michi frater ordinis predicato rum retulit faber lignarius ab modū tenuis vxorē habens pul chram et bonam·In hāc diues q̄dam pecunia ſꝫ iops corde ocu los īiecerat īpudicos·Miſſa er go ab eo nephanda vetula ītrat domū iuuēcule ſalutat eā quaſi incognitam·reſidet ad ignem· Nec mora·circumductis oculis fatigatam ſe plangit·Querit hinc iuuencula anū cur veniat ꝗ quid querat·Et vetula·ſi ipſa ſis neſcio talis nominis taliſqꝫ ma tris filia quā habere me credo ī iſta vicinia cōſobrinam·Cui iu uencula·ſi ſum neſcio tali quidē nomine cenſeor et etiam habui talem matrē·Tunc vetula ruēs ī oſcula iuuēcule·bene inq̄t aſſi mularis optīe mrī tue·Tu aūt q̄lem virū habes·Cui illa·bonū inq̄t ope fabrū lignariū·Mox vetula alcius elato gemitu·heu inquit optime matris filia quo modo ad iſtā miſeriā veniſti vt fa brū habeas vix q̄ tot ī pentrla

tua magnos ⁊ diuites habuiſti.
Hec dicēs q̄ſi meſta nil ā plius
locuta receſſit. Inde quarta die
reūſa. vere inq̄t multū ſollicitor
vt poſt infortuniū ſaltem copi
oſius reb⁹ valeas abundare. In
ueni ergo viā quā hoc fieri po
terit ſi ↄſentis. Eſt ī ciuitate iſta
vir diues et potens valde q̄ te
vt heri m̄ dixit cū tuum infortu
nium deplorarem ſup ōnia dili
gēs concupiſcit. Cum iſto q̄dez
habebis quicq̄d corpori placere
poterit vl̄ decere. Cui iuuēcula
Bonum inq̄t virū et meliorem
me habeo. diuitias autē cū pctō
augere nō cupio. Cui vetula qua
ſi blādo vultu ↄgratulans. ⁊ hic
iq̄t magis te diligo kariſſima.
Hec dicēs abijt. et poſt tridu
um reūſa dixit. Veni mecum ka
riſſima ⁊ eccleſiā pariter glori
oſe v̄ginis viſitemus. Nihil er
go mali ſuſpecta ſimplex iuuen
cula parꝫ illi et cū vetula vadit.
At vbi an̄ portam diuitis tranſ
eūt vt preordinauerat vetula.
iuuēcula rapit̄ ⁊ ꝓtrahit̄ ī cōcla
ui. Anguſtiata ergo iuuēcula ⁊
emin⁹ ad aures vetule ſe īclinās
ait. Michi hac nocte ↄtigit iux
ta ↄſuetudinem feiaꝝ. Ad horā
nūc liberes me cognata dulciſſi
ma ⁊ fide data ſpondeo cras re
dire. Annuit vetula ↄſentit ⁊ di
ues. Hic ergo iuuēcula domum
rediēs q̄d fiat excogitat. ꝑparat
de vicinia tres fortes ⁊ validas
feminas ⁊ eas cum ſcopis clā ī
thalamo collocauit. et q̄ſi vellet
melioribꝫ veſtibꝫ indui. venientē
vetulā velut ad ſuum auxiliū in
troduxit. firmatq̄ꝫ hoſtio cen
currūt ſcie ⁊ nudatam veſtibus
percutiūt ſcopis miſeram vſqꝫ ad
ſanguinis effuſionē. Nec ceſſāt
a verberibus donec eluctuato co
namine vetula hoſtiū exiliuit
et nuda penit⁹ per plateas au
fugit. Miratibꝫ cūctis q̄d factū
ſit audiunt. ⁊ cōſtātem in caſti
tate iuuēculā ꝑ totā mirifice ciui
tatem extollūt. pluſq̄ꝫ lucrata eſt
in honore ⁊ gloria bone fame q̄
fuiſſet in oīb⁹ copijs diuitis ad
eptuā. ¶ De taliū q̄ꝫ cōſiliatri
ce miſerrima a fratre ordis p̄
dicatoꝝ veriſſima relacōne per
pi. Erat vetula infelix q̄ relictā
iuuēculā ꝑ ſeptēniū circūduxit
⁊ diuerſ vendidit viris ꝓ virgi
ne incorrupta. Maleficio autē
ſuo hec egeāt vetula vt nuncui
qꝫ cognoſceret illā inuiolata peī
tus videret̄. Contigit inde vt ꝑ
ſacra intrāte auguſto mēſe vetu
la p̄cederet iuuēculā ſequētem.
Nec mora. A demonibꝫ rapitur
vetula ⁊ vidēte iuuēcula ꝑ aeras
vacuum vſqꝫ in longinquū quo

eam amplius videre nō poterat
ferebat̄·hoc viſo conterit̄ iuuē
cula ⁊ illi q̄ hoc michi retulit ſe
quēti die confeſſa laudabiliter
vixit poſt hoc· Sicut autem de
ꝯſiliatricibꝰ diximꝰ q̄ puellas
ꝯſtituunt·ita ⁊ de adulteris di
cimus q̄ proximorū vxores defe
dant· q̄re ſm̄ leges ciuiles ſta
tutum nō ſit vt crimē tā abhoī
nabile nō puniatur· ¶ Qn̄tum
aūt malum ⁊ q̄ꝫ deforme ſit de
us omnipotēs in quodā milite
theutonie demōſtrauit· Hic de
latere ꝯiugis ī tempeſte noctis
ſilencio exurgēs ꝯpleto cū alie
na flagicio domū luna lucēte re
dibat· Cuius faciē ꝑ feneſtrā in
trātis vxor eminꝰ contemplata
clamat horrifice· Ad cuiꝰ clamo
rem āncille domꝰ et famuli ꝯcurrē
tes mox ad ꝯuiuiū dn̄i pariter
clamauerūt q̄ſi a ꝯſpectu demo
nis deturpati· Qd̄ vt miles vi
dit aīaduūtit faciē ſuā a ꝓpa for
ma receſſiſſe et diuino iudicio
ſm̄ vilitatē peccati ꝯfuſionis
ignominiā īduiſſe· Ergo vbi de
lituit vſq; mane ꝓceāt vſus ec
cleſiā vt ꝯfeſſus ſacerdoti formā
ꝓpriā recipere mereret̄· Cui cū
vacce et pecudes ville ꝓcedētes
ad paſcua lōgius obuiarēt·mox
dicos debere mugitus et quaſi
mox minaci fulmine retroacte·

queq; q̄ poſſūt diffugiūt· Idē;
paſtores ⁊ obuij quiq; fecerūt·
Sacerdos aūt ī hoſtio eccleſie ad
dicēdas horas reſidēs mox vt il
lū vidit ſignauit ſe ⁊ itrās eccle
ſiā hoſtiū poſt ſe clauſit· Tūc
miles ꝓſternēs ſe an̄ fores ec
cleſie· Miſerere inq̄t pater ſcē·
miſerere miſerrimo peccatori·
Non enī ſū ille q̄ videor ſꝫ hoc
m̄ pctīs meis exigētibꝫ accidit
vt in me larua ta quaſi facies de
formet̄· ſꝫ penitenciā iniūge qd̄
vis·⁊ ſic de me qd̄ deus voluerit
exſpectabo· Nec mora·vbi mi
les cū mīa ꝯtricōe ⁊ lacrimis ē
ꝯfeſſus·laruat̄ illa ꝯfuſio dē ter
ſa ē ⁊ ꝓpā faciē cū ſua itegritate
recepit· Vidimꝰ plurēs ex hijs q̄
militē optīe ꝯgnouerūt nobiſq;
iſta de illo veritate teſtatiſſima
narrauerūt ¶ Quarta via ad for
nicacōez luxus in vrbis·qd̄ ſalo
mō de muliere blāda ⁊ vaga te
ſtat̄ dicēs· Illaqauit eū multis
ſmonibus· Vita enī mulieres ⁊
qd̄ turpius ē· mulieres viros il
laq̄ant ⁊ illaq̄ant̄· Taliū ling
ua eſt vt dicit iacobꝰ apoſtolus
in canoīca epiſtola inq̄etū malū
qd̄ mentes ī ſe an̄ pacificas flu
ctuare fāt vl̄ iacit·plena vene
no mortifero qd̄ mētes ita īficit
tēptatorꝫ·vt nec timore dei vl̄ ho
minū vl̄ dāno ā ſcādalo poſſint

auelli vt ſic in corpore per cor
ruptionē et in aīma per pecca
tum in oculis dei primū ⁊ ſubſe
quenter in ocul' hoīnū ↄſīdan
tur· Tu ergo v̓go caſti ſiue in
ꝓpoſito vidua vl' q̄uis honeſta
mulier matrimoīo copulata ab
inicio caput contere tēptatoris
et non erit neceſſe cū labore et
neceſſitate nō modica herētem
animū reuocare Maria v̓go om
nis v̓tutis et caſtitatis exēplar
etiam in ſermone āgeli vbi ad
ſeclauſam igredietem vidit tur
bata eſt· ⁊ hoc q̄a aereū corpus
in ſimilitudinē viri loquētis ac
ceperat· Viſitacōnes enim āge
licū in ſpiritu p ꝓpriū ſubiectū
hoc eſt in ꝓpria natura āgelica
vt credi digniſſie poteſt aſſue
ta erat habere· Salutātem ergo
angelū et ſecundandā v̓ginem
aſtruētem· non v̓bi dubia ſ; mo
di neſcia ↄſtāter inq̄at· Quo
modo inq̄t fiet iſtud quoniā vi
rum non cognoſco· Sz et tu ca
ſtitatis amatrix ſi ſaltem v̓bū
viri ſuſpectum audiens· ſande
moras· dirūpe ſermonē· auditū
auertas· Ariſtotiles teſtis ē in
libro de aīalibꝫ· ꝙ q̄diu ſus
ſollicitante mare rigidas aures
tenuerit non ↄſentit in coitum·
vbi vero aures icepit laxare ad
luxuriā ſtimulat̄· Quid euiden
cius hoc exēplo· Et nota ꝙ idē
pħus dicit ꝙ ōne animal habꝫ
aures mobiles preter q̄ homo·
Rigidas ergo ⁊ imobiles aures
habeas ⁊ cū aſpide cauda exit⁹
rei q̄ tibi ſuggerit̄ eas obtura·
ne exaudias· id eſt corde audias
incantātem· Raro enī fit vt no
ciuū q̄d aures itreat ⁊ cor nō
ledat· Et ꝓpter hoc hortat̄ ſalo
mō dicēs· Sepi aures tuas ſpi
nis ſalicꝫ vt q̄ ipe tunc itrare vo
luerit importuni⁹ hūc repellas·
Et hoc patet ſub exēplo· Ve
nerabil' iohānis boſnenſ cuiuſ
dam epi ⁊ poſtea magiſtri ordi
nis predicatoꝝ vt a fratre ipſi⁹
ordinis precepi factū ↄmēdatiſſi
mū audiam⁹· Accidit cū nuper
romanoꝝ ipatrice luxu corporis
impudentiſſimū hic beat⁹ vir
ſecreti⁹ arguebat· q̄ȯ licet ipa
tor patienter audire videretur
exterius· in corde tamen indig
nantiſſime ꝯuabat̄· Precepit
ergo cuidā ſue pulcherrime in
ter ceteras ↄcubine vt ſanctum
virum ſecrecius ↄueniret ⁊ eum
ſi vllomodo poſſet iclinarꝫ ad
lapſū· Que vbi illa ſecrecius con
ueniencius et maliciſius attēp
tauit clam in iſidijs impatrice
cum pluribꝫ ↄtuente vir beat⁹
manū erigēs i ſublimi meretri
cem in maxillā cū v̓tute percuſſit

et facie ten⁹ in terrā eliſit. Quo
in facto ſanctum virum impera
tor in tanta poſtmodum reuerē
cia habuit. vt vir vlli tm̄ ī eccle
ſia ſancta crediderat. Vide ergo
ſerue dei. vide v̓go caſti. quan
tum lingue malum qn̄ tam ſiluā
niſi reperta fuiſſet mira via vir
tutis ſoliditas ī cēdiſſet. Quis
non videt in tanta via lapſu totū
et tantum ordinem vacillaſſe.
Crede ſalomoni tam q̄ experto
q̄ vipereum vir⁹ mala lingua.
Nec ſexſum hinc exclude viralē.
Dicit etiam ſapiens. Cum fatu
is non habeas conſilium. Non
enim poterunt diligere niſi ea
que ſibi placent. Et iterum in
fra. A conſiliarijs malis ſerua
animā tuam. Et beatus aug⁹.
ſibi cauens. Appetit inq̄t et ap
petitur cōcupiſcencia mulierū.
Et vide q̄ exſecrabil' dolus ē q
q̄daz magis tēptant̄ de pſonis
q̄ ſpeciē ī habitu et religiōe pre
tēdunt q̄ de hijs q̄ ſeculo ſe de
derūt. Et mulieres ſimiliter que
nūq̄ de viris ſecularibꝫ tempta
rent̄ eas dyabolus et mēs puer
ſa in ſanctos et religioſos vel vi
ros eccleſiaſticos ſtimulabat.
Cuius ſimile q̄d in libro de natu
ra rerū plinius apte ponit. Sus
inq̄t qn̄ luxurie furijs agitat̄ ī
virū irruit candida maxie veſte

indutū. Et vt hoc pateat ſub ex
emplo q̄d noſtris temporib⁹ in
hyſpania contigerat audiam⁹.
¶ Predicator q̄dam ꝛ actōne iij
et ordine in hyſpania maxim⁹
fuit q̄ frater dominic⁹ dict⁹ cum
beato dominico ibidem predica
torꝫ ordinem āpliauit. hic exīmi
one ſācitatis ꝛ gr̄cia acceptiſſim⁹
erat regi caſtelle et nobilibꝫ vni
uerſis ſicut a frē ordinis predi
catorꝫ ī nouitate ipſius ordīs an
nis iā fere .xl. elapſis accepi. cū
vbi q̄dam ſoldaria vt gallice vo
cant̄ tales ſꝫ rerum ſolēnis mere
trix vidit ꝛ īuidit. dixit regi et
ſuis. Quid creditis de iſto hoīe
quē ſctīſſimū reputatis. Oſten
dam vob̓ q̄s ipſe ſit. et cū vobis
videtibꝫ ad cōcubitū flectā. Cū
qꝫ rex meretricē vt vir vrban⁹
et nobil' increparꝫ. et illa ī peri
culum vite ſue ſi nō poſſet hoc
inſtanter promitteret. Reſpon
dit rex. fiat vt ſpoſpōdiſti. Nec
mora. vbi q̄dā die vir beatus in
predicacōne ſtabat. publica me
retrix ad veſtigia ei⁹ cum miro
eiulatu et lacrimis ſpectāte po
pulo ſe proſtrauit. Quod vt ille
vidit exhilarat⁹ ī ſe q̄ſi ſup peni
tētēꝫ cōpaſſionis lacrimas fu
dit. Tūc audita ꝯfeſſione ei⁹
p multos dies conſolabatur eā
ꝛ ipſam ſꝫm q decebat mutare

habitũ fecit. Humilitate ergo et
obediẽtia in oĩb⁹ ſimulata poſt
multos circuitus flexuoſos q̃s
ãtiq̃ ſpente docẽte tēptaueãt.
ad iſtud tandem inaudita doli
tendiculũ cõuertit ingeniũ. Fle
uit dieb⁹ multis nec vllã lacri
maꝝ cauſam extorquere potuit
vir beatus donec ille ꝓmitteret
vt eãt innocẽtiſſime ſimplex ĩ
ſubuencõnem ſalutis illius tõli
ter ſe daturũ. Ad hãc voce mere
trix cum clamore valido ꝛ lacri
mis. O de⁹ inq̃t oĩpotens non
hec miſerrima meruit vt ꝑ vo
to tũ viꝝ ſalicꝫ ſuũ tuũ ĩ ſalu
tem meã ad õnem libitum obti
nerẽ. Et ille. audacter inq̃t pete
q̃d vis et fiet. Et illa. Vere iq̃t
nũc ſcio q̃ꝛ mei miſertus ẽ deus.
vnum reſtat quo pacto parata
ſum ꝛ in mortem et in penã ire
q̃cumqꝫ preceperis expia. Cui
ille. q̃d ẽ hoc inq̃t Et illa incli
nato vultu ſuſpirãs q̃ nil min⁹
q̃ᷓ meretrix viliſſima putaret.
Verecũdor inquit dicere q̃d tũ
vita comite vitare nõ poſſũ niſi
vice ſola tuo fruar cubitu mee
ſalutis aut vite ſpes eſſe nõ po
teſt. Mox ille dolũ vipereę men
tis intelligẽs. nec hoc inq̃t fru
ſtrabens. eſto certa. Et hec di
cẽs aſſiguit ei locũ quo eũ ſolũ
ſũmo mane poſt dies q̃tuor ĩue

niret. Intermediis igit̃ hiis di
ebus vir beat⁹ in oracõe cõtinu
us pnoctabat. Mulier vero regi
et ſuis q̃d actum ſit occulte ĩdi
cat iubẽs eos ſuum introitũ ob
ſeruare. Quid plura. Stupefcõ
regi cũ ſuis q̃d fieri debeat ꝑſto
lat̃. Facti⁹ vero dei a media no
cte ab inſtar lã ex carbonib⁹ ig
nem in cella parauerat. Mane
ergo pulſante ad oſtium mulie
re intromiſit eam vir beat⁹. ba
culoqꝫ cõfricãs ignem vt magis
ignesceret. mox ſe depoſuit ſu
per ignem dicẽs. Ecce locus tali
opere dign⁹. hic cuba mecũ ali
um nõ habeb. Hoc vt vidit mu
lier q̃ſi mortua cecidit. Milites
vero regis ex inſidiis irruẽtes
beatum viꝝ ſine aduſtione aliq̃
corporis ã amicti ĩ mediis igni
bus. mulierẽ autẽ irrigidatam
ad parietem q̃ſi mortuã inuene
rũt. Terrore igit̃ et ãmiracõe
cõfuſi flexis genib⁹ rogant ab
igne ſurgere ſanctũ virũ ꝛ ſtul
tis ſuis preſumpcõnib⁹ ĩdulge
re. q̃ facto extrahunt cum ſuro
re miſerrimã et niſi vir beatus
inſtãtiſſime ꝛ cum difficultate
ei fuiſſet ꝑſidio. illã ſtatĩ iubẽ
te rege ignib⁹ concremaſſent.
Nec miꝝ. in iſto facto ꝑ totum
regnum hiſpanie predicatorum
ordo recens adhuc et coaluit et

conualuit ſublimari. Nō igiť lector qñ ta puīcatia ī muliere vi liſſima cui fornicatores in tota neq̄q̄ hiſpania ſibi ſufficere po tuerunt n̄ etiā in tam ſancto or dine quererẜ corruptores· Jdeo de muliere nequā ſalomō conq̄ri tur dicēs· Jnueni amariorē more te mulierē que laq̄us eſt venato rū ⁊ ſagena cor ei⁹· vincula ſūt man⁹ ei⁹· q̄ placẜ deo effugiet illam et qui peccator eſt capie tur ab illa· Et iob· halitus iq̄t eius prunas ardere facit et flā ma de ore ei⁹ egreditur· Quid igiť ſerue dei q̄d tibi cū feminis cōfabulatio tam aſſidua.· Mira banť de caſto q̄ deus et homo ſimul ē ⁊ ideo ab omni ſuſpicōe remot⁹· Mirabāť inq̄ diſcipuli q cum muliere dn̄s loquebať· Quid ergo tibi faciendū ē pec cator homo q̄ carnē geſtas īfir mā ⁊ naturā īfectā.· Si iuuenis es nulla ſecuritas· ſi ſenex expire in te cū illo q̄ dixit· adhuc igni culus viuit· Sẜ reſpōdes· zelus me trahit ⁊ hec ſalus proximi· Et rīdeo· Nūquid et aīas viri habent.· quare non cum illis aſ ſiduas colloquia.· et vtrīq; viri pluribus et maioribus periculꝭ patent· Moderetis ergo verba cū frīs· ſemp ſit tibi teſtis ī ocu lis· Sermones vtiles et ſucan

ctos ɋpone hijs· ſi nolūt illi eſ ſe cōtente flectiq; neq̄unt ad ſa lutem conſulo q te ſubtrahas ⁊ negocium deo omittas· hoc eſt maxie ſi ſpeciali ſorte perſona rum curā non habes· Quid eni ɋdeſt ſi vniūſum mūdum lucre ris et anime tue detrimentū pa tiaris.· Si forte in longeuo eta tis vſu ⁊ retroacta caſtitate con fidis audias quid dicit ſanctiſ ſimus et verēdicus aug⁹· Cū mu lieribẜ mo breuis aſper et rigi dus ſemper eſt habend⁹· Nec ideo min⁹ vitande q̄a bone ī deſ et honeſte videntur· ẜ q̄nto reli gioſiores tanto magis alliciūt et ſub ſpecie religiōis plurimū vigẜ viſc⁹ libidinis· Crede michi vt eṗs loquor et expt⁹ cedros libani gregū arietes repperi ſb hac peſte corruiſſe· De quorū vita non min⁹ ſuſpitabar q̄ de iheronimi vel ambroſij turpitu dine ipudica· Ecce q̄d audiſti· ſi in viridi hec facta ſunt in ari do q̄d fiet.· Jgnis ē mulier etiā ignis ad oſūptionē deuorans· Quid autem de ſe iuuenes ſenti ant neſcio· ego aūt· lx· ānorum ſum vno min⁹ ⁊ vndiq; pſtrepē tibus malis caſum adhuc lubri citatis horreſco· Memor ſum ſa cti quod moderno tempore ɋpe cameracēn· dyoceſim accidit·

¶ Quidā clericꝰ a puericia ce
lebs et caſtꝰ poſt longū theolo
gie ſtudiū in ſolēni cōuentuali
eccleſia canoniam eſt adeptus·
Diarum ergo zelo ductꝰ preben
dā pro prochiali eccleſia cōmu
tauit ī qua cū per ſeptēniū fru
ctuoſe multū et fideliter laboraſ
ſet predicacōne et exemplo ani
mas lucratꝰ eſt criſto quas dy
abolus conabatur auferre· Acci
dit ergo vt virgo ſexagenaria
que ciliciū ipſius ſacerdotis la
uare ꝛ mūdare ſolebat ſola ſine
teſte vel ſocia thalamū igredere
tur· Quid plura· Ad tā nephā
dum infortuniū res deuenit vt
ambo ſacerdos et mulier anteꝗ̄
ſepararēt diu ſeruato caſtitatis
et v̄ginitatis lilio fruſtrarent·
Et q̄dem mulier intm̄ doluit vt
pre nimia amaritudine mortem
acceleraret in planctu· Sacerdos
vero expertꝰ icognitū ī luxuria
adhuc vt credimꝰ viliſſimus p
ſeuerat· Quid mira· q̄nto locꝰ
altior tanto caſus grauior· Vnde
merito angelorū caſus irrepara
bilis fuit· Quid in ordīe aliorꝫ
religioſorū fiat ignoro· nec enī
eſt meū iudicare· Si ſcirē de fra
trū predicatorū ordine vtpote
magis familiari michi ꝛ cogni
to ſcio oēs fere quos ī ſcādalum
ſancti ordinis cecidiſſe cognoui
quaſi irreparabiliter corruiſſe·
Credo tn̄ vſqꝫ in hodiernū diē
qua pn̄s opuſculū ſcribo vnum
eſſe inter ordines iſtū quem do
minus ihesus criſtꝰ ſua pietate
et ḡra miraculo cuſtodiuit ſicut
ipſe expertus ſū q̄a· xxx· ānis in
diuerſis regionibus vices epiſco
porū confeſſiones audiens exſe
quebar· ¶ Quīta via ad forni
cacionem eſt luxus in oſculo q̇d
ſalomon in ꝓuerbijs inſinuās
de muliere garrula ꝛ vaga· Ap
prehēſū inq̄t iuuenē oſculatur·
Racio huius eſt q̄a luxuria per
oſculū incitat᷑ q̄a in oſculātibꝰ
conuēcio parciū ſit ꝛ aīales ſpi
ritus coniūguntur· Vnde ariſto
tiles dicit ꝙ equi ante coitū cō
ſpirant anhelitu et per hoc ad
coitū prouocātur· quomodo hoc
verum ſit illi maxime conſcij ſūt
qui ↄfeſſiones audiūt illius ge
neris mulierū quas nolo ꝓpter
ſcādalū ex habitu ꝓpalare· Quā
ta enī ex oſculis enormitas fedi
tatum eueniat ſalomō inſinuat
vbi ait· nolo detegere neſcientib
bus ne nitant᷑ īvētutū ꝛ a dyabo
lo ſuius attemptētur· Hic for
te dicis· Nulla ꝓrſus ī oſculis
libidine moueor ſꝫ deum īvirgi
ne veneror ꝛ preſencia eius īha
bitatoris afficior· O neq̄ſſime
mentiēs qui hec dicis· Audi q̄d

dicat caſtꝰ q̄ falli nō poteſt nec
fallere. Spiritus eſt deus ⁊ eos
q̄ adorant in ſpiritū et veritate
opoꝛtꝫ adoꝛaꝛe. Quid ergo dicis
deū per oſculum in v̉gine vene
neári. Eſto. pōnimus te ī oſculis
libidine non moueri. q̄s ſecuritū
te facit non mentem ſaltem vir
ginis non vas fragiliſſimū coꝛ
pus in oſcul̉ lubricari. Scimus
talibus maxie feminarū etiam
deuotarū affici coꝛpoꝛa q̄ coitu
non nouerūt. et in hoc euidētiſ
ſima racio demonſtraꝛ quia hoc
in illis maioꝛi delectacōe coitꝰ
minoꝛaꝛ q̄ꝫ in iſtis expertis q̄i
ſolum ſine coꝛrupcōne coꝛpoꝛis
licitum augmentaꝛ. Abſit tamē
ab vlla mente caſtiana licitum
⁊ ſine crimine credēdū oſculum.
dum veradicus auguſtinꝰ ī regu
la ſua etiam fixū oculū tanta pe
na cenſuit iudicandū de te. Si
igitur v̉ginem aut feminā ī cri
ſto diligis q̄a ſancta. ei cauere
debes ſicut et tibi. de te q̄dē vt
dicis ſecurus eſſe potens ī oſcu
lis non moueri. de illa nūq̄ꝫ. diſ
crimini ergo te ſine moꝛtali pec
cato cōmittere nō licebit. Si q̄s
v̉go caſti q̄ſi ad ſanctū oſculū
te inuitauerit ſputum pro ocu
lo reddas pugnū ingeās ɔtrectā
ti. Nec credas hunc ſeruū xp̄i
ſꝫ ſathane. nō amatoꝛem ſꝫ coꝛ
ruptoꝛem. non pudicicie zelato
rem ſꝫ cū certiſſime noueris vi
liſſimū lectatoꝛem. Exiſtēs
in opido magno brabācie bruc
cellenſi venit ad me puella q̄dā
rebus tenuis et foꝛmoſa cū mḱ
tis lacrimis ſibi poſtulans miſe
reri. quā cū hoꝛtarer dicere q̄d
haberet. illa cum eiulatu mag
no heu īquit me miſeram quia
cum ſacerdos q̄dam violenter
me vellet opprimere et oſculareꝛ
me inuitam illum auerſa manu
percuſſi in faciem et per nares
ſanguinolētū reddidi. pro quo
vt m̄i dicitur a clericis romā me
adire modis ōmibꝫ opoꝛtebit.
Tunc ego vix ɔtinens a cachi
no et quaſi ſerioſe locutꝰ terrui
illā. tāq̄ꝫ ḡuiter exceſſiſſet tan
dē iuramētū eiꝰ accipiens q̄ꝫ ſta
ret mādato meo dixi illi. Sub
p̄ſtito iuramēto p̄cipio tibi vt ſi
ille vel alius pb̄r violenciā tibi
in oſcul̉ ł ɔtrectacōibꝫ facere vo
luerit ɔtracto pugno valide ocu
lū ſi potes excucias cōtrectāti.
Nec in hoc vlli credi peccas. q̄a ca
ſtitatē tueri licꝫ ſicut coꝛpis vi
tā vbere. Hoc vt dixi oēs q̄ ade
ſāt et ipāꝫ puellam in riſū mag
nū et leticiā cōmutaui. Vidi
mus in gallie partibus virgi
nem cuius virtutē mirabilē nō
expedit ſubticere. hec vtroqꝫ

orbata parente in domo fratris
mulcis loco pediſſique ſeruie
bat· que cū nullius viri iocos ꝑ
ſus vellet admittere· ea quadā
die i ꝑparanda ſalſa manibꝫ oc
cupata· q̄dam ex ſatellitibꝫ eā
miſus ē oſculari ſ; fruſtra· nam
piſtillo q̄ ſalſam terebat· eū ca
pite percuſſit· Tūc ille leſus· O
neq̄ſſima inq̄t q̄re me volentē
ludere percuſſiſti· Cui illa ſubito
machās· ⁊ ego iq̄t nolo· In tali
ergo rigore v̄ginitas v̄go nobilis
perſeuerās adeo famoſa effecta
eſt vt comitiſſa de encholiſmo
eā cū filia ſua regina āglie vt il
lius inſtrueret obſeq̄is colloca
uit· Hec cum nullo modo poſtea
virū accipere cōſentiret· cū mul
tis regijs muneribꝫ et honoribꝫ
ad gallias ē reuſa et i domo hoſ
pitalis apud patauū humilis ſo
ror ē effecta· quā nos vidimus
eiuſdē dom⁹ magiſtrā ⁊ i ſeruitu
te caſti labore et ſenectute cōfe
ctam· ¶ Rem q̄dē ⁊ ſi modo ad
ꝓpoſitū non ſpectet iſta narrā
te narrabo· Eo tp̄e quo in āglia
morabat̄ monſtrū a nautis in
mari captū regine allatū ē qd̄ i
paucis diſtabat a feia· niſi ꝙ ca
put ita ſignatū habebat ac ſi ſu
per frōtem coronā in modū va
ſis qd̄ ſicellā dicimus iſigniret̄
comedebat et bibebat et nouis
mariie frugibꝫ letabat̄· null̄ ver
bis vtebat̄ ac voce ñ ꝙ exilige
mitu moleſtias exp̄mebat· tri
bus ānis i palatio fuit· Etiam
hic magnificādus ē deus q̄ dig
ne in creaturis talibꝫ etiā deus
mirabil̄ predicat̄· ¶ Sextavia
ad fornicacōēz eſt luxus i cōtre
ctacionibꝫ vberū vel pudē dorū·
qd̄ ſalomō i ꝓuūbijs inſinuās
de muliere vaga· ꝯcaci iquit vul
tu blandit̄ dicēs· Veni inebrie
mur vberibꝫ ⁊ fruamur cupitis
amplexibꝫ· Heu ꝗ flagiciosis
actibꝫ ſe imiſcet hūana nobili
tas· hac noxa irracōnabilitatis
ſolus racōnabilitatis capax ho
mo fedat̄ nec vllum irracōnale
aīmal huiuſmodi ſceribꝫ macula
tur· ¶ Nō ergo q̄nta miſeria illo
rum eſt q̄ iumētis inſipientibꝫ
inſipiētiores fieri ꝓprobantur·
Nec beſtia fact⁹ homo· ſ; beſtia
turpior ē· Regū primo libro le
git̄ ꝙ azocij q̄ interpretatur iren
dentes mutuo palpatores et cō
trectatores intellige i ſecreciori
parte natiū vindicta dei iuſtiſ
ſima ſunt perſſi· Vide q̄ntum
ſcelus et q̄nta neq̄cia cū accum
bunt viri feminis nudi nudis ⁊
credunt ſe corrupcōnis euaſiſſe
ſpurcicias ſi certa regione pollu
ta ſigillū carnis itegrum pſeue
ret hoc ſaluo faciunt quicquid

volunt. Abſit hoc a mūdiſſime
v̄gis filio vt hāc ſpōſā; nō repu
tet ſceleratiſſime ſordidatam.
Apoſtolꝰ enī deſpondit vni viro
caſtā v̄giēȝ exhibē xp̄o. Caſtā i
q̄t nō pollutā. Teſtoꝛ ōm ſpē q̄ȝ
cōeȝ oīm bonoꝝ. q̄ꝑ plures me i cō
feſſionibꝰ audiuiſſe q̄ magis cō
trectacōnū occaſione ɔtra pudi
ciciā peccauerīt q̄ꝑ ſi decē pueros
de ꝓpriis frībꝰ genuiſſēt. Que
enī operacio peccati naturāl ad
innaturale flagiciū. Hoc maluȝ
late p orbem ſpens etiā vinculo
ɔiugali iūctos inuoluit. Et ri de
q̄d hic etiā vinculo ɔiugali i ca
meracēſi ciuitate ſub venerabili
rogero eiuſdē vrbis epiſcopo cō
tigerit. ¶ Vicū quēdam fuiſſe
percepimꝰ q̄ tali vicio ſubiace
bat vt non ei ſufficeret delecta
cio coytꝰ cū vxore quin etiaȝ eā
ɔtrectacōibꝰ illicitis moleſtaret
Ergo vbi nocte quadā ē clamā
te vxore et īprecante vindictam
dei. maritus perpetrato violen
ter ſcelere ad vētris officiū ſur
rexiſſȝ moē ſolito. vētre ſoluto p
ſecreta nature ī cloacā viſcerā eiꝰ
deſcēderūt. Nec mora. clamans
reportatur ad lectū ꝛ publicato
re cōfeſſus cū crudeliſſimo manu
um cruciatu. q̄s quaſi ignibus
vrerentur abſcidi peciit in horā
diei terciam expirauit. Vide er

go q̄ꝑ digna tali opera vindicta
illata ſit. Si ergo viro flagiciū
cum vxore tanta aīaduerſione
percuſſum eſt et punitum. quid
illi acturi ſunt qui in ꝓpoſito cō
tinēdi ꝛ ſub ſpecie religionis ta
lia cōmiſerūt. Iſte ſunt vie ſex
cerete reprobis per quas ad for
nicacōis ludibrium peruenitur.
nec illud vitabit. aut penis qui
per eas vl̄ vnam etiam cū ſenſe
rit frequētaū. Vn̄ eccleſiaſticꝰ.
Via impiorum complantata la
pidibꝰ ꝛ in viis eoꝝ īferi ꝛ mors
Et pſ̄ īprecando dicit. Fiat via
illoꝝ tenebre q̄ntum ad excera
cōnem. ꝛ lubricū quantū ad faci
litatem peccādi. et angelus dn̄i
ſubaudis malus coartans eos
quantū ad exitū. E contra. ſemi
te iuſtoꝝ q̄ lux ſplēdēs ꝛ vie eo
rū vie pulchre et nō coartabun
tur greſſus illorū. Per vias er
go īmūdoꝝ ſiꝰs agri in coniuga
tis. ꝛ liliū ɔualliū ī v̄gibꝰ ɔterū
tur. Quo fugiendū eſt q̄ diuer
tendū ē in libro iudicum reqre
ɔſiliū. Angelū gedeonē iſtruen
tē attēdas. Cū enī gedeon q̄ ꝛ
ierobaal ſacrificiū ſup lapidē ex
coctis carnibꝰ obtuliſſet. prece
pit āgelus vt ſimul ius carniū
ſupfuſū offerret. Quid ī carne
n̄ fornicacōis aut adulterii car
nale pctm̄. Et q̄d ī iure in quo

caro excoq̄tur n̄ predictaꝝ viaꝝ
luxus per q̄s etiam mentes con
ſtantiſſime in mollicie̾ reſoluū
tur. Prius eni q̄ꝫ mēs imūdis
cogitacōnibꝫ imorec̄ oculos va
gos icaute ꝑciat. ſuggeſtiones
conſiliatricū exaudiat. amato
rijs ſe v̇bis immiſceat. oſcul̾ mul
ceac̄ et tādem cōtrectacōes illi
citas paciac̄. Priuſq̄ꝫ inq̄ꝫ iſta
ſuſtineat mens et caro cōſtans
fortiſſima ꝑſeuerat. Cū vero ta
libus dare aīm ceperit et ſenſe
rit miſerijs delectari velut exco
cta caro i tabē reſoluic̄ et abſq;
vlla fortitudine ſubſequic̄ ante
faciē tabulātis.

¶ De ſpiritualium filiorum ge
neracōe. Capitulū. xxx.

Apes q̄dem licet neq̄q̄ꝫ
coitu miſceanc̄ tn̄ maxi
mū filiorū examē emit
tunt. Quid eſt aūt ſine ↄcagio
luxus caſte ⁊ pudice maximum
examen filioꝝ emittere n̄ invni
tate matris eccleſie non adulte
rātes v̇bū dei ſicut dicit apoſto
lus ideſt ad lucrū aliud iclinan
tes ſedule predicacōis et v̇tutis
exēplo caſto dn̄o adopcōis fili
os gn̄are. Inde eſt q̄ꝫ ſpiritꝰ ſan
ctus i canticis admirac̄ dicens.
O q̄ꝫ pulchra ē inq̄t caſta gn̄acō
cū caritate. Nichil feditatis ca
ritas patic̄ ſed mūda et pudica

complectic̄. Unde beatꝰ augꝰ. in
libro ſup iohānem. O ſpōſa cri
ſti pulchra inter mulieres ideſt
virtutes dealbata aſcēdens ⁊ i
cumbens ſup fratruelē tuū q̄a
cuius lumine illuſtraris vt cande
as eius adiutorio fulciris ne ca
das. huic zelator aīarū iūgaris
conſortio. hāc in nullo negocio
pretermittas q̄a quicq̄d ſine il
la q̄ forma v̇tutum eſt agic̄ om
ni v̇tute fruſtrac̄. hoc preceptū
domini lucidū i q̄ vniūſa lex pē
det et ꝓphete. hec eſt lex caſti
conūtens animas teſtimonium
dn̄i fidele ſapiētiā preſtās par
uulis ideſt hūilibꝰ. In lucro er
go animarū ſicut lex dn̄i tecum
operec̄ caritas ⁊ non ages ꝑpe
ram. Quotq̄t eni in lege carita
tis que eſt gratia ꝑ legē carita
tis conūtis coronas meritorū
tot habebis. Uete ergo innume
roſe examē filioꝝ poteris laborā
re q̄a ſinguloꝝ gloria videberis
choruſcare. ita vt ab yſaia dica
tur tibi. Leua in circuitu oculos
tuos et vide! oēs iſti congregati
ſūt venerūt tibi. Filij tui de lōge
venient ⁊ filie tue de latē ſugēt.
tūc videb ⁊ afflues ⁊ dilatabic̄
cor tuū q̄n ↄūſa fuerit ad te ml̄
titudo maris fortitudo genciū
venerit tibi. Quid autem hinc
tēpibꝫ meis acciderit videamꝰ.

¶ Magiſter iohānes de niuella
leodieñ. ecclie decanus diuicias
contēpſit ⁊ gloriā ⁊ i mōſterio de
oignies ad rgularē ordinē venit.
de hoc beato viro q̄dam vidim⁹
et q̄dā audita narram⁹. virum
q̄ impulſit ocio vel q̄eti qui ſem
per indefeſſe in reuocacōne aīa
rum peccātū laboraret. et vide
zelū. Eo diutina et graui poda
gre moleſtia laborante q̄dam no
minatiſſimus phiſic⁹ a ſuperio
ribus ptib⁹ gallie vt eū i ꝓpriis
expenſis curāret aduenit. Cūqȝ
a medico q̄reret quātum ſe tpis
expēdere i morbi remediū opor
teret. rñdit. Perfectiſſīe inq̄t
infra menſes q̄tuor vos curabo.
Mox ille tibiam manu pcutiēs
clamoſe dixit. heu me miſerum
tunc ſi ꝓ iſta cum deus voluerit
in ꝓximo putredine reſoluēda
a predicacōne et ſalute hominū
etiā tribȝ ebdomadib⁹ ceſſem ⁊
aīe q̄s criſt⁹ precio ſui ſanguīs
emit per me interī liberande a
demonib⁹ diſtrahātur. Vos autē
magiſter kariſſime ad pciam re
dire poteritis cū placebit. bonā
volūtatē veſtrā ac labores xp̄s
vobis ipſe reſtituat. Iſte q̄dē be
atiſſim⁹ homo adeo pius cū zelo
aīarū i pauperes fuit. vt cū q̄d
daret paupib⁹ obuiis nil hēret.
ſpāli īfirmitate ſemp ꝓ defectu
muneris torq̄batur. ⁊ tūc pro cor
porali eleōſina ſpūal' beneficii
oracōnē pro eis ſuppliciter exſol
uebat. Proinde lector cōſidera
zelū quē habebat. Agonizabat
in morte eorū ſpē q̄ nocte ē de
funct⁹. Et ecce vir vag⁹ et nud⁹
ex hiis q̄s ribaldos dicim⁹ in ex
teriori parte dom⁹ venit q̄ ille i
terius decūbebat. Rogauit ille
vag⁹ de confeſſione colloq̄ ſecretiori.
ſȝ ei rñſū ē q̄ nō poſſet. Meſto
illo recedēte quedā ex circūſiden
tib⁹ aduocat vir beat⁹. Reducite
illū inq̄t ad me quē expuliſtis.
hoc audito mirati et cōfuſi oēs
hoīez reduxerūt. q̄ cū ei diligēter
fcā confeſſiōe ⁊ abſolucōe ſuſcepta
receſſit. Et dixit oib⁹ vir btūs.
Nollem pro mille marcis auri
me hominem non audiſſe. Et vi
de quo fructu. vix eni per quar
tā partem leuce homo receſſit
a domo tūc ecce repentina morte
percuſſus cecidit iam defūct⁹.
Nec mora. in ſequenti nocte vi
ro ſancto migrante ad dominū
accidit qd̄ ſubiūgo. ¶ In vlteri
oribȝ ptibȝ āglie q̄dam vir ſcūs
et bon⁹ pdicacōis officio īmine
bat. Eo aūt i ſtacōe publica pre
dicāte quedā peccatrix mulier
amariſſīe cōtrita vt patuit i po
pulo cū lacrimis exclamauit. Mi
ſerere mei ſerue dei. Audi miſeriā

et abſolue me a peccatis; tūc il
le vt potuit eam cōfeſſauit· ⁊ vl
q; poſt finitum ſermonē expe
ctare precepit· Quid pluā· Ite
rum paululū cū clamore ſurrex
it· et peciit mox audiri; ſed cum
iam finiendum ſmonem ꝑmit
teret predicator· ⁊ illa parum q̄
eſceret· ſurgit iā tercio clamat
horrifice· cadit in faciem ⁊ expi
rat· Turbatus ergo non modi
ce cum populo predicator orat
omnes preſentes cum lacrimis
orare dominū vt alicui q̄d ſit fa
ctum de anima peccatricis oſtē
dere digetur· Interī per tres
dies clauſus ī cellula p̄dicator
nil dormiuit neq; guſtauit· ſed
cōtinuus ī oracōe pmanſit· Ter
cia ergo nocte anima defuncte
lucidior ſup ſolē apparuit preſto
lanti· Aſſū inq̄t aīa ꝑ qua oras
ab ōni pena ſoluta ſū· nichil re
ſtat niſi ad ſuperos ſtatī auolare·
Tunc illo nimium iterius he
ſitāte reſpōdit aīa· Hoc ſignū
tibi q̄ nō deciperis· Quidā ma
giſter iohēs ī partib⁹ braban
cie in mōſterio marie de oigni
es leodieñ· dyoceſ· iſta nūc ho
ra abiit· ⁊ ſicut ī vita ſemp ſup
afflictos ⁊ pauperes pius fuit·
ita ⁊ nūc cū poſt mortē añ locū
purgatorij· in q̄ cū inumerabili
multitudine detinebar· ei⁹ felix

anima ab āgel deferret ⁊ ibidē
multos recognoſceret quorū au
ctor ſalutis extiterat· pietate cō
motus pro eis ſuppliciter dñi
num exorauit vt a pena purga
torij ſoluerent· Nec mora· ex
auditus a domino et non tm̄ ꝑ
illis ꝑ q̄bus orauerat· verūetiā·
cum alijs multis et ego pariter
liberata ad celos ī maxia gloria
ſit ſuſcept⁹· Hec dicens aīma
ab ocul mirantis euanuit· Ipſe
vero in trāſmarinis ſtatim dire
cto cum litteris nūcio· ſicut aīi
ma pro ſigno dederāt diem horā
q; beatam vitā migrantis inuenit·
Vide ergo lector q̄nta gloria dig
ni ſūt· qui ī ſalutem proximorum
fideles exiſtūt·

De vtute oracionis· Capitulum· xxxi·

Nocte ī expedicōe de p̄hē
ſe excubāt ſupiē vt alas
a tore ꝑtegāt· Nox in
ſacra pagina ꝑ ignorātia poni
tur· Si ergo ī ignorātie via per
quā ad xp̄m pgas incedens excu
ba ī orōe ſupin⁹ ⁊ erigas oculos
⁊ man⁹ ad celum donec eluceſ
cat ſplendor in tenebris et viā
dirigas adoptatū· Idem facias
ſi noctem vel tenebras incedis
peccatorū· ſꝫ ſi oculos cum publi
cano leuare nō audis inuita ſan
ctos· āgelos interpella vt deum